

การประเมินผลโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ป.ช.ด.)

โดย

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

มหาวิทยาลัยมหิดล

ร่วมกับ

สำนักงานเลขาธิการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

ศูนย์อำนวยการร่วม

กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม

ดร.สาธิต วรรณวิภาคาร

ดร.บุปผา ศิริสัมพันธ์

น.ส.ราตรี อาภาศิริ

น.ส.สุรินทร์ และยา

นายอำนวยการ พิสูจน์สาร

2538

เอกสารทางวิชาการหมายเลข 196

ISBN 974-588-227-5

โครงการวิจัยประเมินผล โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

โดย

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ร่วมกับ

สำนักงานเลขาธิการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

ศูนย์อำนวยการร่วม

กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม

ผู้ทำวิจัย

1. ดร.สายฤดี	วรกิจไภคาท
2. ดร.บุปผา	ศิริรัมย์
3. น.ส.ราศรี	อาษาจิตร
4. น.ส.สุรินทร์	และยา
5. นายอำนาจ	พิรุณสาร

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยประเมินสภาพหมู่บ้านในโครงการป้องกันตนเอง โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง จากสำนักงานเลขานุการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเอง ในทุกด้าน ทั้งด้านการวางแผนการวิจัย จัดหาข้อมูลที่สำคัญ การเดินทาง การให้ความสะดวกด้วยพาหนะและ ประสานงานในหน่วยงานท้องถิ่น ในทุกสถานที่ทำการวิจัย คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พล.ต.จารุภัทร เรืองสุวรรณ หัวหน้าสำนักงานเลขานุการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน คณะนายทหารและ ฝ่ายสนับสนุนของสำนักงานกองบัญชาการสูงสุดทุกท่าน

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ หน่วยงานร่วมสังกัดโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองในภาคท้องถิ่น ของอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี, อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว, อำเภอขุนหาญ จังหวัด ศรีสะเกษ, อำเภอนาแก้ว จังหวัดเลย, อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร, กิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย, อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา และอำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส หากไม่ได้รับความ ช่วยเหลืออย่างดีเยี่ยมจากทุกท่านแล้ว งานวิจัยนี้คงสำเร็จลงไม่ได้

และต่อประชาชน และผู้นำชุมชนของหมู่บ้านทุกแห่งที่ร่วมในงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัย ขอขอบพระคุณไว้เป็นอย่างยิ่ง

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคุณอาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ที่มีส่วนสนับสนุนโครงการนี้ตั้งแต่เริ่มจนจบโครงการ หวังว่าสิ่งที่เป็ความรู้ และประสบการณ์ของคณะ วิจัย จะสามารถมีส่วนสร้างสรรค์ให้ทุกฝ่ายได้สามารถทำให้ชีวิตคนและสังคมไทยดีขึ้น

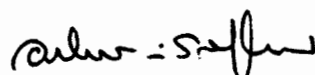
รองศาสตราจารย์ ดร.สายฤดี วรกิจโกศาทร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุปผา ศิริรัศมี

คำนำ

โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ในขณะนี้ที่มีการดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านที่รอบล้อมประเทศไทยอยู่มีจำนวนเกือบ 600 หมู่บ้าน โครงการดังกล่าวอยู่ภายในความรับผิดชอบด้านการประสานงานของสำนักงานเลขาธิการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน กองบัญชาการทหารสูงสุด การดำเนินการโครงการนี้ มีประชากรทั้งที่อยู่ในหมู่บ้านในโครงการ และประชากรในบริเวณใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการโครงการดังกล่าว เป็นจำนวนหลายแสนคน และเนื่องจากลักษณะพื้นที่ชายแดนที่ห่างไกล มีลักษณะและองค์ประกอบรวมเฉพาะซึ่งแตกต่างจากพื้นที่โดยทั่วไปของประเทศอย่างมากการดำเนินโครงการดังกล่าว จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ ติดตามผล สำรวจสภาพ และเก็บข้อมูลอย่างใกล้ชิด ครอบคลุมและสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถวางแผนการทำงาน ให้มีการจัดการดำเนินการให้รวดเร็วทันต่อสภาพเหตุการณ์ และสนองตอบความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ชายแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม จึงได้เห็นว่าการศึกษาที่สถาบันฯ ได้มีโอกาสเป็นผู้สำรวจสภาพหมู่บ้านในโครงการที่มีความสำคัญ และมีลักษณะเฉพาะเช่นนี้เป็นโอกาสที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะได้มีส่วนในการช่วยให้การดำเนินการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่ดำเนินมากว่า 16 ปี ให้ผู้รับผิดชอบได้สามารถทราบถึงความก้าวหน้าของโครงการ สภาพของหมู่บ้านในโครงการ การมีส่วนร่วม และการตอบรับ กิจกรรมของโครงการว่าเป็นอย่างไรแล้ว ยังเป็นโอกาสที่สถาบันในฐานะที่เป็นสถาบันวิจัย และสถาบันการศึกษาได้รับประสบการณ์ในการทำวิจัยในหมู่บ้านลักษณะพิเศษที่ติดขอบเส้นแบ่งพรมแดนรอบประเทศด้วยประสบการณ์ครั้งนี้ นอกจากจะช่วยให้นักวิจัยของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ได้รับรู้ลักษณะของท้องถิ่นและมีความเข้าใจในสถานการณ์หลายๆ ด้าน ในขณะที่ทำงานวิจัยครั้งนี้ให้เป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปแล้ว ผู้ทำวิจัยผู้เป็นอาจารย์ยังสามารถนำประสบการณ์ครั้งนี้ไปใช้ในการเรียนการสอน ในโครงการระดับมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตของสถาบันได้อีกด้วย ซึ่งเป็นการขยายประโยชน์ทางวิชาการอย่างมีคุณค่ายิ่ง

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม จึงขอขอบพระคุณสำนักงานเลขาธิการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ศูนย์อำนวยการร่วม กองบัญชาการทหารสูงสุด มา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้มีส่วนในการช่วยเสริมในงานของสำนักงานฯ และกิจการอื่นๆ ทางทหารอีกในอนาคต

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทนำ	1
- การจัดหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน	2
- การเลือกหมู่บ้านเข้าอยู่ในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน	4
- หมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน	5
- วิธีการวิจัย	7
- โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน	9
- คำถามที่ใช้ในการศึกษา	10
ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้าน	11
การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค	31
- สาธารณูปโภคพื้นฐาน	31
- สาธารณูปโภคที่พัฒนาคุณภาพชีวิต	34
การพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย	39
การพัฒนาด้านสุขภิบาลและสิ่งแวดล้อม	50
การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม	54
- การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ	54
- การพัฒนาด้านสังคม	61
กิจกรรมการป้องกันและรักษาความสงบในหมู่บ้าน	65
- ระบบป้องกันตนเอง	67
ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน	68
อภิปรายโดยสรุปและข้อเสนอแนะ	81
ภาคผนวก	86

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ และเขตที่อยู่อาศัย	12
2	ร้อยละของผู้เข้าชมคนตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ และเขตที่อยู่อาศัย	14
3	ร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส การนับถือศาสนา ขนาดครัวเรือน สถานที่เกิด และเขตที่อยู่อาศัย	17
4	ร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และเขตที่อยู่อาศัย	19
5	ร้อยละของครัวเรือนประชากรตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ การมีหนี้สิน และเขตที่อยู่อาศัย	21
6	ร้อยละของการครอบครองเครื่องอุปโภคบางประเภท ของครัวเรือนประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	24
7	ร้อยละของประชากรตัวอย่าง ในการรายงานถึงการรับข่าวสาร จำแนกประเภทของ ข่าวสาร เพศ และเขตที่อยู่อาศัย	27
8	ร้อยละในการรับข่าวสารของครัวเรือนประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	28
9	ร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องของสมาชิกในครัวเรือนติดบุหรี่ ติดสุรา จำแนกตามสิ่งเสพติด และเขตที่อยู่อาศัย	29
10	ร้อยละของประชากรตัวอย่าง ที่มีความคิดเห็นต่อระบบสาธารณสุขโรค ตามประเภทของ สาธารณูปโภค และเขตที่อยู่อาศัย	33
11	ร้อยละของประชากรตัวอย่าง ที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทางการศึกษา จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	37
12	ร้อยละของประชากรตัวอย่าง ในด้านพฤติกรรมในการบริโภคอาหารของสมาชิก ในครัวเรือน จำแนกตามที่อยู่อาศัย	40
13	ร้อยละของประชากรตัวอย่าง ในการวางแผนครอบครัวของสมาชิกในครัวเรือน จำแนกตามที่อยู่อาศัย	41
14	การกระจายร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการดูแลก่อนและหลังคลอด จำแนกตามที่อยู่อาศัย	43
15	ร้อยละของเด็ก 0 - 14 ปี ที่ได้รับการดูแลสุขภาพจำแนกตามที่อยู่อาศัย	44

ตารางที่		หน้า
16	ร้อยละของประชากรตัวอย่างที่มีผู้สูงอายุในครัวเรือน จำแนกผู้ดูแลด้านต่าง ๆ และเขตที่อยู่อาศัย	46
17	ร้อยละของประชากรตัวอย่างในด้านการเจ็บป่วยในรอบปีที่ผ่านมา จำแนกตามโรค และเขตที่อยู่อาศัย	49
18	ร้อยละของประชากรตัวอย่างในการจัดการกับสภาวะแวดล้อมของครัวเรือน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	52
19	ร้อยละของความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อการใช้เทคโนโลยีด้านการเกษตร จำแนกตามแนวชายแดน และประเภทของหมู่บ้าน	57
20	ร้อยละของความคิดเห็นผู้นำชุมชน ในด้านความคิดเห็นต่อจำนวนแหล่งน้ำ และปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรที่พอเพียง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	59
21	ร้อยละของความเห็นผู้นำชุมชน ในเรื่องปัญหาการประกอบอาชีพ และปัญหาด้านพื้นที่ทำกิน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	60
22	ร้อยละความคิดเห็นของประชากรตัวอย่าง ในการศึกษาของเด็กอายุ 7-14 ปี และการอ่านออกเขียนได้ของประชากรวัยแรงงานอายุ 15-50 ปี จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	62
23	ร้อยละของประชากรตัวอย่างที่มีสมาชิกในครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา จำแนกตามกิจกรรม และเขตที่อยู่อาศัย	64
24	ร้อยละของความคิดเห็นผู้นำชุมชน เกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่ของชุมชน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	66
25	ร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นในระบบป้องกันตนเอง และเขตที่อยู่อาศัย	70
26	ร้อยละของความคิดเห็นต่อการได้เปรียบเทียบของการอยู่ในหมู่บ้าน ปชด. จากความคิดเห็นของผู้นำชุมชน	73
27	ร้อยละของความคิดเห็นของประชากรตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชนต่อการรู้จักโครงการ ปชด. จำแนกตามแนวชายแดน และประเภทหมู่บ้าน	74

บทนำ

โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนจัดตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2521 โดยคณะรัฐมนตรีในรูปแบบระยะต้น คือ คณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาราษฎรไทยอพยพ อันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และกำลังจากภายนอกประเทศ กิจกรรมที่คณะกรรมการชุดนี้เห็นว่ามีผลจำเป็นในการทำแผนการทำงานในเวลานั้นคือ การทำแผนแก้ปัญหาทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ซึ่งโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ก็เป็นโครงการหนึ่งในโครงการระยะสั้น และหนึ่งในระบบการป้องกันประเทศแบบเบ็ดเสร็จ หรือยุทธศาสตร์การต่อสู้แบบเบ็ดเสร็จ โดยได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2521 โดยมีกลุ่มหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นกลุ่มแรกของโครงการ ต่อมาในปี 2524 ได้มีการจัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนเพิ่มเติมอีกใน 3 เขตชายแดนด้วยกันคือ ไทย-ลาว, ไทย-พม่า, และไทย-มาเลเซีย ตามลำดับ

ในปี 2536 สำนักงานเลขาธิการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ได้มีการจัดตั้งขึ้นภายใต้ศูนย์อำนวยการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด มีหัวหน้าสำนักงานเลขาธิการฯ ในตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการแก้ไขปัญหาราษฎรไทยอพยพ

โดยเนื้อหาหลักแล้ว โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน มีบทบาทที่ถูกกำหนดไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 61 ในอันที่รัฐจะมีหน้าที่จัดให้มีกำลังทหารเพื่อรักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ และผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งนโยบายกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีในปี 2535 ว่า กองทัพควรส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของตนเอง ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการป้องกันผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในทุกทาง ให้ความช่วยเหลือประชาชน พืชไร่แหล่งทรัพยากร เขตเศรษฐกิจ เส้นทางคมนาคม ปกป้องชีวิตและทรัพย์สิน การประกอบอาชีพ ของประชาชนในบริเวณชายแดน

ลักษณะการดำเนินการของโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเอง มีลักษณะคล้ายกับการทำงานในลักษณะยุทธศาสตร์การต่อสู้เบ็ดเสร็จที่เป็นการผนึกกำลังของทหาร พลเรือนและประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนตามแนวชายแดนได้มีความอยู่ดี กินดี ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเมือง ช่วยเหลือตนเองได้ และมีความสามารถในการต่อต้านกำลังของศัตรูจากภายนอกประเทศ โดยใช้ระบบป้องกันที่มีประสิทธิภาพ

การจัดหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน แบ่งเป็นระบบงาน 3 ระบบดังนี้คือ

1. ระบบประชาชน หมายถึง การรวบรวมราษฎรที่อาศัยอยู่กันอย่างกระจัดกระจายในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายบริเวณชายแดน มาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่ กับหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่เดิม หรือในหมู่บ้านที่มีอยู่แล้ว เพื่อเอื้อในการจัดให้มีความปลอดภัยจากผู้ก่อการร้าย หรือป้องกันกองกำลังติดอาวุธภายนอกประเทศเข้ามาสร้างปัญหาให้แก่ราษฎร

2. ระบบป้องกัน หมายถึง การจัดการให้จัดให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์ ที่จะนำมาใช้ในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรได้ อันนี้ได้แก่ อาวุธ เครื่องมือสื่อสาร สัญญาณเตือนภัย ทำหลุมหลบภัย หอกระจายข่าว วางข่ายงานสื่อสารในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และการฝึกความพร้อมในทักษะที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

3. ระบบการพัฒนา หมายถึง การให้ความช่วยเหลือราษฎร ในการจัดที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน จัดสร้างโครงการพื้นฐานสำคัญ เช่น ถนน แหล่งน้ำ สถานีอนามัย โรงเรียน ศาลาประชาคม นอกจากนี้โครงการยังต้องมีหน้าที่พัฒนาต่าง ๆ เพื่อให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ดี รักถิ่นที่อยู่อาศัย ไม่ละทิ้งหมู่บ้านเพื่อไปอยู่ในที่อื่น

โครงสร้างในการบริหาร แบ่งเป็น 3 ระดับ อันได้แก่

- ระดับชาติ หมายถึง การบริหารงานจากศูนย์อำนวยการร่วม กองบัญชาการทหารสูงสุด/สำนักงานเลขาธิการ โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน มาয়งศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก และกองทัพอากาศ
- ระดับภาค อันได้แก่ กองทัพภาค/กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค
- ศูนย์พัฒนาพื้นที่ชายแดน ที่ทำหน้าที่ติดตาม กำกับ ดูแลการปฏิบัติการพัฒนาบริเวณพื้นที่ชายแดนที่เกี่ยวข้องไปเขตกองทัพภาคที่ประชาชนด้วย สำนักงานพัฒนาพื้นที่ชายแดน (สงพชด.) หน่วยเฉพาะกิจโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (จก.ปชด.) ชุดปฏิบัติการพัฒนา (ซป.พัฒนา) สำนักงานจังหวัด สำนักงานอำเภอ คณะกรรมการ หมู่บ้าน

หน่วยงานของส่วนราชการที่มีส่วนรับผิดชอบโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ในงานระบบหลัก 3 ระบบ ดังที่กล่าวมาคือ ระบบประชากร ระบบพัฒนาและระบบป้องกัน ได้แก่

1. กระทรวงกลาโหม
 - กองบัญชาการทหารสูงสุด
 - กองทัพบก
 - กองทัพเรือ
2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - กรมชลประทาน
 - กรมประมง
 - กรมปศุสัตว์
 - กรมป่าไม้
 - กรมที่ดิน
 - กรมวิชาการและเกษตร
 - กรมส่งเสริมการเกษตร
 - กรมส่งเสริมสหกรณ์
 - สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร
3. กระทรวงพาณิชย์
4. กระทรวงมหาดไทย
 - สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
 - กรมที่ดิน
 - กรมการพัฒนาชุมชน
 - กรมโยธาธิการ
5. กระทรวงศึกษาธิการ
 - กรมอาชีวศึกษา
 - สำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ
6. กระทรวงสาธารณสุข
7. กระทรวงอุตสาหกรรม
 - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
8. สมาคมมั่นคงแห่งชาติ และ
9. องค์กรอื่นๆ ได้แก่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง, องค์กรของเอกชน และองค์กรช่วยเหลือระหว่างประเทศ

ทั้งนี้มีการจัดสรรงบประมาณ ตามที่ปรากฏในรายงานสรุปผลงานในรอบปี 2536 ของสำนักงานเลขาธิการ โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ดังนี้

กระทรวง ทบวง กรม	งบประมาณ	ร้อยละ
1. กระทรวงกลาโหม	142,842,398	20.97
2. กระทรวงมหาดไทย	289,031,100	42.44
3. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	168,532,395	24.74
4. กระทรวงศึกษาธิการ	80,049,000	11.75
5. กระทรวงอุตสาหกรรม	<u>639,000</u>	<u>0.10</u>
รวม	681,093,793	100

การจัดสรรงบประมาณดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินการโครงการได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเอง ชายแดน ดังนี้

1. เป็นการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน ในพื้นที่เกิดความหวงแหน และไม่ละทิ้งถิ่นฐาน สามารถป้องกันตนเองให้พ้นจากภัยคุกคามได้ในระดับหนึ่ง
2. ช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
3. ช่วยให้ประชาชนมีรายได้ และเศรษฐกิจดีขึ้น
4. หมู่บ้านมีความเจริญทัดเทียมหรือดีกว่าหมู่บ้านของประเทศเพื่อนบ้าน
5. เป็นการสร้างรั้วประชาชนตามแนวชายแดนของประเทศ

การเลือกหมู่บ้านเข้าอยู่ในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนมีเกณฑ์ 4 ข้อ คือ

1. เป็นพื้นที่ที่อยู่ในแนวทางเคลื่อนที่ของฝ่ายตรงข้าม ตลอดจนกองกำลังจากภายนอกประเทศหรือเป็นทางรุกหลักของฝ่ายตรงข้าม ที่ไม่อยู่ห่างจากชายแดนมากนัก
2. เป็นพื้นที่ได้รับผลกระทบกระเทือนจากผู้อพยพ หรือคาดว่าจะได้รับผลกระทบกระเทือนจากผู้อพยพ เนื่องจากอยู่ในเส้นทางเคลื่อนที่ของราษฎรที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ทั้งด้าน กัมพูชา ลาวและพม่า
3. เป็นพื้นที่ที่มีการกระทบกระเทือนตามแนวชายแดน ฝ่ายตรงข้ามอาจส่งกำลังขนาดเล็กเข้ามาปฏิบัติการ หรือใช้อาวุธต่อราษฎรตามแนวชายแดนในพื้นที่ต่างๆ
4. เป็นหมู่บ้านที่ประชาชนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองทางเศรษฐกิจได้

สำนักเลขาธิการโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ในฐานะที่เป็นผู้ประสานงาน ผู้จัดการแผนงานโครงการ และแก้ไขปัญหาพัฒนาในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนทั้ง 583 หมู่บ้าน ได้กำหนดยุทธศาสตร์-ยุทธวิธีที่จะดำเนินการให้แผนงานโครงการต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ และได้กำหนดภารกิจที่เป็นงานและภารกิจแฝง ดังนี้

1. งานวางแผน
2. งานอำนวยการ/ประสานงาน และการประชุม
3. งานติดตามผลงาน
4. งานประเมินผลงาน รวบรวมผลงาน และรับฟังผลกระทบของโครงการต่อราษฎรในพื้นที่

หมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

โครงการเริ่มมีการปฏิบัติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จนกระทั่งปัจจุบัน พ.ศ. 2538 รวม 17 ปี มีหมู่บ้านในโครงการ 583 หมู่บ้าน แยกออกได้ดังนี้คือ

1. หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ไทย-กัมพูชา จำนวน 173 หมู่บ้านใน 7 จังหวัด

1. จังหวัดอุบลราชธานี	10 หมู่บ้าน
2. จังหวัดศรีสะเกษ	23 หมู่บ้าน
3. จังหวัดสุรินทร์	33 หมู่บ้าน
4. จังหวัดบุรีรัมย์	31 หมู่บ้าน
5. จังหวัดปราจีนบุรี	57 หมู่บ้าน
6. จังหวัดจันทบุรี	12 หมู่บ้าน
7. จังหวัดตราด	7 หมู่บ้าน

2. หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ไทย-ลาว จำนวน 244 หมู่บ้านใน 10 จังหวัด

1. จังหวัดอุบลราชธานี	60 หมู่บ้าน
2. จังหวัดนครพนม	27 หมู่บ้าน
3. จังหวัดมุกดาหาร	21 หมู่บ้าน
4. จังหวัดหนองคาย	32 หมู่บ้าน
5. จังหวัดเลย	31 หมู่บ้าน
6. จังหวัดพิษณุโลก	3 หมู่บ้าน

7. จังหวัดอุดรธานี	20 หมู่บ้าน
8. จังหวัดน่าน	20 หมู่บ้าน
9. จังหวัดพะเยา	6 หมู่บ้าน
10. จังหวัดเชียงราย	24 หมู่บ้าน

3. หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ไทย-พม่า จำนวน 94 หมู่บ้านใน 9 จังหวัด

1. จังหวัดเชียงราย	13 หมู่บ้าน
2. จังหวัดแม่ฮ่องสอน	12 หมู่บ้าน
3. จังหวัดเชียงใหม่	15 หมู่บ้าน
4. จังหวัดตาก	21 หมู่บ้าน
5. จังหวัดกาญจนบุรี	9 หมู่บ้าน
6. จังหวัดราชบุรี	2 หมู่บ้าน
7. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	10 หมู่บ้าน
8. จังหวัดชุมพร	5 หมู่บ้าน
9. จังหวัดระนอง	7 หมู่บ้าน

4. หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ไทย-มาเลเซีย จำนวน 72 หมู่บ้านใน 4 จังหวัด

1. จังหวัดสตูล	5 หมู่บ้าน
2. จังหวัดสงขลา	20 หมู่บ้าน
3. จังหวัดยะลา	18 หมู่บ้าน
4. จังหวัดนราธิวาส	29 หมู่บ้าน

โดยสรุปในปี 2533 หมู่บ้านในโครงการป้องกันตนเองชายแดน มีราษฎรอาศัยอยู่โดยเฉลี่ยประมาณ 400,000 คน ในครอบครัวจำนวนประมาณ 73,000 ครอบครัว และหากคิดจำนวนพื้นที่เฉพาะที่ใช้ในการทำกิน ที่โครงการได้ถือเป็นเกณฑ์กำหนดให้ครอบครัวละ 15 ไร่ เป็นหลักในการคิดพื้นที่โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน โครงการดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ทำกินของประเทศเป็นอย่างน้อย 1,100,000 ไร่

ในปี 2537 สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เข้าร่วมในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ในฐานะผู้ทำการวิจัยประเมินสภาพของหมู่บ้านในโครงการดังกล่าว โดยใช้วิธีการสำรวจสภาพของประชาชน เศรษฐกิจ สังคม การพัฒนา และรับทราบปัญหาความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านในโครงการป้องกันตนเองชายแดนในแนวชายแดน 4 ชายแดน โดยรอบประเทศ โดยที่จะใช้วิธีการสำรวจ ทั้งในหมู่บ้านในโครงการป้องกันตนเองชายแดน และหมู่บ้านนอกโครงการฯ เป็นหมู่บ้านควบคุมเพื่อทำการเปรียบเทียบ โดยสรุปแล้ว การวิจัยประเมินสภาพหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนในปี 2537 มีจุดประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อสำรวจศึกษาสภาพของหมู่บ้าน ในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ด้านทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนา ใน 4 แนวชายแดน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนา ในหมู่บ้านในโครงการป้องกันตนเองชายแดน และในหมู่บ้านนอกโครงการดังกล่าว
3. เพื่อวัดระดับความรู้สึกของราษฎรต่อโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ในแง่ของการเป็นผู้ส่งเสริม กระตุ้นและนำมาซึ่งกิจกรรมในการพัฒนาต่างๆ รวมทั้งความรู้สึกได้เปรียบ และเสียเปรียบในการเป็นหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน
4. เพื่อศึกษาถึงความต้องการและข้อเสนอแนะราษฎรในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน เพื่อผู้รับผิดชอบในโครงการจะได้ดำเนินการให้เป็นประโยชน์ของความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ ข้อมูลและทิศทางในการช่วยเหลือเพิ่มพูน และปรับปรุงแผนงาน และกิจกรรมเพื่อประโยชน์, ความกินดีอยู่ดี และความมีสันติสุขของประชาชนในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนในอนาคต

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากรตัวอย่าง 2 กลุ่ม ด้วยกันคือ

1. กลุ่มประชาชน
2. กลุ่มผู้นำชุมชน

ทั้งนี้การเลือกตัวอย่างที่เป็นพื้นที่ของการสำรวจ ใช้หลักเกณฑ์วิธีการแบบ Multi-Stage Sampling เริ่มตั้งแต่การเลือกจังหวัด อำเภอ และหมู่บ้าน โดยพิจารณาที่ขนาดของหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน ประชากร ระยะทางจากเขตที่เป็นเมือง และจำนวนปีของการเป็นหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน และหมู่บ้านควบคุมนอกโครงการดังกล่าว รวมทั้งความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านให้มีลักษณะคล้ายคลึงกันมากที่สุด

การศึกษาครั้งนี้จึงเลือกเอา 8 จังหวัด มาเป็นพื้นที่ในการศึกษา โดยที่ในแต่ละเขตชายแดน จะมีจังหวัดที่ตกเป็นเขตของการศึกษา 2 จังหวัด ในแต่ละจังหวัด เลือกอำเภอที่จะศึกษา 1 อำเภอ ในแต่ละอำเภอ เลือกหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน จำนวน 3 หมู่บ้าน และหมู่บ้านนอกโครงการฯ (หมู่บ้านควบคุม) จำนวน 2 หมู่บ้าน รวมจังหวัดละ 5 หมู่บ้าน รวมทั้งหมดที่เป็นหมู่บ้านที่ศึกษาจำนวน 40 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านในโครงการฯ 24 หมู่บ้าน และหมู่บ้านนอกโครงการฯ 16 หมู่บ้าน

ในแต่ละหมู่บ้าน การศึกษาครั้งนี้ได้สัมภาษณ์ประชากรตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มประชาชนจาก 20 ครัวเรือน และกลุ่มผู้นำชุมชน อันได้แก่ ครู เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และหัวหน้ากลุ่มต่างๆ ภายในหมู่บ้านจำนวน 4-5 คน โดยสรุปประชากรตัวอย่างทางการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ประชาชนอายุเกิน 20 ปี ในหมู่บ้าน 40 หมู่บ้านรวม 800 คน และผู้นำชุมชนของ 40 หมู่บ้านศึกษา 173 คน

โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

ไทย-กัมพูชา (173 หมู่บ้าน ใน 7 จังหวัด เลือกได้)	ไทย-ลาว (244 หมู่บ้าน ใน 10 จังหวัด เลือกได้)	ไทย-พม่า (94 หมู่บ้าน ใน 9 จังหวัด เลือกได้)	ไทย-มาเลเซีย (72 หมู่บ้าน ใน 4 จังหวัด เลือกได้)
1. จังหวัดศรีสะเกษ อำเภอขุนหาญ ก. หมู่บ้านในโครงการ(3) 1. สี่โรงเก่า 2. ห้วยจันทร์ 3. ตานวน ข. หมู่บ้านนอกโครงการ(2) 1. น้ำตกห้วยจันทร์ 2. กันทรอมใต้	1. จังหวัดมุกดาหาร อำเภอดอนตาล ก. หมู่บ้านในโครงการ(3) 1. หนองหล่ม 2. นาโพธิ์ 3. บ้านดง ข. หมู่บ้านนอกโครงการ(2) 1. นาสะโน 2. โคกสว่าง	1. จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอสองขันบุรี ก. หมู่บ้านในโครงการ(3) 1. ชองกาเลีย 2. เวียงคุด 3. เจดีย์สามองค์ ข. หมู่บ้านนอกโครงการ(2) 1. เสน่ห์พ้อง 2. ช้องลู	1. จังหวัดสงขลา อำเภอนาทวี ก. หมู่บ้านในโครงการ(3) 1. เกาะจงซ้อนทอง 2. บ้านลุ่ม 3. บ้านบ้อง ข. หมู่บ้านนอกโครงการ(2) 1. โคกเอาะ 2. บ้านโครง
2. จังหวัดสระแก้ว อำเภอตาพระยา ก. หมู่บ้านในโครงการ(3) 1. ห้วยไทย 2. เจียงคำ 3. โคกเพริก ข. หมู่บ้านนอกโครงการ(2) 1. หนองบัว 2. โคกสะอาด รวมประชากร 200 คน ผู้นำชุมชน 45 คน	2. จังหวัดเลย อำเภอนาแห้ว ก. หมู่บ้านในโครงการ(3) 1. ห้วยน้ำฝัก 2. บ่อเหมืองน้อย 3. เหมืองแพร่ ข. หมู่บ้านนอกโครงการ(2) 1. ห้วยลาด 2. แสงภา รวมประชากร 200 ผู้นำชุมชน 48 คน	2. จังหวัดเชียงราย กิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง ก. หมู่บ้านในโครงการ(3) 1. หัวแม่คำ 2. เทอดไทย 3. สันติคีรี ข. หมู่บ้านนอกโครงการ(2) 1. แม่เต๋อ 2. รวมใจ รวมประชากร 200 คน ผู้นำชุมชน 44 คน	2. จังหวัดนราธิวาส อำเภอแว้ง ก. หมู่บ้านในโครงการ(3) 1. ตอออก 2. กระตุนง 3. นูโระ ข. หมู่บ้านนอกโครงการ(2) 1. ไม้ผาด 2. ต่าเสา รวมประชากร 200 ผู้นำชุมชน 36 คน
รวมพื้นที่ในการศึกษา	8 จังหวัด	8 อำเภอ	40 หมู่บ้าน
รวมประชากรตัวอย่างในการศึกษา	1 กลุ่มประชาชน 2 กลุ่มผู้นำชุมชน		800 คน 173 คน

ข้อมูลที่ได้รับ ได้ผ่านการลงรหัสและใช้คอมพิวเตอร์ในการคำนวณ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS PC+

คำถามที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยคำถามต่อไปนี้

1. ลักษณะทางประชากร
2. อาชีพ และสถานะทางเศรษฐกิจ
3. การพัฒนาทางด้านสาธารณสุข การศึกษา สิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภค และโครงการพัฒนาอื่นๆ
4. สภาพความเป็นอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในชุมชน
5. เปรียบเทียบความเป็นหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน
6. การรับรู้ในบทบาทของโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ในโครงการต่างๆ ที่มี การดำเนินการในหมู่บ้าน
7. ความต้องการของชุมชน

ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้านศึกษา

ลักษณะทางประชากร

กลุ่มประชากรเป้าหมายที่อาศัยในหมู่บ้านตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ประชาชนทั่วไป และผู้นำชุมชน ทั้งในหมู่บ้านในโครงการป้องกันตนเองชายแดน และในหมู่บ้านนอกโครงการดังกล่าว ระหว่างเดือน ธันวาคม 2537 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2538

ในการศึกษากลุ่มประชากรทั่วไป ใช้ประชากรตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 800 คน โดยมี สัดส่วนของเพศชายและหญิงใกล้เคียงกันคือร้อยละ 49.9 และ 50.1 ตามลำดับ อายุเฉลี่ยของประชากร ดังกล่าวทั้งหมด 38 ปี และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 20-39 ปี เป็นที่สังเกตว่า สัดส่วน เพศชายและหญิงของผู้ให้สัมภาษณ์ หมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา และไทย-พม่า ไม่แตกต่างกัน แต่ในหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-ลาว มีผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศชายเพียงร้อยละ 40 และในหมู่บ้าน แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีผู้ให้ข้อมูลที่เป็เพศชายสูงถึงร้อยละ 60 (ดูตาราง ที่ 1)

ในส่วนของผู้นำชุมชน มีจำนวนผู้นำชุมชนเป็นตัวอย่างในการศึกษา 173 คน โดยมีสัดส่วนของ เพศชายและหญิงคือ ร้อยละ 89 และ 11 ตามลำดับ ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะทั่วไปของประชากร ไทยที่เพศชายมักจะมีกำหนดให้มีบทบาทในด้านการเป็นผู้นำชุมชนเสียส่วนใหญ่ แต่ผู้นำชุมชนส่วน หนึ่งเป็นเพศหญิงนั้น ส่วนมากเป็นผู้นำชุมชนอาศัยในหมู่บ้านในโครงการฯ และที่น่าสนใจคือ ผู้นำชุมชน ที่เป็นเพศหญิงในหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย จะมีทั้งหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ ลักษณะเช่น นี้สะท้อนให้เห็นได้ว่า สถานภาพในสังคมของเพศหญิงในไทยกับงานเพื่อสังคมหรือชุมชน เป็นที่ยอมรับ มากขึ้นกว่าในอดีต นอกจากนี้อายุเฉลี่ยของกลุ่มผู้นำชุมชนที่ให้สัมภาษณ์คือ 41 ปี และผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30-49 ปี (ดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ และเขตที่อยู่อาศัย

ลักษณะทาง ประชากร	หมู่บ้านตามแนวชายแดน				
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย	รวม

หมู่บ้านในโครงการ ปชด.

เพศ

ชาย	51.4	39.2	45.0	45.0	45.4
หญิง	48.6	60.8	55.0	55.0	54.6
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	111	120	120	120	471

อายุ

0-19 ปี	4.5	5.0	10.1	4.2	5.9
20-29 ปี	19.8	17.5	25.2	27.5	22.5
30-39 ปี	28.8	28.5	29.4	26.7	28.2
40-49 ปี	23.4	22.5	16.8	13.3	19.1
50-59 ปี	15.3	17.5	10.9	13.3	14.2
60 ปีขึ้นไป	8.1	9.2	7.6	15.0	10.0
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	120	120	120	120	471
อายุเฉลี่ย	39.72	39.91	36.94	39.74	39.07

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทาง ประชากร	หมู่บ้านตามแนวชายแดน				
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย	รวม

หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.

เพศ

ชาย	56.2	45.0	55.0	61.3	53.8
หญิง	43.8	55.0	45.0	38.7	46.3
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	89	80	80	80	329

อายุ

0-19 ปี	2.2	2.5	13.8	5.0	5.8
20-29 ปี	23.6	31.3	25.0	22.5	25.5
30-29 ปี	27.0	20.0	30.0	38.8	28.9
40-49 ปี	23.6	27.5	12.5	17.5	20.4
50-59 ปี	13.5	13.8	12.5	5.0	11.2
60 ปีขึ้นไป	10.1	5.0	6.3	11.3	8.2
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	80	80	80	80	329
อายุเฉลี่ย	39.83	37.65	34.88	37.30	37.42

ตารางที่ 2 ร้อยละของผู้นำชุมชนตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ และเขตที่อยู่อาศัย

ลักษณะทาง ประชากร	หมู่บ้านตามแนวชายแดน				
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย	รวม

หมู่บ้านในโครงการ ปชด.

เพศ

ชาย	88.9	76.7	81.5	95.7	85.0
หญิง	48.6	23.3	18.5	4.3	15.0
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	27	30	27	23	107

อายุ

20-29 ปี	7.4	10.0	11.1	8.7	9.3
30-39 ปี	40.7	36.7	37.0	34.8	37.4
40-49 ปี	33.3	30.0	39.6	39.1	32.7
50-59 ปี	14.8	20.0	11.1	13.0	15.0
60 ปีขึ้นไป	3.7	3.3	7.4	4.3	4.7
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	27	30	27	23	107
อายุเฉลี่ย	41.07	41.10	40.88	41.21	41.06

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะทาง ประชากร	หมู่บ้านตามแนวชายแดน				
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย	รวม
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.					
เพศ					
ชาย	100.0	100.0	100.0	76.9	95.5
หญิง	0.0	0.0	0.0	23.1	4.5
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	18	18	17	13	66
อายุ					
20-29 ปี	5.6	11.1	17.6	0.0	9.1
30-39 ปี	55.6	38.9	23.5	53.8	42.4
40-49 ปี	22.2	33.3	41.2	15.4	28.8
50-59 ปี	16.7	11.1	5.9	15.4	12.1
60 ปีขึ้นไป	0.0	5.6	11.8	15.4	7.6
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	18	18	17	13	66
อายุเฉลี่ย	40.38	41.22	42.23	43.15	41.63

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นสัดส่วนของประชากรตัวอย่างในเรื่อง สถานภาพสมรส การศึกษาพบว่า มากกว่า 4 ใน 5 ของประชากรผู้ให้สัมภาษณ์ แต่งงานแล้วและอยู่กินกับคู่สมรสในปัจจุบัน ประมาณร้อยละ 6 เป็นโสด และที่เหลือประมาณร้อยละ 10 เป็นหม้าย หรือไม่ก็แยก/หย่ากับคู่สมรสแล้ว

ประชากรกลุ่มตัวอย่างนี้ประมาณร้อยละ 80 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาประมาณร้อยละ 14 นับถือศาสนาอิสลาม ที่เหลืออีกร้อยละ 6 นับถือศาสนาคริสต์และนับถือผี โดยมีสัดส่วนของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธใกล้เคียงกัน ผลการสัมภาษณ์ครั้งนี้สอดคล้องกับสิ่งที่ประชาทั่วไปทราบคือ นับถือศาสนาพุทธ แต่ประชากรที่อาศัยทางภาคใต้และหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ และเป็นที่น่าสนใจว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-พม่า ยังมีความเชื่อ และยังนับถือผีอยู่ ซึ่งมีถึงร้อยละ 10

ประมาณร้อยละ 57 ของผู้ให้สัมภาษณ์ รายงานว่าเป็นผู้ที่เกิดในท้องถิ่นอีกร้อยละ 43 เป็นผู้ที่เกิด และย้ายถิ่นเข้ามาจากท้องถิ่นอื่น

ในการศึกษาขนาดครัวเรือนของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า ประชากรตัวอย่างมีครอบครัวลักษณะครอบครัวเดี่ยวและมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยคือ 5 คน โดยอยู่ให้สัมภาษณ์ทุกหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย ยกเว้นชายแดนไทย-พม่า และไทย-มาเลเซีย ทั้งในและนอกโครงการฯ รายงานไปในแนวทางเดียวกันว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนในเรื่องขนาดครอบครัว ผลจากตารางเป็นที่สังเกตว่า ในหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-พม่า ประชากรทั่วไปมีขนาดครอบครัวใหญ่กว่า กล่าวคือ โดยเฉลี่ยในแนวชายแดนนี้ขนาดครอบครัวมีถึง 6 คน และโดยหมู่บ้านชายแดนไทย-มาเลเซียมีที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ และมีขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ยเกิน 5 คน

ตารางที่ 3 ร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส การนับถือศาสนา ขนาดครัวเรือน สถานที่เกิด และเขตที่อยู่อาศัย

ลักษณะทางประชากร	หมู่บ้านตามแนวชายแดน				
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย	รวม
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.					
สถานภาพสมรส					
โสด	2.5	4.2	12.5	5.8	6.3
แต่งงาน	90.0	84.2	76.7	78.8	82.3
หม้าย/หย่า/แยก	7.5	11.6	10.8	15.4	11.5
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	111	120	120	120	471
ศาสนาที่นับถือ					
พุทธ	100.0	99.2	80.7	55.0	83.4
คริสต์	0.0	0.8	11.8	0.0	3.2
อิสลาม	0.0	0.0	2.5	45.0	12.1
นับถือผี	0.0	0.0	5.0	0.0	1.3
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	111	120	120	120	471
สถานที่เกิด					
ในท้องถิ่น	55.0	54.2	44.2	72.5	56.5
ย้ายถิ่น	45.0	45.8	55.8	27.5	43.5
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	120	120	120	120	480
ขนาดครัวเรือน เฉลี่ย (คน)	4.61	4.26	5.59	4.15	5.04

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะทาง ประชากร	หมู่บ้านตามแนวชายแดน				
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย	รวม
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.					
สถานภาพสมรส					
โสด	1.3	3.8	10.0	11.3	6.50
แต่งงาน	91.3	81.9	78.8	85.0	86.88
หม้าย/หย่า/แยก	7.4	14.3	11.2	3.7	6.50
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	89	80	80	80	329
ศาสนาที่นับถือ					
พุทธ	98.8	98.8	78.7	30.0	77.2
คริสต์	1.1	0.8	6.2	0.0	2.1
อิสลาม	0.0	0.0	0.0	70.0	17.0
นับถือผี	0.0	0.0	15.0	0.0	3.6
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	89	80	80	80	329
สถานที่เกิด					
ในท้องถิ่น	47.5	78.8	37.5	70.0	58.4
ย้ายถิ่น	52.5	21.2	62.5	30.0	41.6
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	80	80	80	80	320
ขนาดครัวเรือนเฉลี่ย (คน)	4.31	4.43	6.15	5.17	4.95

ตารางที่ 4 ร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และเขตที่อยู่อาศัย

ลักษณะ	หมู่บ้านตามแนวชายแดน											
	เพศ		ไทย-กัมพูชา		ไทย-ลาว		ไทย-พม่า		ไทย-มาเลเซีย		รวม	
	ชาย	หญิง	ในฯ	นอกฯ	ในฯ	นอกฯ	ในฯ	นอกฯ	ในฯ	นอกฯ		
ระดับการศึกษา												
ประถมศึกษา/ต่ำกว่า	87.8	88.6	93.7	96.6	82.5	93.8	79.8	92.5	86.7	83.8	88.1	
มัธยมศึกษา	9.5	8.5	4.5	3.4	16.7	2.5	10.9	5.0	10.8	15.0	9.0	
อุดมศึกษา	2.8	2.9	1.8	0.0	0.8	3.8	9.2	2.5	2.5	1.2	2.9	
รวม	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
จำนวน	389	411	111	89	120	80	120	80	120	80	800	
อาชีพ												
เกษตรกรรม	75.2	68.5	74.8	78.7	90.8	86.3	48.3	75.0	70.8	52.5	72.1	
รับราชการ,เอกชน	5.1	0.9	2.7	1.1	1.7	1.3	7.6	3.8	2.5	2.5	2.9	
ค้าขาย	5.6	10.5	9.0	5.6	4.2	5.0	22.0	3.8	2.5	1.0	7.5	
รับจ้าง,ช่างฝีมือ	11.2	7.6	9.0	6.7	0.8	1.3	11.0	10.0	13.3	25.0	9.6	
แม่บ้าน	2.1	10.1	3.6	6.7	1.7	5.0	9.3	3.8	9.2	8.8	6.4	
นักเรียน,นักศึกษา	0.8	2.4	0.9	1.1	0.8	1.3	1.7	3.8	1.7	1.3	1.5	
รวม	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
จำนวน	407	391	111	89	120	80	120	80	120	80	800	

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องระดับการศึกษา ดังตารางที่ 4 จะเห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มประชาชนเกือบ 9 ใน 10 คน มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คือร้อยละ 88 ที่เหลือร้อยละ 9 และร้อยละ 3 เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาตามลำดับ ในด้านสัดส่วนของเพศชายและหญิงที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและอุดมศึกษา พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน แต่เพศชายจะมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสูงกว่าหญิง โดยเห็นได้จากร้อยละของชายที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสูงกว่าหญิง เมื่อพิจารณาแยกตามแนวชายแดนปรากฏว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่ในหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าแนวชายแดนอื่นๆ คือมีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา นอกนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ของหมู่บ้านตามแนวชายแดนอื่นๆ มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาร้อยละ 11 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านใน และนอกโครงการฯ พบว่าหมู่บ้านในโครงการฯ มีการศึกษาสูงกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ แต่เป็นที่น่าสังเกตหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซียทั้งในและนอกโครงการฯ มีการศึกษาระดับมัธยมและอุดมศึกษาไม่แตกต่างกัน

อาชีพส่วนใหญ่ที่ผู้ให้สัมภาษณ์รายงาน คือ เกษตรกรรม รับจ้าง งานฝีมือ และค้าขาย โดยมีร้อยละ 72.1, 9.6 และ 7.5 ตามลำดับ ซึ่งในอาชีพเกษตรกรรมนั้นมีสัดส่วนที่สูงทั้งในเพศชายและหญิง โดยในอาชีพที่รองลงมาของเพศชายคือ รับจ้าง, ฝีมือ และค้าขาย โดยมีสัดส่วนร้อยละ 11.2 และ 5.6 ในเพศหญิงปรากฏว่า เป็นผู้ที่มีอาชีพค้าขายและเป็นแม่บ้านในสัดส่วนที่รองลงมาคือ ร้อยละ 10.5 และ 10.1 ตามลำดับ

การพิจารณาแยกตามแนวชายแดน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-ลาว ประกอบอาชีพเกษตรกรรมสูงสุด คือ ร้อยละ 88 รองลงมาได้แก่ หมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา, ไทย-มาเลเซีย และไทย-พม่า ตามลำดับ

สำหรับการประกอบอาชีพอื่นๆ ที่นอกเหนือจากเกษตรกรรมแล้ว จะมีความแตกต่างกันไปตามหมู่บ้านที่อาศัย โดยผู้ให้สัมภาษณ์หมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย จะประกอบอาชีพรับจ้าง, ช่างฝีมือ และแม่บ้านประมาณร้อยละ 19 และ 9 ตามลำดับ แต่ในหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-พม่า อาชีพที่รองจากเกษตรกรรมคือ ค้าขาย และรับจ้างหรือช่างฝีมือ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 13 และ 10 ตามลำดับ และเป็นที่น่าสังเกต รายงานจากผู้ให้สัมภาษณ์ไทย-พม่าที่รับราชการสูงคือ ประมาณร้อยละ 6 เมื่อเทียบกับหมู่บ้านแนวชายแดนอื่นๆ

ตารางที่ 5 ร้อยละของครัวเรือนประชากรตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ การมีหนี้สิน และเขตที่อยู่อาศัย

ลักษณะทาง ประชากร	หมู่บ้านตามแนวชายแดน				
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย	รวม
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.					
รายได้ (บาท/เดือน)					
น้อยกว่า 4,999	88.5	80.8	85.0	33.3	71.9
5,000-9,999	7.5	12.5	6.7	35.8	15.6
10,000-14,999	4.2	2.5	6.7	15.8	7.3
15,000-19,999	0.0	1.7	0.0	4.2	1.5
มากกว่า 20,000	0.0	2.5	1.7	10.8	3.8
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	120	120	120	120	120
รายได้เฉลี่ย	2510.73	3181.51	3196.08	8912.73	4450.24
การมีหนี้สิน	70.8	60.8	27.5	48.3	51.85
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.					
รายได้ (บาท/เดือน)					
น้อยกว่า 4,999	97.5	92.5	97.5	36.3	80.9
5,000-9,999	2.5	3.8	1.3	36.3	10.9
10,000-14,999	0.0	3.8	1.3	12.5	4.4
15,000-19,999	0.0	0.0	0.0	5.0	1.3
มากกว่า 20,000	0.0	0.0	0.0	10.0	2.5
รวม	100%	100%	100%	100%	100%
จำนวน	80	80	80	80	80
รายได้เฉลี่ย	1709.44	1970.36	1489.73	8454.92	3406.11
การมีหนี้สิน	68.8	67.5	32.5	45.0	53.4

ในการศึกษาี้ มีการสอบถามถึงรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง โดยให้รายงานเป็นรายได้ครัวเรือนต่อเดือนดังแสดงในตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนผู้ให้สัมภาษณ์คือ 4,032.59 บาทต่อเดือน ซึ่ง 3 ใน 4 ของผู้ให้สัมภาษณ์มีรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน โดยรายได้ต่ำสุดที่ได้จากการสัมภาษณ์คือ 50 บาทต่อเดือน ใน 1 ครอบครัว ในแนวชายแดนไทย-พม่าอีกประมาณร้อยละ 14 รายงานว่า รายได้ครัวเรือนอยู่ระหว่าง 5,000-9,999 บาทต่อเดือน และประมาณร้อยละ 5 รายงานว่ามีรายได้ครัวเรือนมากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน และพบว่าผู้รายงานรายได้สูงสุดคือ 70,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ต่อครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน

เมื่อเปรียบเทียบรายได้ครัวเรือน ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละแนวชายแดน โดยไม่แยกระหว่างหมู่บ้านในกับนอกโครงการฯ ปรากฏว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยสูงสุดคือ 8,729 บาทต่อเดือน รองมาคือ ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-ลาว, ไทย-พม่า และไทย-กัมพูชา คิดเป็นรายได้เฉลี่ย 2,697 บาทต่อเดือน 2,513 บาทต่อเดือน และ 2,190 บาทต่อเดือน และ 2,110 ตามลำดับ จากตารางที่ 5 ยังเห็นด้วยว่า มีความแตกต่างค่อนข้างชัดเจนระหว่างรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านในโครงการฯ และในหมู่บ้านนอกโครงการในทุกเขตแนวชายแดน โดยที่รายได้ของประชาชนกลุ่มแรกสูงกว่าในระดับที่สูง ทั้งนี้พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือน ของประชากรในหมู่บ้านในโครงการฯ เท่ากับ 4,450 บาท และของประชากรในหมู่บ้านนอกโครงการเท่ากับ 3,406 บาท ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน น่าจะมีส่วนที่ทำให้มีความแตกต่างที่ชัดเจนนี้

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำไปเทียบกับรายได้ประชาชาติที่คิดโดยใช้เกณฑ์ต่อคนต่อปีพบว่า ประชากรในหมู่บ้านในโครงการที่ศึกษามีรายได้เฉลี่ยที่ 10,680 บาทต่อคนต่อปี ส่วนใหญ่หมู่บ้านนอกโครงการฯ ได้รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี เท่ากับ 8,174.67 บาท ตัวเลขที่ได้พบว่า ยังต่ำเมื่อเทียบกับรายได้ประชาชาติของประเทศไทยที่เท่ากับ 51,000 บาทต่อคนต่อปี เมื่อเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7

จากเรื่องของรายได้ที่แสดงถึงความเป็นอยู่แล้ว ยังมีการพิจารณาในส่วนของความทันสมัย โดยวัดจากการครอบครองเครื่องอุปโภคบางประเภท ซึ่งเป็นเครื่องอุปโภคที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน อันได้แก่ หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ตู้เย็น เตาก๋าส จักรเย็บผ้า วิทยุเทป โทรทัศน์ และเครื่องอุปโภคที่ช่วยในการประกอบอาชีพ เช่น เครื่องปั่นไฟ รถแทรกเตอร์ รถอีแต่น รถจักรยานยนต์ และรถกระบะ

จากตารางที่ 6 พบว่า วิทย์เทพและโทรทัศน์ เป็นเครื่องอุปโภคที่ผู้ให้สัมภาษณ์รายงานว่า มีในครอบครองสูงถึงร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยเฉพาะโทรทัศน์ มีสัดส่วนในการครอบครองสูงกว่าวิทย์เทพ เป็นที่น่าสังเกตว่า การครอบครองโทรทัศน์และวิทย์เทพของผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-พม่า แตกต่างจากแนวชายแดนอื่น คือ มีการครอบครองโทรทัศน์ต่ำกว่าวิทย์เทพ

ในส่วนของเครื่องอุปโภคที่อำนวยความสะดวกในการกินอยู่ เช่น หม้อหุงข้าวไฟฟ้า, ตู้เย็นเตาแก๊ส ปรากฏว่าการครอบครองหม้อหุงข้าวไฟฟ้าและตู้เย็น ได้รายงานว่า มีในครอบครองในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และมีสัดส่วนการครอบครองที่สูงกว่าการครอบครองเตาแก๊ส ยกเว้นในผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย ที่มีการครอบครองเตาแก๊สสูงถึงร้อยละ 73

นอกจากนี้ในส่วนของการจักรยานยนต์ รถกระบะ รถยนต์ ที่เป็นเครื่องอุปโภคสำหรับใช้อำนวยความสะดวกในการคมนาคม พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ครอบครองจักรยานยนต์ในสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับการครอบครองรถกระบะและรถยนต์ โดยผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีการครอบครองจักรยานยนต์ รถกระบะเป็นสัดส่วนร้อยละ 82 และ 13 ตามลำดับ

ดังที่อธิบายไปแล้วว่า อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ให้สัมภาษณ์ คือ เกษตรกรรม ดังนั้น ในส่วนของเครื่องอุปโภคที่ช่วยในการประกอบอาชีพที่มีในครอบครองส่วนใหญ่จึงเป็นรถแทรกเตอร์ รถอีแต่น แต่เป็นที่สังเกตว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีการครอบครองรถแทรกเตอร์เพียงร้อยละ 0.8 และไม่มีรถอีแต่นเลย ทั้งนี้เนื่องจากสภาพทางภูมิประเทศที่เป็นภูเขาจึงไม่นิยมใช้รถอีแต่น และจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำสวนยางพารา ซึ่งส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้รถแทรกเตอร์ในการประกอบกิจการ และเมื่อพิจารณาถึงความแตกต่าง ระหว่างหมู่บ้านในโครงการและนอกโครงการ พบว่า ไม่มี ความแตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ร้อยละของการครอบครองเครื่องอุปโภคบางประเภทของครัวเรือนประชากรตัวอย่าง
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ลักษณะทาง ประชากร	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย

หมู่บ้านในโครงการ ปชด.

วิทยุเทป (%)	52.5	59.2	58.3	69.2
จำนวน	63	71	70	83
โทรทัศน์ (%)	65.8	67.5	36.5	83.3
จำนวน	79	81	44	100
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า (%)	55.8	53.3	45.8	86.7
จำนวน	67	64	55	104
เตาแก๊ส (%)	7.5	6.7	27.5	77.5
จำนวน	9	8	33	93
ตู้เย็น (%)	50.0	45.0	41.3	70.0
จำนวน	40	36	33	56
จักรเย็บผ้า (%)	7.5	16.7	15.8	22.5
จำนวน	9	20	19	27
เครื่องปั่นไฟ (%)	2.5	4.2	2.5	6.7
จำนวน	3	5	3	8
รถแทรกเตอร์ (%)	23.3	12.5	4.2	0.8
จำนวน	28	15	5	1
รถอีแต่น (%)	5.8	0.8	1.7	0
จำนวน	7	1	2	0
รถจักรยานยนต์ (%)	35.8	54.2	30.3	85.0
จำนวน	43	65	36	102
รถกระบะ (%)	2.5	7.5	7.5	15.0
จำนวน	3	9	9	18
รถเก๋ง (%)	0	1.7	0	0
จำนวน	0	2	0	0
ค่าเฉลี่ย (mean)	22.39	22.70	23.35	19.97

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลักษณะทาง ประชากร	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
วิทยุเทป (%)	50.0	45.0	41.3	70.0
จำนวน	40	36	33	56
โทรทัศน์ (%)	60	56.3	10.0	77.5
จำนวน	48	45	25	62
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า (%)	40.0	22.5	21.3	91.3
จำนวน	32	18	17	73
เตาแก๊ส (%)	3.8	5.0	6.3	73.8
จำนวน	3	4	5	59
ตู้เย็น (%)	17.5	28.8	12.5	60.0
จำนวน	14	23	10	48
จักรเย็บผ้า (%)	5.0	12.5	2.5	22.5
จำนวน	4	10	2	18
เครื่องปั่นไฟ (%)	1.3	1.3	1.3	10.0
จำนวน	1	1	1	18
รถแทรกเตอร์ (%)	15.0	15.0	1.3	0
จำนวน	12	12	1	0
รถอีแต่น (%)	2.5	7.5	0	0
จำนวน	2	6	0	0
รถจักรยานยนต์ (%)	26.3	36.3	13.8	82.5
จำนวน	21	29	11	66
รถกระบะ (%)	2.5	2.5	2.5	12.5
จำนวน	2	2	9	10
รถเก๋ง (%)	0	0	0	0
จำนวน	0	0	0	0
ค่าเฉลี่ย (Mean)	23.39	23.71	25.08	20.14

ตารางที่ 7 แสดงถึงการรับข่าวสารของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นประชาชนทั่วไป โดยแบ่งออกเป็น การรับข่าวสารท้องถิ่น และการรับข่าวสารทั่วไปปรากฏว่า ในการรับข่าวสารท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่า รับข่าวสารท้องถิ่นจากผู้ใหญ่บ้านถึงร้อยละ 70 รองลงมาคือ จากหอกระจายข่าวร้อยละ 50 จากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 20 และเมื่อพิจารณาแยกตามเพศ ไม่มีความแตกต่างในการรับข่าวสารของ เพศชายและหญิง ถ้าแยกตามแนวชายแดนปรากฏว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-ลาว รับข่าวสารท้องถิ่นจากหอกระจายข่าวมากที่สุด คือร้อยละ 78 รองลงมาคือ ผู้ใหญ่บ้านร้อยละ 60

การรับข่าวสารทั่วไปนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่า รับข่าวสารทั่วไปจากโทรทัศน์สูงถึง ร้อยละ 72 รองลงมาคือ วิทยุ ร้อยละ 37 ซึ่งการรับสื่อจากหนังสือพิมพ์พบว่า มีเพียงร้อยละ 15 ที่ เหลือเป็นการรับสื่ออื่น ๆ ร้อยละ 9 โดยเพศชายและหญิง มีการรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกัน แต่ถ้า พิจารณาแยกตามแนวชายแดนเป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-พม่า รับข่าวสารทั่วไป จากโทรทัศน์และวิทยุ เป็นร้อยละ 37 และ 43 ตามลำดับ

ความแตกต่างในระดับการเข้าถึงข่าวสารระดับท้องถิ่นและทั่วไปนี้ไม่มีความชัดเจนว่า หมู่บ้าน ในโครงการฯ ได้รับและเข้าถึงข่าวสารทั้ง 2 ประเภทมากกว่าหมู่บ้านนอกโครงการ และหากสื่อหอ กระจายข่าวเป็นสื่อสำคัญสำหรับการให้ข่าวสารเข้าถึงข้อมูล และมีการเน้นการใช้สื่อนี้มากในหมู่บ้านใน โครงการฯ การศึกษาค้นคว้าก็ยังเห็นว่า การเข้าถึงสื่อนี้ยังมีไม่แตกต่างระหว่างหมู่บ้านในโครงการและ นอกโครงการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่หมู่บ้านชายแดนไทย-พม่า และไทย-มาเลเซีย มีระดับการรับ ข่าวสารจากหอกระจายข่าวค่อนข้างน้อย

เมื่อพิจารณาถึงการรับข่าวสารของครัวเรือนผู้ให้สัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็น ข่าวสารการประกอบ อาชีพการตลาด อาหารการกิน สุขภาพอนามัย และกฎหมายที่ควรรู้ ดังผลการศึกษาในตารางที่ 8 ปรากฏว่า ทุกหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย ผู้ที่ให้สัมภาษณ์จากหมู่บ้านในโครงการฯ มีสัดส่วนการรับ ข่าวสารต่างๆ สูงกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จากหมู่บ้านนอกโครงการฯ นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ให้ สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-พม่า สนใจข่าวสารด้านต่างๆ ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ให้สัมภาษณ์แนว ชายแดนอื่นๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาการอ่านออกเขียนได้แล้วจะพบว่ามีความสอดคล้องกันคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ แนวชายแดนไทย-พม่า มีความสามารถอ่านออกเขียนได้ต่ำ จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้มีรับข่าวสารต่ำกว่า ชายแดนอื่นๆ

ตารางที่ 8 ร้อยละในการรับข่าวสารของครัวเรือนประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ประเภท	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
ประกอบอาชีพ (%)	73.3	86.7	48.3	70.8
จำนวน	88	104	58	85
การตลาด (%)	68.3	86.7	45.5	76.7
จำนวน	82	104	54	92
อาหารการกิน (%)	75.8	93.3	63.3	76.7
จำนวน	91	112	76	92
สุขภาพอนามัย (%)	86.7	95.0	77.5	82.5
จำนวน	104	114	93	99
กฎหมายที่ควรรู้ (%)	75.0	82.5	56.7	67.5
จำนวน	90	99	68	81
ข่าวสารบ้านเมือง (%)	80.8	90.0	62.5	85.8
จำนวน	97	108	75	103
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
ประกอบอาชีพ (%)	61.3	73.8	47.5	78.8
จำนวน	49	59	38	63
การตลาด (%)	72.5	80.0	43.8	83.8
จำนวน	58	64	35	67
อาหารการกิน (%)	81.3	68.3	58.8	77.5
จำนวน	65	69	47	62
สุขภาพอนามัย (%)	86.3	87.5	67.5	82.5
จำนวน	69	70	54	66
กฎหมายที่ควรรู้ (%)	66.3	71.3	45.0	85.0
จำนวน	53	57	36	68
ข่าวสารบ้านเมือง (%)	75.5	76.3	42.5	86.3
จำนวน	62	61	34	69

ในตารางที่ 9 เป็นการแสดงถึงวิถีชีวิตของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยเน้นในเรื่องของพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น การมีสมาชิกติดสุรา ติดบุหรี่ และความปลอดภัยจากการจี้ปล้น หรือการรับอุบัติเหตุจากสงคราม โดยผลการศึกษาปรากฏว่า สัดส่วนของการติดบุหรี่สูงกว่าการติดสุรา ซึ่งมีลักษณะคำตอบที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันทุกหมู่บ้านแนวชายแดน โดยการสอบถามถึงการติดบุหรี่ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รายงานการติดบุหรี่ ในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 60 แต่รายงานการติดสุราของผู้ให้สัมภาษณ์ของทุกแนวชายแดนไม่เกินร้อยละ 10 ซึ่งแต่ละหมู่บ้านแนวชายแดนนั้น ไม่พบความแตกต่างกันมากนัก แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านในกับนอกโครงการฯ พบว่า หมู่บ้านนอกโครงการฯ จะมีสัดส่วนของการติดบุหรี่ สูงกว่าหมู่บ้านในโครงการฯ

ในส่วนของการจี้ปล้น และอุบัติเหตุจากสงคราม จากผลในตารางจะเห็นได้ว่าเป็นสัดส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 3 โดยผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย รายงานว่า พบน้อยที่สุดคือร้อยละ 0.8 แต่ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-ลาว รายงานว่ามีการจี้ปล้นสูงสุดคือร้อยละ 3

ตารางที่ 9 ร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องของสมาชิกในครัวเรือนติดบุหรี่ ติดสุรา จำแนกตามสิ่งเสพติด และเขตที่อยู่อาศัย

ประเภทของ สิ่งเสพติด	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
ติดบุหรี่ (%)	65.8	58.3	55.8	58.3
จำนวน	79	70	67	70
ติดสุรา (%)	9.2	8.3	6.7	6.7
จำนวน	11	10	8	8
ถูกจี้ปล้น (%)	2.5	3.3	3.3	0.8
จำนวน	3	4	4	1
อุบัติเหตุเหตุจากสงคราม (%)	1.7	3.3	1.7	0
จำนวน	2	4	2	0

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ประเภทของ สิ่งเสพติด	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
ติดบุหรี่ (%)	68.8	60.0	61.3	55.0
จำนวน	55	48	49	44
ติดสุรา (%)	12.5	3.8	12.5	6.3
จำนวน	10	3	10	5
ถูกจับ, ปล้น (%)	1.3	2.5	1.3	0
จำนวน	1	2	1	0
รับอุบัติเหตุจากสงคราม (%)	1.3	0	1.7	0
จำนวน	1	0	1	2

การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค

ในการศึกษาด้านการพัฒนาสาธารณูปโภค ของการศึกษาในครั้งนี้ เป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำชุมชนต่อสิ่งสาธารณูปโภค โดยแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ดังนี้คือ

1. สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน การมีน้ำประปา น้ำดื่ม น้ำใช้ เป็นต้น
2. สาธารณูปโภคที่พัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การมีบริการสาธารณสุข โรงเรียน เป็นต้น

สาธารณูปโภคพื้นฐาน

1. ถนน

ในกระบวนการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน สิ่งที่เกิดถึงอันดับแรกคือ การมีถนน โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ถนนเข้าหมู่บ้านเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ มีเพียงผู้นำชุมชนแนวชายแดนไทย-พม่า ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีถนนเข้าหมู่บ้านว่า ยังไม่สมบูรณ์และยังพบได้อีกว่า ผู้นำชุมชนแนวชายแดนไทย-พม่า ของหมู่บ้านนอกโครงการฯ เห็นว่า ถนนเข้าหมู่บ้านดีกว่าหมู่บ้านในโครงการฯ

เมื่อสอบถามถึงความคิดเห็นต่อถนนภายในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนที่ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นที่ดีต่อถนนภายในหมู่บ้านทุกชุมชน และไม่มีความแตกต่างระหว่างหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ เลย แต่ในส่วนของการมีสะพาน จากตารางที่ 10 ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้นำชุมชนทุกแนวชายแดนมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาด้านสะพานยังไม่ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-พม่าทั้งในและนอกโครงการฯ ซึ่งรายงานความคิดเห็นต่อการพัฒนาด้านสะพานที่ดี มีเพียงร้อยละ 35 และ 15 ตามลำดับ

2. น้ำดื่ม น้ำใช้

นอกจากเรื่องถนนแล้ว ในเรื่องของน้ำในการบริโภค จากตารางจะเห็นว่า 4 ใน 5 ของผู้นำชุมชนที่ให้สัมภาษณ์มีความเห็นเรื่องการมีบ่อน้ำใช้ว่า เพียงพอ โดยผู้นำชุมชนแนวชายแดนไทย-พม่ายังมีความคิดเห็นว่า บ่อน้ำใช้ในชุมชนยังมีการพัฒนาไม่ดีเท่าที่ควรนัก

จากการมีบ่อน้ำในชุมชนคงสืบเนื่องมาถึง การมีน้ำประปาใช้ภายในหมู่บ้าน ผลการสัมภาษณ์ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้นำชุมชนแนวชายแดนไทย-ลาว และไทย-พม่า ทั้งหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ มีความคิดเห็นว่า การมีน้ำประปาในหมู่บ้านเพียงพอ ในส่วนผู้นำชุมชนแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย ทั้งหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ มีความเห็นว่า น้ำประปาหมู่บ้านมีไม่เพียงพอ โดยได้รายงานถึงสัดส่วนการมีน้ำประปาหมู่บ้านเพียงร้อยละ 20 และ 22 ตามลำดับ เป็นที่สังเกตว่า ผู้นำชุมชนแนวชายแดนไทย-กัมพูชาของหมู่บ้านนอกโครงการฯ ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีน้ำประปาว่า มีเพียงร้อยละ 15.2

เมื่อสอบถามถึงการมีน้ำดื่มที่สะอาด ผู้นำชุมชนที่ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า ปริมาณน้ำดื่มที่สะอาดมีในสัดส่วนสูงสุดไม่เกินร้อยละ 50 ซึ่งจากตารางชี้ให้เห็นว่า ทุกหมู่บ้านยังมีปัญหาเรื่องน้ำดื่มที่สะอาด โดยเฉพาะหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-พม่า ทั้งในและนอกโครงการฯ และเป็นที่น่าสังเกตว่าหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-ลาว หมู่บ้านในโครงการมีน้ำดื่มที่สะอาดน้อยกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ

แต่ในการสัมภาษณ์การมีน้ำดื่มเพียงพอ จากตารางเห็นได้ว่า มีเพียงผู้นำชุมชนแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ทั้งหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ ยังมีความคิดเห็นว่ามีปริมาณน้ำดื่มไม่เพียงพอ นอกนั้นประมาณ 4 ใน 5 ของผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่ามีน้ำดื่มเพียงพอ

ตารางที่ 10 ร้อยละของประชากรตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อระบบสาธารณูปโภค ตามประเภทของสาธารณูปโภค และเขตที่อยู่อาศัย

ประเภท	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย

หมู่บ้านในโครงการ ปชด.

ถนนเข้าหมู่บ้าน (%)	100	100	66.7	100
จำนวน	120	120	80	120
ถนนในหมู่บ้าน (%)	100	98.3	92.5	98.3
จำนวน	120	118	74	118
สะพาน (%)	45.0	35.0	35.0	50.8
จำนวน	54	42	42	61
บ่อน้ำใช้ (%)	85.8	87.5	50.0	85.5
จำนวน	103	105	40	102
ประปาหมู่บ้าน (%)	50.0	81.7	98.8	20.0
จำนวน	60	98	79	24
น้ำดื่มสะอาด (%)	45.0	35.0	35.0	50.8
จำนวน	54	42	42	61
น้ำดื่มเพียงพอ (%)	56.7	79.2	85.0	87.5
จำนวน	68	95	102	105

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประเภท	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
ถนนเข้าหมู่บ้าน (%)	93.8	100	75.0	100
จำนวน	79	80	60	80
ถนนในหมู่บ้าน (%)	100	95.0	93.3	95.0
จำนวน	79	118	74	118
สะพาน (%)	51.3	46.3	15.0	44.3
จำนวน	41	38	12	35
บ่อน้ำใช้ (%)	88.6	80.0	55.0	95
จำนวน	70	64	33	76
ประปาหมู่บ้าน (%)	15.2	80	59	22.5
จำนวน	12	100	98.3	18
น้ำดื่มสะอาด (%)	51.3	46.3	15.0	44.3
จำนวน	41	38	12	35
น้ำดื่มเพียงพอ (%)	42.5	78.8	81.3	83.8
จำนวน	34	63	65	67

สาธารณูปโภคที่พัฒนาคุณภาพชีวิต

1. โรงเรียน

ในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนใหญ่เน้นในการมีโรงเรียน หรือการเข้าถึงการศึกษาอย่างสะดวก โดยในการศึกษานี้ ได้สอบถามผู้นำชุมชนเกี่ยวกับความคิดเห็นการมีโรงเรียนในระดับต่างๆ โดยผลปรากฏดังตารางที่ 11

ในส่วนความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อการมีโรงเรียนอนุบาลในชุมชน จากตารางชี้ให้เห็นว่า ผู้นำที่ให้สัมภาษณ์ทุกชุมชนมีความคิดเห็นว่าการมีโรงเรียนอนุบาลยังไม่เพียงพอ โดยสัดส่วนของความคิดเห็นของการมีโรงเรียนอนุบาลในชุมชนสูงสุดคือ หมู่บ้านนอกโครงการฯ แนวชายแดนไทย-พม่า และหมู่บ้านในโครงการฯ แนวชายแดนไทย-กัมพูชา ร้อยละ 35.5 และ 29.6 ตามลำดับ

ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อการมีโรงเรียนประถมศึกษา ปรากฏว่า 3 ใน 4 ของผู้นำชุมชน เห็นว่ามีโรงเรียนประถมศึกษาเพียงพอ แต่ผู้นำชุมชนหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ของหมู่บ้านนอกโครงการฯ ยังมีความเห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษายังมีน้อยอยู่ และความคิดเห็นต่อการมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จากตารางพบว่า ผู้นำชุมชนหมู่บ้านในโครงการฯ มีความคิดเห็นว่ามีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสูงกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ เมื่อเปรียบเทียบแต่ละแนวชายแดน ปรากฏว่า ชุมชนแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย และไทย-กัมพูชา ยังมีความต้องการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาอยู่

นอกจากการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว ยังมีการสอบถามถึงการมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปรากฏว่า ผู้นำชุมชนแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย ทั้งหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ ยังมีความต้องการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมาก แต่ตามหมู่บ้านอื่นมีความต้องการที่ไม่เร่งด่วนนัก อย่างไรก็ตามจะพบว่า หมู่บ้านนอกโครงการฯ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มาก ยกเว้นหมู่บ้านนอกโครงการฯ แนวชายแดนไทย-พม่า เท่านั้น ที่ผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นว่าการเพียงพอของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสูงถึง ร้อยละ 53

จากการมีโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้เชื่อมโยงถึงการรับข่าวสารต่าง ๆ โดยผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการมีหอกระจายข่าวพอเพียงนั้น พบได้ว่า ไม่มีความแตกต่างตามแนวชายแดน และหมู่บ้านในหรือนอกโครงการฯ แต่ในด้านการมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ของชุมชน จากตารางชี้ให้เห็นว่า ส่วนใหญ่ของผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นที่หมู่บ้านของตนมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำชุมชน แต่บางหมู่บ้านยังเห็นว่าต้องการที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำชุมชนอยู่ ซึ่งได้แก่ หมู่บ้านในโครงการฯ ของแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย และ หมู่บ้านนอกโครงการฯ ของแนวชายแดนไทย-พม่า

2. สถานีนามัยและศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน

ในส่วนการพัฒนาสาธารณูปโภคคุณภาพชีวิตด้านสุขาอนามัย เป็นการสอบถามถึง ความคิดเห็นต่อการมีสถานีนามัย และการมีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน โดยความเห็นของผู้นำชุมชนต่อการมีสถานีนามัย ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ยังต้องการสถานีนามัยในหมู่บ้านตน ยกเว้นหมู่บ้านในโครงการฯ

ของแนวชายแดนไทย-พม่า และหมู่บ้านในโครงการฯ ของแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่รายงานว่ามีสถานีนอนม้ายพอเพียงถึงร้อยละ 85 และ 78 ตามลำดับ

นอกจากความคิดเห็นต่อการมีสถานีนอนม้ายแล้ว ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อการมีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนในหมู่บ้าน ผลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า หมู่บ้านที่ยังมีความต้องการตามลำดับมากที่สุดคือ หมู่บ้านในโครงการฯ แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย หมู่บ้านนอกโครงการฯ แนวชายแดนไทย-พม่า และไทย-กัมพูชา โดยผู้นำชุมชนต่างมีความคิดเห็นต่อการ การที่หมู่บ้านมีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนยังน้อยอยู่ คิดเป็นร้อยละ 23, 35 และ 39 ตามลำดับ

3. หอกระจายข่าว

เป็นที่น่าสังเกตว่าในขณะที่ผู้นำชุมชนในหมู่บ้านทั้งในโครงการฯ และนอกโครงการในแทบทุกแนวชายแดน ได้ตอบว่าการมีหอกระจายข่าวในหมู่บ้านมีคะแนนระดับสูง แต่ผู้นำชุมชนในหมู่บ้านในโครงการแนวไทย-ลาว ต้องการมีหอกระจายข่าวไปหมู่บ้านในระดับต่ำถึง 10 เปอร์เซ็นต์ จึงควรมีการตรวจสอบถึงสภาพจริงในเรื่องของสื่อ เพื่อเข้าถึงประชาชนสื่อนี้ในแนวชายแดนดังกล่าว

ตารางที่ 11 ร้อยละของประชากรตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทางการศึกษาและจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ความคิดเห็น	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
โรงเรียน				
มี ร.ร.อนุบาล (%)	29.6	23.3	25.9	13.0
จำนวน	8	7	7	3
มี ร.ร.ประถมศึกษา (%)	77.8	90.0	85.2	87.0
จำนวน	21	27	23	20
มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (%)	48.8	76.7	55.6	27.7
จำนวน	13	23	15	5
มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ (%)	77.8	80.0	74.1	47.8
จำนวน	21	24	20	11
สถานบริการสาธารณสุข				
มีสถานีอนามัย (%)	77.8	36.7	85.2	30.4
จำนวน	21	11	23	7
มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (%)	63.0	93.3	63.0	23.5
จำนวน	17	18	17	19
มีหอกระจายข่าว (%)	85.2	10.0	81	87.0
จำนวน	23	30	28	20

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ความคิดเห็น	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
โรงเรียน				
มี ร.ร.อนุบาล (%)	11.1	27.8	35.3	0.0
จำนวน	2	5	6	0.0
มี ร.ร.ประถมศึกษา (%)	44.4	100.0	76.5	61.5
จำนวน	8	18	13	8
มี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (%)	27.8	22.2	52.9	7.7
จำนวน	5	4	9	1
มี ที่อ่านหนังสือพิมพ์ (%)	66.7	94.4	35.3	61.5
จำนวน	12	17	6	8
สถานบริการสาธารณสุข				
มี สถานีอนามัย (%)	27.8	22.2	41.2	46.2
จำนวน	5	4	7	6
มี ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (%)	38.9	88.9	35.5	84.6
จำนวน	7	16	6	11
มี หอกระจายข่าว (%)	94.4	61.1	94.1	61.5
จำนวน	17	11	16	8

การพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย

1. พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

ภาวะสุขภาพร่างกายนั้น ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากการบริโภคอาหาร ในการศึกษาครั้งนี้ได้สอบถามถึงพฤติกรรมการบริโภคอาหารอย่างกว้าง ๆ คือ การรับประทานอาหารที่มีเครื่องหมาย รับรองจากองค์การอาหารและยา (อย.) และการไม่รับประทานอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เกือบทุกแนวชายแดนไทย รายงานว่า มีสัดส่วนการไม่บริโภคอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ สูงกว่าร้อยละ 55 ขึ้นไป ยกเว้นผู้ให้สัมภาษณ์ แนวชายแดนไทย-ลาว ที่รายงาน说不บริโภคอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ เพียงร้อยละ 39 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านในกับนอกโครงการฯ จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในหมู่บ้านนอกโครงการฯ มีการตระหนักน้อยกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อาศัยในหมู่บ้านในโครงการฯ

นอกจากนี้ การเลือกรับประทานอาหารที่มีเครื่องหมาย อย. พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีความตระหนักสูงสุดคือ ประมาณร้อยละ 48 รายงานว่า รับประทานอาหารที่มีเครื่องหมาย อย. รองลงมาคือ ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-พม่า, ไทย-มาเลเซีย และไทย-ลาว คือ ร้อยละ 44, 19 และ 16 ตามลำดับ แต่เป็นที่สังเกตว่าผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนอกโครงการฯ มีการตระหนักสูงกว่าผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านในโครงการฯ (ดูตารางที่ 12)

2. การวางแผนครอบครัว

การสัมภาษณ์ในเรื่องการวางแผนครอบครัวนี้ ได้มีคำถามเกี่ยวกับ การคุมกำเนิด และการมีบุตรไม่เกิน 2 คน จากตารางที่ 13 จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกแนวชายแดนรายงานว่ามี การคุมกำเนิด โดยผลการสัมภาษณ์มีสัดส่วนเกินกว่าร้อยละ 45 ทั้งสิ้น และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ พบว่า หมู่บ้านในโครงการฯ มีการคุมกำเนิดสูงกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ

ในส่วนของจำนวนบุตรไม่เกิน 2 คน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-ลาว รายงานว่ามีจำนวนบุตรไม่เกิน 2 คน สูงถึงร้อยละ 76 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประสบผลสำเร็จในการวางแผนครอบครัว แต่ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-พม่า รายงานถึง การมีบุตรไม่เกิน 2 คน เพียงร้อยละ 48 เท่านั้น

ตารางที่ 12 ร้อยละของประชากรตัวอย่าง ในด้านพฤติกรรมในการบริโภคอาหารของสมาชิกในครัวเรือน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ลักษณะทาง การบริโภคอาหาร	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
ไม่บริโภคอาหาร				
สูง ๆ ดิบ (%)	61.7	43.3	56.7	90.8
จำนวน	74	52	68	19
บริโภคอาหารที่มี				
เครื่องหมาย อย. (%)	43.6	11.8	38.6	15.0
จำนวน	51	14	44	18
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
ไม่บริโภคอาหาร				
สูง ๆ ดิบ (%)	49.4	35.0	55.0	90.0
จำนวน	39	28	44	72
บริโภคอาหารที่มี				
เครื่องหมาย อย. (%)	51.9	16.3	50.6	17.5
จำนวน	41	13	39	14

ตารางที่ 13 ร้อยละของประชากรตัวอย่างในการวางแผนครอบครัวของสมาชิกในครัวเรือน
จำแนกตามที่อยู่อาศัย

ลักษณะทาง ประชากร	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
มีการคุมกำเนิด (%)	61.6	69.4	64.1	51.6
จำนวน	53	59	59	47
มีบุตรไม่เกิน 2 คน (%)	51.2	80.2	51.1	60.6
จำนวน	44	65	47	51
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
มีการคุมกำเนิด (%)	63.8	75.4	37.3	39.7
จำนวน	37	46	22	25
มีบุตรไม่เกิน 2 คน (%)	54.4	71.2	45.2	40.6
จำนวน	31	42	28	26

3. งานอนามัยแม่และเด็ก

การดูแลสุขภาพอนามัยสตรีมีครรภ์และสตรีหลังคลอด ประมาณร้อยละ 90 ของผู้ให้สัมภาษณ์
ทุกแนวชายแดน รายงานว่า ได้ฝากครรภ์ และรับวัคซีนครบตามเกณฑ์ ดังตารางที่ 14 และนอกจากนี้
ยังพบได้ว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ

อย่างไรก็ตาม ในการคลอดบุตรนั้น จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานถึงการคลอด
กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 13 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการคลอดบุตรนั้นเป็นเหตุการณ์
ที่ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนได้ อาจเกิดกะทันหัน ประกอบกับเมื่อจะคลอดนั้น การเดินทาง

ไปคลอດกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นสิ่งที่ค่อนข้างมีปัญหา จึงทำให้สัดส่วนของการไปคลอດกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีระดับค่อนข้างต่ำ

แต่ในส่วนของการได้รับการเยี่ยมหลังคลอດจากเจ้าหน้าที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่าได้รับการเยี่ยมในสัดส่วนที่เกินกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป แต่เป็นที่น่าสนใจว่าผู้ให้สัมภาษณ์ในหมู่บ้านนอกโครงการฯ ได้รับการเยี่ยมน้อยกว่า โดยเฉพาะผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-พม่า นอกโครงการฯ ได้รับการเยี่ยมหลังคลอດต่ำสุด คือร้อยละ 5.6 เท่านั้น

สำหรับการดูแลสุขภาพทารกและเด็กอายุ 0-14 ปี ดังตารางที่ 15 โดยภาพรวมแล้วจะมีสุขภาพที่ดี นอกจากนี้ประมาณ 4 ใน 5 ของเด็กอายุ 0-5 ปี มีการชั่งน้ำหนักตามเกณฑ์ทุก 3 เดือน แต่จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-ลาว รายงานว่า มีเพียงร้อยละ 60 ทั้งนี้อาจเนื่องจากยังไม่ถึงกำหนดของการชั่งน้ำหนัก และในส่วนของหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ พบว่า หมู่บ้านในโครงการฯ มีสัดส่วนที่สูงกว่าเล็กน้อยเท่านั้น

เมื่อพิจารณาถึงการขาดสารอาหาร จากตารางจะเห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกแนวชายแดนรายงานว่า ไม่มีการขาดสารอาหารเลย ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ให้สัมภาษณ์นอกโครงการฯ รายงานว่าสัดส่วนการไม่ขาดสารอาหารของเด็ก 0-5 ปี สูงกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในโครงการฯ

เด็กอายุ 6-14 ปี กับการมีน้ำหนักตามเกณฑ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกแนวชายแดนรายงานว่า มีน้ำหนักตามเกณฑ์ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง คือ เกินร้อยละ 70 ขึ้นไป และจะเห็นได้ว่า เด็กอายุ 6-14 ปี ของหมู่บ้านในโครงการฯ มีภาวะน้ำหนักและสุขภาพดีกว่าเด็กอายุ 6-14 ปี ของหมู่บ้านนอกโครงการฯ

ตารางที่ 14 การกระจายร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการดูแลก่อนและหลังคลอดจำแนกตามที่อยู่อาศัย

การดูแลสุขภาพสตรี มีครรภ์	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
ฝากครรภ์ตามเกณฑ์ (%)	84.6	100.0	83.3	100.0
จำนวน	11	11	10	12
รับวัคซีนตามเกณฑ์ (%)	94.4	94.4	83.3	94.4
จำนวน	17	17	15	17
ทำคลอดกับเจ้าหน้าที่				
สาธารณสุข (%)	9.2	10.8	13.3	7.5
จำนวน	11	13	16	9
รับการเยี่ยมครบหลังคลอด (%)	50.0	66.7	58.8	61.1
จำนวน	7	10	10	11
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
ฝากครรภ์ตามเกณฑ์ (%)	84.6	100.0	83.3	100.0
จำนวน	11	11	10	12
รับวัคซีนตามเกณฑ์ (%)	100.0	100.0	91.7	91.7
จำนวน				
ทำคลอดกับเจ้าหน้าที่				
สาธารณสุข (%)	11.3	6.3	6.3	6.3
จำนวน	9	5	5	5
รับการเยี่ยมครบหลังคลอด (%)	30.0	57.1	5.6	55.6
จำนวน	3	4	1	5

* : หญิงตั้งครรภ์ในครัวเรือนของประชากรตัวอย่าง

ตารางที่ 15 ร้อยละของเด็ก 0-14 ปี ที่ได้รับการดูแลสุขภาพจำแนกตามที่อยู่อาศัย

การดูแลสุขภาพทารก* และเด็กอายุ 0-14 ปี	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
เด็กอายุ 0-5 ปี				
ซึ่่งน้ำหนัก ทุก 3 เดือน (%)	88.7	93.6	69.1	84.3
จำนวน	47	44	38	43
ไม่มีเด็กอายุ 0-5 ปี				
ขาดสารอาหาร (%)	81.3	89.4	100.0	82.6
จำนวน	39	42	32	38
เด็กอายุ 6-14 ปี มีน้ำหนัก				
ตามเกณฑ์ (%)	65	48	73	59
จำนวน				
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
เด็กอายุ 0-5 ปี				
ซึ่่งน้ำหนักทุก 3 เดือน (%)	85.0	88.9	51.0	91.7
จำนวน	34	24	25	33
ไม่มีเด็กอายุ 0-5 ปี				
ขาดสารอาหาร (%)	82.5	100.0	93.3	94.3
จำนวน	33	25	28	33
เด็กอายุ 6-14 ปี มีน้ำหนัก				
ตามเกณฑ์ (%)	65.2	73.3	71.4	90.6
จำนวน	30	33	35	48

* : เด็ก 0-14 ปี ในครัวเรือนของประชากรตัวอย่าง

4. การดูแลผู้สูงอายุ

ในการศึกษานี้ มีคำถามถึงการดูแลผู้สูงอายุจากบุตรหลาน คู่สมรส และตัวผู้สูงอายุเอง ในด้านอาหาร เสื้อผ้า และเมื่อเกิดความเจ็บป่วย ดังตารางที่ 16 ซึ่งจะเห็นได้ว่า การดูแลด้านต่างๆ นั้นพบว่า สัดส่วนการดูแลจากบุตรหลาน เป็นสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับการดูแลจากคู่สมรสและตนเอง

นอกจากนี้ยังพบว่า การดูแลด้านความเจ็บป่วยมีสัดส่วนสูงสุด รองลงมาคือ ด้านเสื้อผ้า และอาหารทั้งนี้อาจเนื่องจาก เมื่อผู้สูงอายุเจ็บป่วยบุตรหลานและบุคคลต่างๆ จะให้ความสนใจดูแลเป็นพิเศษในส่วนของเสื้อผ้าที่มีสัดส่วนสูงกว่าอาหาร เนื่องจากบุตรหลานที่ไม่ได้อาศัยกับผู้สูงอายุมักซื้อเสื้อผ้าเป็นของเยี่ยม หรือเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความช่วยเหลือในการดูแลผู้สูงอายุ และการที่มีการดูแลด้านอาหารในสัดส่วนน้อยที่สุดนั้น คงเป็นเพราะมีการดูแลจากบุตรหลานที่อยู่ด้วยกันเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบการดูแลผู้สูงอายุระหว่างหมู่บ้านในโครงการฯ กับหมู่บ้านนอกโครงการฯ จะเห็นว่า ผู้สูงอายุในหมู่บ้านแนวชายแดนในโครงการฯ ส่วนใหญ่จะได้รับการดูแลที่ดีกว่า ผู้สูงอายุหมู่บ้านแนวชายแดนนอกโครงการฯ

ตารางที่ 16 ร้อยละของประชากรตัวอย่างที่มีผู้สูงอายุในครัวเรือน จำแนกผู้ดูแลด้านต่างๆ และเขตที่อยู่อาศัย

การดูแล	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
ด้านอาหาร				
ลูก-หลาน (%)	61.9	74.2	55.2	58.5
ดูแลตนเอง (%)	33.3	22.6	20.7	29.3
ภรรยา-สามี (%)	4.8	3.2	24.1	12.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	21	31	29	41
ด้านเสื้อผ้า				
ลูก-หลาน (%)	52.4	71.0	55.2	61.0
ดูแลตนเอง (%)	42.9	25.8	20.7	29.3
ภรรยา-สามี (%)	4.8	3.2	24.1	9.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	21	31	29	41
การเจ็บป่วย				
ลูก-หลาน (%)	85.7	71.0	69.0	75.6
ดูแลตนเอง (%)	4.8	25.8	17.0	19.5
ภรรยา-สามี (%)	9.5	3.2	13.8	4.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	21	31	29	41

ตารางที่ 16 (ต่อ)

การดูแล	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
ด้านอาหาร				
ลูก-หลาน (%)	47.1	66.7	70.0	54.5
ดูแลตนเอง (%)	35.3	26.7	25.0	40.9
ภรรยา-สามี (%)	17.6	6.7	5.0	4.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	17	15	20	22
ด้านเสื้อผ้า				
ลูก-หลาน (%)	47.1	73.3	65.0	63.6
ดูแลตนเอง (%)	47.1	20.0	30.0	31.8
ภรรยา-สามี (%)	5.9	6.7	5.0	4.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	17	15	20	22
การเจ็บป่วย				
ลูก-หลาน (%)	58.8	80.0	80.0	68.2
ดูแลตนเอง (%)	29.4	13.3	10.0	22.7
ภรรยา-สามี (%)	11.8	6.7	10.0	9.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	17	15	20	22

5. ภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วยในรอบปี

จากตารางที่ 17 จะเห็นได้ว่า ภาวะความเจ็บป่วยด้านระบบทางเดินอาหาร เช่น โรคกระเพาะอาหารอักเสบ โรคท้องร่วง เป็นโรคที่เกิดขึ้นในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง คือ เกือบร้อยละ 50 และเป็นสิ่งที่สังเกตว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-ลาว มีสัดส่วนการเกิดโรคท้องร่วงต่ำสุด แต่สัดส่วนการเป็นโรคกระเพาะอาหารอักเสบสูงสุด คือ ร้อยละ 29 และ 52 ตามลำดับ ในทางกลับกัน ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-พม่า มีสัดส่วนการเกิดท้องร่วงสูงสุด แต่สัดส่วนการเป็นโรคกระเพาะอาหารอักเสบต่ำสุด คือร้อยละ 42 และ 30 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านในกับนอกโครงการฯ พบว่า ภาวะความเจ็บป่วยด้านระบบทางเดินอาหารของประชากรตัวอย่างของหมู่บ้านในโครงการฯมีสัดส่วนสูงกว่าประชากรตัวอย่างของหมู่บ้านนอกโครงการฯ

ในส่วนของโรคเอดส์ จากตารางเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-มาเลเซียรายงานว่า มีสัดส่วนการเป็นโรคเอดส์สูงสุด คือ ร้อยละ 2.5 รองลงมาคือ ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีสัดส่วนร้อยละ 0.8 แต่เป็นที่น่าสนใจคือ ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-ลาวรายงานว่ายังไม่มีปรากฏการณ์ของโรคเอดส์เลย

เมื่อถามถึงการเป็นโรคมาลาเรีย เห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-พม่า มีสัดส่วนการเป็นโรคมาลาเรียสูงสุดคือ ร้อยละ 40 รองลงมาคือ ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-กัมพูชา, ไทย-มาเลเซีย และไทย-ลาว คือ ร้อยละ 20.7, 10.3 และ 8.6 เมื่อเปรียบเทียบหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ จากตารางจะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์หมู่บ้านในโครงการฯมีความเจ็บป่วยโรคมาลาเรียสูงกว่าผู้ให้สัมภาษณ์หมู่บ้านนอกโครงการฯ

ในความเจ็บป่วยสุดท้ายที่ถามผู้ให้สัมภาษณ์ คือ วัณโรค โรคปอด พบว่า มีสัดส่วนของผู้ป่วยของหมู่บ้านในโครงการฯสูงกว่าสัดส่วนผู้ป่วยนอกโครงการฯ ยกเว้นในผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดน ไทย-มาเลเซีย หมู่บ้านนอกโครงการฯ สูงกว่าหมู่บ้านในโครงการฯ

ตารางที่ 17 ร้อยละของประชากรตัวอย่างในด้านการเจ็บป่วยในรอบปีที่ผ่านมา จำแนกตามโรค และเขตที่อยู่อาศัย

โรค	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
เอ็ดส์ (%)	1.7	0.0	0.8	2.5
จำนวน	2	0	1	3
มาเลเรีย (%)	15.0	8.3	50.0	14.2
จำนวน	18	10	60	17
ท้องร่วง (%)	52.5	35.0	46.7	42.5
จำนวน	63	42	56	51
กระเพาะอาหารอักเสบ (%)	48.3	52.5	37.5	45.8
จำนวน	58	63	45	55
วัณโรคปอด (%)	10.0	4.2	4.2	5.0
จำนวน	12	5	5	6
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
เอ็ดส์ (%)	0.0	0.0	0.0	2.5
จำนวน	0	0	0	2
มาเลเรีย (%)	26.3	8.9	30.0	6.3
จำนวน	21	7	24	5
ท้องร่วง (%)	40.0	23.8	37.5	43.8
จำนวน	32	19	30	35
กระเพาะอาหารอักเสบ (%)	38.8	51.3	22.5	33.8
จำนวน	31	41	18	27
วัณโรคปอด (%)	3.8	2.5	0.0	7.5
จำนวน	3	2	0	6

การพัฒนาด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

การจัดการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ปรากฏผลดังในตารางที่ 18 ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีการถามถึงความคงทนถาวรของบ้าน การมีส่วนร่วมหลักอนามัย การจัดการภายในบ้านเป็นระเบียบ การเก็บรักษาอาหารให้มิดชิด จัดเก็บยาและสารพิษในที่ปลอดภัย การกำจัดขยะมูลฝอย เก็บกวาดมูลสัตว์ และจัดดูแลไม่ให้มีน้ำขังเฉอะแฉะ

จากตารางจะเห็นได้ว่า 9 ใน 10 ของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีบ้านเรือนที่คงทนถาวร คงมีเพียงผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-พม่าเท่านั้น ที่มีสัดส่วนการมีบ้านคงทนถาวรต่ำสุดคือ ร้อยละ 62 เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างหมู่บ้านในกับนอกโครงการ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-กัมพูชา นอกโครงการ รายงานว่า มีสัดส่วนบ้านคงทนถาวรสูงกว่าผู้ให้สัมภาษณ์หมู่บ้านในโครงการ ส่วนหมู่บ้านในโครงการ แนวชายแดนอื่น มีสัดส่วนของบ้านคงทนถาวรสูงกว่า หมู่บ้านนอกโครงการ

ประมาณ 4 ใน 5 ของผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า มีส่วนถูกหลักอนามัย แต่จากตารางจะเห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-พม่า ของหมู่บ้านนอกโครงการ มีส่วนถูกหลักอนามัยต่ำสุดเพียงร้อยละ 64 นอกจากนี้ยังพบได้อีกว่า หมู่บ้านในโครงการ มีสัดส่วนการมีส่วนถูกหลักอนามัยสูงกว่าหมู่บ้านนอกโครงการ

ในการสอบถามถึงการจัดการภายในบ้านให้เป็นระเบียบ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-กัมพูชา รายงานว่ามีสัดส่วนการจัดการภายในให้เป็นระเบียบต่ำสุด คือ ร้อยละ 61 โดยกลุ่มตัวอย่างอื่นจะมีสัดส่วนร้อยละ 70 ขึ้นไป และหมู่บ้านในโครงการ มีการจัดการภายในบ้านให้เป็นระเบียบในสัดส่วนสูงกว่าหมู่บ้านนอกโครงการ

เมื่อพิจารณาการเก็บอาหารมิดชิด การเก็บยาและสารพิษในที่ปลอดภัย จากตารางปรากฏว่า ผู้ให้สัมภาษณ์รายงานว่ามีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 90 เป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-พม่า มีสัดส่วนการเก็บอาหารมิดชิดต่ำสุด คือ ร้อยละ 60 เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านในกับนอกโครงการ มีลักษณะเหมือนกับที่กล่าวมาในข้างต้น คือ หมู่บ้านในโครงการ มีสัดส่วนที่สูงกว่าหมู่บ้านนอกโครงการ

ในการรายงานมีการรวมการไม่มีน้ำขังเฉอะแฉะ การจัดการขยะมูลฝอย และการเก็บกวาด
มูลสัตว์ทั้งหมดนี้ 9 ใน 10 ของผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่ามีการจัดการที่ดี แต่จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์
แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีการจัดการต่างๆ ดีที่สุด และผู้ให้สัมภาษณ์แนวชายแดนไทย-กัมพูชา
รายงานว่ามีส่วนการจัดการในระดับที่ต่ำสุด

ตารางที่ 18 ร้อยละของประชากรตัวอย่างในการจัดการกับสภาวะแวดล้อมของครัวเรือนจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

การจัดการกับสภาวะ แวดล้อมของบ้านเรือน	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
บ้านคงทนถาวร (%)	85.8	96.7	69.2	93.3
จำนวน	105	116	83	112
มีส่วนถูกหลักอนามัย (%)	78.3	98.3	80.0	94.2
จำนวน	94	118	96	113
ภายในเป็นระเบียบ (%)	65.8	87.5	80.0	83.3
จำนวน	79	105	96	100
เก็บอาหารมิดชิด (%)	70.8	82.5	74.2	93.3
จำนวน	85	99	89	112
เก็บยา, สารพิษปลอดภัย (%)	96.7	98.7	98.7	99.2
จำนวน	69	77	57	69
ไม่มีน้ำขังเฉอะแฉะ (%)	88.3	94.2	89.2	93.3
จำนวน	106	113	107	112
กำจัดขยะมูลฝอย (%)	66.7	89.2	90.0	87.5
จำนวน	80	107	108	105
เก็บกวาดมูลสัตว์ (%)	50.0	77.6	80.2	76.5
จำนวน	50	76	77	65

ตารางที่ 18 (ต่อ)

การจัดการกับสภาวะ แวดล้อมของบ้านเรือน	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
บ้านคงนถาวร (%)	98.8	80.0	53.8	93.8
จำนวน	71	64	43	75
มีส้วมถูกหลักอนามัย (%)	70.0	96.3	63.8	93.8
จำนวน	56	77	51	75
ภายในเป็นระเบียบ (%)	56.3	77.5	58.8	85.0
จำนวน	45	62	47	68
เก็บอาหารมิดชิด (%)	60.0	71.3	46.3	93.8
จำนวน	48	57	37	75
เก็บยา, สารพิษปลอดภัย (%)	95.0	100.0	96.2	98.7
จำนวน	44	49	30	45
ไม่มีน้ำขังเอะอะ (%)	92.5	96.3	83.8	87.5
จำนวน	74	77	67	70
กำจัดขยะมูลฝอย (%)	62.5	81.3	78.8	92.5
จำนวน	50	65	63	74
เก็บกวาดมูลสัตว์ (%)	47.1	69.1	65.3	88.9
จำนวน	32	47	47	43

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม

จากผลการศึกษาการพัฒนาด้านสาธารณสุขภาค ที่กล่าวในส่วนแรกนั้น การศึกษาการพัฒนาในด้านอื่นๆ ยังคงมีส่วนที่ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับชุมชนที่ศึกษาอีกหลายด้าน โดยในส่วนนี้เป็นการนำเสนอในด้านการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

สำหรับการศึกษาคครั้งนี้ ในเรื่องของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ไม่ใช่การศึกษาที่เกี่ยวกับเรื่องของการขายได้ หรือตัวเงินของประชากรที่ศึกษา แต่จะเป็นในเรื่องของพื้นฐานเศรษฐกิจด้านทุนในการประกอบอาชีพ เช่น การใช้ความรู้สมัยใหม่เข้ามาช่วยในการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องมือเครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือเรื่องของแหล่งน้ำ พื้นที่ทำกิน ฯลฯ

โดยการนำเสนอในตารางที่ 19 เป็นการแสดงถึงความคิดเห็นของผู้นำชุมชนตัวอย่าง ต่อการใช้เครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพของประชากรในชุมชน จากที่ชุมชนตัวอย่างมีประชากรส่วนมากเป็นเกษตรกร ในการเพาะปลูกจึงมีการใช้ปุ๋ยอย่างเน่แน่น และผลของการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรชุมชนตัวอย่าง ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ซึ่งจะไม่พบความแตกต่างระหว่างการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยธรรมชาติเลย โดยในส่วนของการใช้ปุ๋ยเคมี พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า 9 ใน 10 ของเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมี จะมีเพียงหมู่บ้านแนวชายไทย-พม่า เท่านั้น ที่มีการใช้ปุ๋ยเคมีในสัดส่วนที่น้อย คือ คิดเป็นร้อยละ 45

นอกจากนี้ตารางที่ 19 ยังได้ชี้ว่า ในส่วนของการใช้ปุ๋ยธรรมชาตินั้น เกษตรกรในชุมชนตัวอย่าง มีการใช้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 มีเพียงผู้นำชุมชนหมู่บ้านในโครงการฯ แนวชายแดนไทย-มาเลเซียเท่านั้น ที่รายงานว่ามีการใช้ปุ๋ยธรรมชาติต่ำสุดคือ ร้อยละ 48

การเพาะปลูกในปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ยาฆ่าแมลงในการทำศัตรูพืชเป็นส่วนมาก และผลจากการศึกษาพบว่า ในทุกหมู่บ้านนั้นมีการใช้ยาฆ่าแมลงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 โดยมีผู้นำชุมชนหมู่บ้านนอกโครงการฯ แนวชายแดนไทย-พม่า ที่มีความเห็นว่า ชุมชนตนใช้ยาฆ่าแมลงเพียงร้อยละ 24 ซึ่งในส่วนของการใช้ยาฆ่าแมลงนี้ เป็นสิ่งที่น่าตระหนกกว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้ยาฆ่า

แมลงไนปริมาณที่สูง ถ้าไม่มีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการใช้อย่างถ่องแท้ ผลลัพธ์นั้นไม่เพียงก่อให้เกิดผลเสียกับผู้บริโภคเท่านั้น เกษตรกรเองย่อมได้รับพิษจากการใช้สารเคมีเหล่านั้นด้วย ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการกำจัดแมลงศัตรูพืชโดยวิธีอื่น เช่น วิธีไบโอชีวภาพ โดยให้เจ้าหน้าที่ทางการเกษตรที่เกี่ยวข้อง เข้ามาจัดอบรม ชี้แนะ เพื่อประโยชน์ต่อเกษตรกรและผู้บริโภค อันนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรไทยด้วย

นอกจากนี้แล้วในการสัมภาษณ์ยังมีประเด็นคำถามในเรื่องของ การใช้เครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยปกติจะเห็นได้ว่า น้ำเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเพาะปลูกเป็นอย่างมาก จึงมีคำถามความคิดเห็นการใช้เครื่องสูบน้ำของเกษตรกร ซึ่งพบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้เครื่องสูบน้ำในการประกอบอาชีพสูง จะมีแต่หมู่บ้านแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย และไทย-พม่า ที่ผู้นำชุมชนเห็นว่า มีการใช้เครื่องสูบน้ำในสัดส่วนร้อยละ 59 และ 27 ตามลำดับ

ในด้านกระบวนการเพาะปลูก อุปกรณ์ที่ช่วยในการเตรียมดินมีความจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่ง และความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ต่อการใช้รถไถเล็กจากตารางนั้น หมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา, ไทย-ลาว มีสัดส่วนการใช้สูงคือ ร้อยละ 98 และ 89 ตามลำดับ โดยในส่วนของ หมู่บ้านแนวชายแดนไทย-พม่า, ไทย-มาเลเซีย มีสัดส่วนการใช้ที่ต่ำ และความคิดเห็นต่อการใช้รถแทรกเตอร์ก็มีลักษณะที่คล้ายกันกับการใช้รถไถขนาดเล็ก ทั้งนี้กล่าวได้ว่าแนวชาย-แดนไทย-มาเลเซีย นั้น มีการปลูกยางพาราเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น รถไถเล็กและรถแทรกเตอร์ จึงมีความจำเป็นใช้น้อยมาก แต่ในส่วนของหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-พม่า มีการใช้น้อยเพราะพื้นที่ไม่เอื้ออำนวย ต่อการประกอบอาชีพในการเพาะปลูกพืชที่ต้องใช้รถไถต่างๆ ในการเตรียมพื้นที่

จากที่กล่าวว่าหมู่บ้านแนวชายแดนไทย - มาเลเซีย มีการทำนายน้อย ดังนั้น สัดส่วนของการใช้เครื่องนวดข้าวและเครื่องสีข้าวจึงน้อยดังผลที่ปรากฏในตาราง แต่ในหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา และไทย-ลาว มีการปลูกข้าวมาก จึงย่อมมีสัดส่วนการใช้เครื่องนวดข้าวและเครื่องสีข้าวสูง ดังผลในตารางที่ 19

นอกจากการศึกษาในเรื่องของ การใช้อุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก ในการประกอบอาชีพแล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาถึง ความพร้อมในด้านของแหล่งน้ำ และปริมาณน้ำในการเพาะปลูก โดยผลจากการสัมภาษณ์ปรากฏดังตารางที่ 20 ที่แสดงถึงความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ต่อเรื่องแหล่งน้ำ

เพื่อการเกษตร โดยจะเห็นได้ว่า ผู้นำชุมชนหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย และ ไทย-พม่า มีความเห็นว่า จำนวนของแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในชุมชนยังไม่เพียงพอ โดยตอบคำถามถึงจำนวนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่เพียงพอ ว่ามีสัดส่วนเพียงพอร้อยละ 21 และ 16 ตามลำดับ แต่ผู้นำชุมชนหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา และ ไทย-ลาว มีความเห็นว่ามีจำนวนของแหล่งน้ำใน ชุมชนมีค่อนข้างเพียงพอ

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านในกับนอกโครงการฯ ปรากฏว่า ผู้นำชุมชนหมู่บ้านในโครงการฯ แนวชายแดนไทย-กัมพูชา, ไทย-ลาว, ไทย-พม่า คิดว่า มีจำนวนแหล่งน้ำเพียงพอสูงกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ มีเพียงหมู่บ้านนอกโครงการฯ แนวชายแดนไทย-มาเลเซียเท่านั้น ที่มีสัดส่วนสูงกว่าหมู่บ้านในโครงการฯ

ตารางที่ 19 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อการใช้เทคโนโลยีด้านการเกษตร จำแนกตามแนวชายแดน และประเภทของหมู่บ้าน

ความคิดเห็น	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
การใช้ปุ๋ยเคมี (%)	100.0	86.7	63.0	100.0
จำนวน	27	26	17	23
การใช้ปุ๋ยธรรมชาติ (%)	88.9	90.0	74.4	47.7
จำนวน	24	27	20	11
การใช้อาฆ่าแมลง (%)	96.3	93.3	74.1	73.9
จำนวน	26	28	20	17
การใช้รถไถเล็ก (%)	96.3	100	29.6	13.0
จำนวน	26	30	8	3
การใช้รถแทรกเตอร์ (%)	51.9	90.0	29.6	17.4
จำนวน	14	27	8	4
การใช้เครื่องนวดข้าว (%)	85.2	76.7	48.1	56.5
จำนวน	23	23	13	13
การใช้เครื่องสีข้าว (%)	96.3	86.7	63.0	4.3
จำนวน	26	26	17	1
การใช้เครื่องสูบน้ำ (%)	85.2	76.7	48.1	56.5
จำนวน	23	23	13	13

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ความคิดเห็น	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
การใช้ปุ๋ยเคมี (%)	100	94.4	29.4	100
จำนวน	18	17	5	13
การใช้ปุ๋ยธรรมชาติ (%)	83.3	100	70.6	84.6
จำนวน	15	18	17	11
การใช้อย่างแมลง (%)	88.9	83.3	23.6	69.2
จำนวน	16	15	4	7
การใช้รถไถเล็ก (%)	100	71.8	11.8	15.4
จำนวน	18	14	2	2
การใช้รถแทรกเตอร์ (%)	55.6	88.9	5.9	15.4
จำนวน	10	16	1	2
การใช้เครื่องนวดข้าว (%)	72.2	38.9	35.3	7.7
จำนวน	13	7	6	1
การใช้เครื่องสีข้าว (%)	94.4	94.4	70.6	7.7
จำนวน	17	17	12	1
การใช้เครื่องสูบน้ำ (%)	56.6	72.2	5.9	61.5
จำนวน	10	3	1	8

ส่วนในเรื่องของความคิดเห็นต่อปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรที่เพียงพอ นั้น จากตารางที่ 20 ได้ชี้ให้เห็นว่า มีเพียงหมู่บ้านนอกโครงการฯ แนวชายแดนไทย-พม่า และหมู่บ้านในโครงการฯ แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย ที่มีความเห็นว่า ปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรเพียงพอ โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 70 และ 60 ตามลำดับ นอกนั้นผู้นำชุมชนอื่นเห็นว่า ปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

ตารางที่ 20 ร้อยละของความคิดเห็นผู้นำชุมชน ในด้านความคิดเห็นต่อจำนวนแหล่งน้ำ และ ปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรที่พอเพียง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ความคิดเห็น	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
ปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรที่เพียงพอ (%)	7.4	36.6	37.0	60.9
จำนวน	2	15	14	14
จำนวนแหล่งน้ำที่เพียงพอ (%)	81.5	86.6	25.9	4.3
จำนวน	22	26	7	1
หมู่บ้านนอกโครงการฯ				
ปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรที่เพียงพอ (%)	5.6	27.8	70.6	60.9
จำนวน	1	5	12	4
จำนวนแหล่งน้ำที่เพียงพอ (%)	50.6	86.6	25.9	4.3
จำนวน	9	11	1	5

นอกจากการพิจารณาการพัฒนาเศรษฐกิจในเรื่องของการมีปริมาณแหล่งน้ำแล้ว ในการศึกษา นี้ ยังมีคำถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ซึ่งปรากฏว่า ผู้นำชุมชนที่ให้ สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หมู่บ้านของตนมีปัญหาในการประกอบอาชีพสูง ได้แก่ หมู่บ้านแนว ชายแดนไทย-กัมพูชา, ไทย- ลาว และ ไทย-พม่า ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 79, 72 และ 43 ตามลำดับ และถึง แม้ว่า ผู้นำชุมชนหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีความเห็นว่า หมู่บ้านตนมีปัญหาในการประกอบ อาชีพน้อย แต่ก็ยังมีปัญหาในการประกอบอาชีพอยู่เช่นกัน และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้าน ในกับนอกโครงการฯ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ในการสัมภาษณ์ยังมีการถามถึงความคิดเห็นเรื่องปัญหาของพื้นที่ทำกิน ประมาณร้อยละ 50 ของผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ยังมีปัญหาในเรื่องของพื้นที่ทำกินของประชากรในชุมชน โดยผู้นำชุมชนหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา รายงานว่ามีปัญหาด้านพื้นที่ทำกินต่ำสุด คือ เพียงร้อยละ 36 เท่านั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ จะเห็นได้ว่า หมู่บ้านในโครงการฯแนวชายแดนไทย-กัมพูชา และไทย-พม่า มีปัญหาในเรื่องของพื้นที่ทำกินน้อยกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ แต่หมู่บ้านในโครงการฯแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีปัญหาเรื่องพื้นที่ทำกินมากกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ร้อยละของความเห็นผู้นำชุมชน ในเรื่องปัญหาการประกอบอาชีพ และปัญหาด้านพื้นที่ทำกิน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ปัญหา	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย

หมู่บ้านในโครงการ ปชด.

ปัญหาในการประกอบอาชีพ (%)	73.3	70.0	40.0	31.7
จำนวน	20	32	22	36
ปัญหาด้านพื้นที่ทำกิน (%)	35.0	62.5	41.9	64.2
จำนวน	42	75	50	77

หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.

ปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรที่เพียงพอ (%)	73.8	73.8	46.3	28.8
จำนวน	59	59	37	23
จำนวนแหล่งน้ำที่เพียงพอ (%)	38.8	57.5	57.5	58.8
จำนวน	31	46	46	47

การพัฒนาด้านสังคม

การศึกษาด้านการพัฒนาด้านสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาของประชากรวัยเด็กอายุระหว่าง 7-14 ปี อ่านออกเขียนได้ของประชากรวัยแรงงานที่มีอายุระหว่าง 15-50 ปี นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงการมีส่วนร่วมในสังคมของประชากรในชุมชนที่ศึกษา โดยในส่วนของการศึกษาและการอ่านออกเขียนได้ปรากฏผลดังตารางที่ 22

จากตารางชี้ให้เห็นได้ว่า การเข้าเรียนของเด็กอายุ 7-14 ปี ในส่วนของการศึกษาภาคบังคับ คือในระดับประถมศึกษา พบว่า 9 ใน 10 ของชุมชนส่วนใหญ่มีการเข้าเรียนในสัดส่วนที่สูง โดยชุมชนที่รายงานว่ามีสัดส่วนในการเข้าเรียนต่ำสุดคือ หมู่บ้านนอกโครงการฯ แนวชายแดนไทย-พม่า คือ ร้อยละ 88 เท่านั้น

ในส่วนของสมาชิกครัวเรือนอายุ 15-50 ปี กับการอ่านออกเขียนได้ ปรากฏว่า สมาชิกส่วนใหญ่สามารถอ่านออกเขียนได้ แต่ผลการศึกษาทำให้เห็นได้ว่า ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีเท่าใดนัก และหมู่บ้านที่รายงานว่ามี การอ่านออกเขียนได้ต่ำสุดคือ หมู่บ้านแนวชายแดนไทย-พม่า โดยคิดเป็นร้อยละ 23 ทั้งนี้ จากการสังเกตระหว่างการสัมภาษณ์นั้น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวเขาและผู้ที่ย้ายถิ่น แต่สาเหตุของการอ่านไม่ได้จากการสัมภาษณ์คือ การไม่ได้เข้าเรียนและการเรียนน้อย โดยประมาณร้อยละ 50 ของผู้ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ได้ให้เหตุผลว่า ไม่ได้เรียนและเรียนน้อย ซึ่งร้อยละ 50 ขึ้นไป ตอบว่าไม่ได้เรียน และในคำตอบว่าเรียนน้อยแล้วอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ มีรายงานไม่เกินร้อยละ 20 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านในกับนอกโครงการฯ พบว่า ไม่มีความแตกต่างใดๆ

ตารางที่ 22 ร้อยละความคิดเห็นของประชากรตัวอย่าง ในการศึกษาของเด็กอายุ 7 - 14 ปี และการอ่านออกเขียนได้ของประชากรวัยแรงงานอายุ 15 - 50 ปี จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ลักษณะการศึกษา	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย

หมู่บ้านในโครงการ ปชด.

การเข้าเรียนของเด็กอายุ 7 - 14 ปี

ระดับประถมศึกษา	100	97.8	90.5	13.5
-----------------	-----	------	------	------

จำนวน	73	44	67	58
-------	----	----	----	----

ประชากรวัย 15 - 50 ปี

การอ่านออกเขียนได้	76.9	91.4	28.3	66.4
--------------------	------	------	------	------

สาเหตุในการเขียนไม่ได้

ไม่ได้เรียน	46.8	55.6	93.4	61.1
-------------	------	------	------	------

เรียนน้อย	53.9	44.6	6.6	38.9
-----------	------	------	-----	------

รวม	100%	100%	100%	100%
-----	------	------	------	------

จำนวน	43	37	44	47
-------	----	----	----	----

หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.

การเข้าเรียนของเด็กอายุ 7 - 14 ปี

ระดับประถมศึกษา	9.35	97.4	88.0	94.0
-----------------	------	------	------	------

จำนวน	43	37	44	47
-------	----	----	----	----

ประชากรวัย 15 - 50 ปี

การอ่านออกเขียนได้	69.6	85.0	19.2	68.0
--------------------	------	------	------	------

สาเหตุในการเขียนไม่ได้

ไม่ได้เรียน	47.8	90.9	93.7	72.0
-------------	------	------	------	------

เรียนน้อย	52.2	9.1	6.4	28.0
-----------	------	-----	-----	------

รวม	100%	100%	100%	100%
-----	------	------	------	------

จำนวน	43	37	44	47
-------	----	----	----	----

นอกจากมีการสอบถามในเรื่องของพื้นฐานความรู้ และการอ่านออกเขียนได้ ของประชากรแล้ว ในการสัมภาษณ์ ยังมีการสอบถามถึงเรื่องการร่วมกลุ่มทำกิจกรรมด้านสังคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเมือง การปกครอง การมีส่วนร่วมในด้านศาสนา ประเพณี ดังผลในตารางที่ 23

จากตารางชี้ให้เห็นว่า ในส่วนของพื้นฐานการพัฒนาด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานการพัฒนาด้านการเมืองการปกครองนั้น พบได้ว่า 3 ใน 4 ของประชากรในหมู่บ้านตัวอย่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยหมู่บ้านแนวชายแดนที่ให้ความร่วมมือต่ำสุดคือ หมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยคิดเป็นร้อยละ 64 และเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ พบว่า หมู่บ้านในโครงการฯ ให้ความร่วมมือมากกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ

ในส่วนของการซ่อมแซมสาธารณสมบัติของชุมชน จะเห็นได้ว่า 9 ใน 10 ของประชากรตัวอย่าง รายงานว่า ให้ความร่วมมือในการซ่อมแซมสาธารณสมบัติต่างๆ เป็นอย่างดี ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่สามารถพบได้ในสังคมชนบทของไทยโดยทั่วไปอยู่แล้ว และไม่พบว่ามี ความแตกต่างระหว่างหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ เลย

ผลการสัมภาษณ์ในเรื่องของการอนุรักษ์ธรรมชาติ และการป้องกันด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ก็มีแนวโน้มที่เป็นไปในทางเดียวกัน ซึ่งมากกว่าร้อยละ 70 ของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ รายงานว่า ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ธรรมชาติ และการป้องกันด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยในส่วนของการอนุรักษ์ธรรมชาติที่รายงานต่ำที่สุดคือ หมู่บ้านแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย คิดเป็นร้อยละ 46 และการป้องกันด้านสิ่งแวดล้อมที่รายงานต่ำสุดคือ หมู่บ้านแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย เช่นกัน โดยรายงานว่ามีสัดส่วนร้อยละ 71

ในการศึกษาทางด้านการพัฒนาด้านสังคมนั้น ยังมีคำถามที่เกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติด้านประเพณีท้องถิ่นต่างๆ และการปฏิบัติศาสนกิจด้วย โดยการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติด้านประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ นั้น จากตารางจะเห็นได้ว่า 9 ใน 10 ของผู้ให้สัมภาษณ์ รายงานว่า เข้าร่วมในการปฏิบัติด้านประเพณีของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และไม่พบความแตกต่างระหว่าง หมู่บ้านในและนอกโครงการฯ เลย

จากคำถามในเรื่องของการปฏิบัติศาสนกิจ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่าเข้าร่วมสวดมนต์ และมีสัดส่วนมากกว่า 3 ใน 4 ขึ้นไป นอกจากนี้ ไม่พบความแตกต่างระหว่างหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ เช่นกัน

ตารางที่ 23 ร้อยละของประชากรตัวอย่างที่มีสมาชิกในครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา ตามกิจกรรม และเขตที่อยู่อาศัย

กิจกรรม	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
การจัดตั้งกลุ่ม (%)	66.3	91.4	74.7	80.0
จำนวน	59	106	56	52
การอนุรักษ์ธรรมชาติ (%)	81.7	87.5	82.5	55.0
จำนวน	98	105	99	66
เข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี				
ท้องถิ่น (%)	99.2	99.2	96.7	97.5
จำนวน	119	119	116	117
ปฏิบัติศาสนกิจ (%)	86.7	90.8	75.8	87.5
จำนวน	104	109	91	105
ซ่อมแซมสาธารณสมบัติ (%)	97.5	99.2	95.0	94.2
จำนวน	117	115	114	113
ป้องกันและความคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (%)	84.2	85.8	83.3	75.8
จำนวน	101	103	100	91

ตารางที่ 23 (ต่อ)

กิจกรรม	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
การจัดตั้งกลุ่ม (%)	63.6	77.6	68.0	72.1
จำนวน	35	59	34	91
การอนุรักษ์ธรรมชาติ (%)	67.5	81.3	87.5	38.0
จำนวน	54	65	70	30
เข้าร่วมกิจกรรมตาม				
ประเพณีท้องถิ่น (%)	100	100	98	100
จำนวน	80	80	79	80
ปฏิบัติศาสนกิจ (%)	86.3	91	78.8	95
จำนวน	69	73	63	76
ซ่อมแซมสาธารณสมบัติ (%)	96.3	98.8	96.3	97.5
จำนวน	77	79	77	78
ป้องกันและความคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (%)	79.5	85.0	63.8	67.5
จำนวน	62	68	51	54

กิจกรรมการป้องกันและรักษาความสงบในหมู่บ้าน

จากตารางที่ 24 แสดงถึงความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อความเป็นอยู่ของประชากรในชุมชน ซึ่งเห็นได้ว่า ในเรื่องของความสงบเรียบร้อยไม่การสู้รบ มีเพียงผู้นำชุมชนแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ให้ความคิดเห็นว่ามีความสงบ ไม่มีการสู้รบ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากแนวชายแดนด้านนี้ยังมีการสู้รบของประเทศเพื่อนบ้านอยู่เสมอๆ และหมู่บ้านแนวชายแดนนี้ มักได้รับผลกระทบจากการต่อสู้ของเพื่อนบ้านเสมอ แต่แนวชายแดนด้านอื่นๆ นั้นจะไม่พบปัญหาด้านการสู้รบ

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ ได้ให้ความคิดเห็นซึ่งสามารถคิดเป็น 3 ใน 4 ขึ้นไปว่า ชุมชนตนเองมีความสามารถในการป้องกันตนเองได้ มีเพียงผู้นำชุมชนหมู่บ้านนอกโครงการฯ แนวชายแดนไทย-พม่า และ ไทย-กัมพูชา ที่ไม่มีความมั่นใจในการป้องกันตนเองเท่าใดนัก โดยรายงานว่ามี ความมั่นใจในการป้องกันตนเอง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 23 และ 39 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านในและนอกโครงการฯ จะเห็นได้ว่า หมู่บ้านในโครงการฯ จะมีความมั่นใจที่สูงกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ

นอกจากนี้ ในการศึกษาการสอบถามถึงความเป็นอยู่ของประชากร เมื่อเทียบระหว่างอดีตกับปัจจุบัน โดยจากการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า ประมาณร้อยละ 70 ของผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ชุมชนของตนเองมีความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม แต่ผู้นำชุมชนหมู่บ้านนอกโครงการฯ แนวชายแดนไทย-กัมพูชา และ ไทย-พม่า เห็นว่าความเป็นอยู่ปัจจุบันไม่ดีขึ้นมากนักเมื่อเทียบกับอดีต โดยรายงานว่ามี ความเป็นอยู่ดีขึ้นร้อยละ 44 และ 59 ตามลำดับ และผู้นำชุมชนหมู่บ้านในโครงการฯ มีความเห็นว่า ความเป็นอยู่ ในปัจจุบันดีกว่าอดีต มากกว่าผู้นำชุมชนหมู่บ้านนอกโครงการฯ

ตารางที่ 24 ร้อยละของความคิดเห็นผู้นำชุมชน เกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่ของชุมชน จำแนกตาม เขตที่อยู่อาศัย

ความคิดเห็นต่อ ความเป็นอยู่	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
การไม่มีการสู้รบ (%)	22.2	93.3	85.2	100
จำนวน	6	28	23	23
มีความมั่นใจในการป้องกัน				
ตนเอง (%)	88.9	96.7	88.9	73.9
จำนวน	24	29	24	17
มีความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม (%)	66.7	86.7	63.0	95.7
จำนวน	18	26	17	22

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ความคิดเห็นต่อ ความเป็นอยู่	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
การไม่มีการสู้รบ (%)	38.9	83.3	88.2	100
จำนวน	7	15	15	13
มีความมั่นใจในการป้องกัน				
ตนเอง (%)	38.9	61.1	23.5	69.2
จำนวน	7	18	17	9
มีความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม (%)	44.4	77.8	58.8	92.3
จำนวน	8	14	10	12

ระบบป้องกันตนเอง

ในหมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนตามแนวชายแดนทั้ง 4 โดยทั่วไปจะมีระบบป้องกันตนเอง เพื่อรักษาความปลอดภัยจากการสู้รบของชนกลุ่มน้อยเพื่อยึดครองพื้นที่ การปล้นสดมภ์ หรือเมื่อความปลอดภัยจากสงคราม เช่น ตามชายแดนไทย-กัมพูชา แนวชายแดนไทย-พม่า เป็นต้น การศึกษาได้ศึกษากระบวนการป้องกันตนเอง ได้แก่ หลุมหลบภัย หอกระจายข่าว วิทยุสื่อสาร การฝึกป้องกันภัยในหมู่บ้าน การจัดเวรยาม

1. **หลุมหลบภัย** จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน พบว่า ชายแดนไทย-กัมพูชา มีหลุมหลบภัยสูงสุด และเป็นน้ำสงเกตว่าชายแดนไทย-มาเลเซียไม่มีหลุมหลบภัยเลย ซึ่งอาจเกิดจากทางด้านแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย ไม่มีปัญหาเรื่องการสู้รบจึงไม่มีการสร้างหลุมหลบภัย

2. **หอกระจายข่าว** เป็นส่วนหนึ่งของระบบป้องกันตนเองเมื่อมีปัญหา โดยมีประโยชน์สามารถทำให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบข่าวได้อย่างรวดเร็ว จากการสัมภาษณ์ ทุกแนวชายแดนส่วนใหญ่มี

หอยกระเจียวขาวอยู่ในสัดส่วนที่สูงมาก และเมื่อพิจารณาตามลักษณะของประเภทหมู่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่หมู่บ้านในโครงการฯ จะมีหอยกระเจียวขาวมากกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ

3. **วิทยุสื่อสาร** จากตารางได้ชี้ให้เห็นว่า ชายแดนไทย-กัมพูชา มีอัตราของการมีวิทยุสื่อสารสูงสุด คือร้อยละ 93.5 และชายแดนไทย-พม่า มีอัตราของวิทยุสื่อสารน้อยที่สุด ซึ่งอาจเกิดจากประชาชนที่อาศัยตามชายแดนไทย-พม่า ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาที่มีการศึกษาน้อย มีความสามารถในการใช้เครื่องมือสื่อสารโดยเฉพาะวิทยุสื่อสารน้อย และเมื่อพิจารณาตามประเภทของหมู่บ้าน พบว่าหมู่บ้านที่อยู่นอกโครงการฯ ส่วนใหญ่มีวิทยุสื่อสารน้อยกว่าหมู่บ้านในโครงการฯ

4. **การฝึกป้องกันภัยและการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน** ผลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า ทุกแนวชายแดนส่วนใหญ่มีการฝึกป้องกันภัยในหมู่บ้าน โดยเฉพาะชายแดนไทย-กัมพูชา มีการฝึกป้องกันตนเองมากที่สุด ร้อยละ 84.2 และชายแดนไทย-มาเลเซีย มีการฝึกป้องกันตนเองน้อยที่สุด คือร้อยละ 51 ส่วนการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านนั้นมีส่วนทำนองเดียวกับการฝึกป้องกันภัยหมู่บ้านคือ ชายแดนไทย-กัมพูชา มีการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยมากที่สุด ร้อยละ 66.7 และชายแดนไทย-มาเลเซีย มีการจัดเวรยามน้อยที่สุด ร้อยละ 30.6

โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า หมู่บ้านในโครงการฯ ส่วนใหญ่จะมีระบบป้องกันตนเอง มากกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ

ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ในประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับความมั่นใจเมื่ออยู่ในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน การได้เปรียบและเสียเปรียบของการอยู่ในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การอยู่ในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ทำให้มีความมั่นใจสูงในด้านความปลอดภัย จากการมีระบบป้องกันตนเอง ซึ่งทุกแนวชายแดนมีความคิดเห็นว่า มีความมั่นใจสูงมากกว่าร้อยละ 50 ยกเว้นผู้นำชุมชนแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่มีสัดส่วนของความคิดเห็นในการมีความมั่นใจค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องจากตามแนวชายไทย-กัมพูชา ยังมีการสู้รบของกลุ่มเขมรแดง และเขมรฝ่ายรัฐบาล ในประเทศกัมพูชาก็เป็นได้ จึงมีความมั่นใจในความปลอดภัยค่อนข้างต่ำ

เมื่อพิจารณาถึง ความคิดเห็นความได้เปรียบและเสียเปรียบ เมื่ออยู่ในหมู่บ้านโครงการป้องกันตนเองชายแดน พบว่า ทุกแนวชายแดนมีความคิดเห็นว่า การอยู่ในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ได้เปรียบกว่าหมู่บ้านที่ได้อยู่ในโครงการป้องกันตนเองชายแดนเกินร้อยละ 70 และเมื่อพิจารณาระหว่างหมู่บ้านในโครงการป้องกันตนเองชายแดน พบว่า หมู่บ้านในโครงการคิดว่า ตนเองได้เปรียบกว่าหมู่บ้านนอกโครงการ และหมู่บ้านนอกโครงการฯ มีความเห็นว่า การเป็นหมู่บ้านในโครงการได้เปรียบเช่นกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การมีระบบป้องกันตนเองของหมู่บ้านในโครงการป้องกันตนเองชายแดน ทำให้ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านมีความมั่นใจสูง และมีความคิดเห็นว่า ได้เปรียบกว่าหมู่บ้านนอกโครงการป้องกันตนเองชายแดน (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 ร้อยละของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นในระบบป้องกันตนเองและเขตที่อยู่อาศัย

ความคิดเห็น	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านในโครงการ ปชด.				
มีหลุมหลบภัย (%)	85.2	93.3	40.7	0.0
จำนวน	23	28	11	0
มีหอกระจายข่าว (%)	88.9	100.0	77.8	91.3
จำนวน	24	30	21	27
วิทยุสื่อสาร (%)	92.6	66.7	59.3	82.6
จำนวน	25	20	16	19
การฝึกป้องกันภัยใน				
หมู่บ้าน (%)	85.2	77.8	81.5	65.2
จำนวน	23	14	3	5
การจัดเวรยามรักษา				
ความปลอดภัย (%)	77.8	80.0	81.5	30.4
จำนวน	21	24	22	7
การอยู่ในโครงการ ปชด.				
ทำให้มีความมั่นใจสูง (%)	29.6	80.0	55.6	73.9
จำนวน	8	24	15	17
ได้เปรียบเมื่ออยู่ในหมู่บ้าน				
ในโครงการ ปชด. (%)	88.9	96.7	88.9	73.9
จำนวน	24	29	24	17

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ความคิดเห็น	หมู่บ้านตามแนวชายแดน			
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชด.				
มีหลุมหลบภัย (%)	77.8	33.3	0.0	0.0
จำนวน	14	6	0	0
มีหอกระจายข่าว (%)	94.4	66.7	82.4	53.8
จำนวน	17	12	14	7
วิทยุสื่อสาร (%)	94.4	11.1	5.9	30.8
จำนวน	17	2	1	4
การฝึกป้องกันภัยในหมู่บ้าน (%)	83.3	77.8	17.6	38.5
จำนวน	15	14	3	5
การจัดเวรยามรักษาความปลอดภัย (%)	55.6	50.0	17.6	30.8
จำนวน	10	9	3	4
การอยู่ในโครงการ ปชด. ทำให้มีความมั่นใจสูง (%)	33.3	72.2	58.8	100.0
จำนวน	6	13	10	15
ได้เปรียบเมื่ออยู่ในหมู่บ้านในโครงการ ปชด. (%)	38.9	61.1	23.5	69.2
จำนวน	7	11	4	9

ในด้านความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ต่อการได้เปรียบและเสียเปรียบ ของการอยู่ในหมู่บ้าน ป้องกันตนเองชายแดน พบว่า ผู้นำชุมชนของทุกแนวชายแดนของหมู่บ้านในโครงการฯ มีความคิดเห็นว่า การอยู่ในหมู่บ้านโครงการฯ มีความได้เปรียบกว่าการไม่อยู่ในหมู่บ้านโครงการฯ โดยผู้นำชุมชนแนวชายแดนไทย-ลาว มีความคิดเห็นว่าได้เปรียบสูงสุด คือ ร้อยละ 96.7 และ แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย คิดว่าได้เปรียบน้อยที่สุดร้อยละ 73.9

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่าง หมู่บ้านในกับนอกโครงการฯ โดยความคิดเห็นของผู้นำชุมชนของหมู่บ้านนอกโครงการฯ พบว่า มีความคิดเห็นสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้นำชุมชนของหมู่บ้านในโครงการฯ คือ คิดว่าการอยู่ในหมู่บ้านในโครงการฯ มีความได้เปรียบกว่าการอยู่ในหมู่บ้านนอกโครงการฯ โดยผู้นำชุมชนหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-ลาว ได้รายงานว่าได้เปรียบสูงสุด ร้อยละ 61.5 และผู้นำชุมชนหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-พม่า มีความคิดเห็นได้เปรียบต่ำสุดร้อยละ 23.5 (ตารางที่ 26)

อนึ่ง จากการเปรียบเทียบความได้เปรียบเสียเปรียบ ที่เป็นความคิดเห็นของประชากร ตัวอย่างที่เป็นประชาชนทั่วไป และผู้นำชุมชนมีความแตกต่างที่น่าสนใจอยู่บ้างคือ ประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นว่าการอยู่ในหมู่บ้านโครงการฯ มีความได้เปรียบกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ ในอัตราที่ไม่มากนัก ในขณะที่ผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นว่าการอยู่ในหมู่บ้านโครงการฯ มีความได้เปรียบกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ ในอัตราที่สูงกว่า ซึ่งอาจจะเกิดจากการมีส่วนร่วมของ ผู้นำชุมชนต่อกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าประชาชนทั่วไป หรือมีการรับรู้กิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าประชาชนทั่วไป ทั้งนี้ เพราะผู้นำชุมชนที่สัมภาษณ์นั้น เป็นผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ของหมู่บ้านโดยตรงจึงมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหมู่บ้านโครงการฯ โดยตรง และให้ความคิดเห็นได้ดีกว่าประชาชนทั่วไป

ตารางที่ 26 ร้อยละของความคิดเห็นต่อการได้เปรียบเสียเปรียบของการอยู่ในหมู่บ้าน ปชต.
จากความคิดเห็นของผู้นำชุมชน

ความคิดเห็น	หมู่บ้านตามแนวชายแดน				
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย	รวม
หมู่บ้านในโครงการ ฯ					
ได้เปรียบ (%)	88.9	96.7	88.9	73.9	87.9
จำนวน	24	29	24	17	94
หมู่บ้านนอกโครงการ ฯ					
ได้เปรียบ (%)	38.9	61.1	23.5	69.2	47.0
จำนวน	7	11	4	9	31

โครงการป้องกันตนเองนั้น จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาหมู่บ้านตามแนวชายแดนในทุกๆ ด้าน ซึ่งฝ่ายยุทธการ ศูนย์อำนวยการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้รับผิดชอบโครงการฯ แต่ในการดำเนินการโครงการในแต่ละด้าน ฝ่ายยุทธการศูนย์อำนวยการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด มิได้เป็นผู้ดำเนินงานในกิจกรรมแต่ละด้านด้วยตนเอง ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อการรู้จักโครงการฯ จึงพอสรุปได้ว่า ประชาชนหมู่บ้านแนวชายแดนทุกแนวชายแดนที่อยู่ในโครงการฯ รู้จักโครงการฯ มากกว่าร้อยละ 50 และหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา รู้จักโครงการฯ สูงสุดคือ ร้อยละ 85 และหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย รู้จักโครงการฯ น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 52

เมื่อสอบถามถึงการรู้จักโครงการฯ ในประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านนอกโครงการฯ พบว่า รู้จักโครงการฯ ไม่มากนัก หมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา รู้จักโครงการฯ ร้อยละ 61 และหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย รู้จักโครงการฯ น้อยที่สุดร้อยละ 15 (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 ร้อยละของความคิดเห็นของประชากรตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชนต่อการรู้จัก
โครงการ ปชต. จำแนกตามแนวชายแดน และประเภทหมู่บ้าน

ความคิดเห็น	หมู่บ้านตามแนวชายแดน				
	ไทย-กัมพูชา	ไทย-ลาว	ไทย-พม่า	ไทย-มาเลเซีย	รวม
หมู่บ้านในโครงการ ปชต.					
รู้จัก (%)	85.2	66.7	77.8	52.2	71.0
จำนวน	23	20	21	12	76
หมู่บ้านนอกโครงการ ปชต.					
รู้จัก (%)	61.1	50.0	17.6	15.4	37.9
จำนวน	11	9	3	2	25

จากการที่โครงการป้องกันตนเองตามชายแดนได้มีกิจกรรมพัฒนาด้านต่างๆ เข้าไปดำเนินการในหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความรู้จักโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนน้อยมาก ส่วนใหญ่รู้จักแต่เพียงว่า มีหน่วยงานใดบ้างเข้าไปทำกิจกรรม ตัวอย่างเช่น เวลาสัมมนา การรู้จักหน่วยงานที่เป็นผู้ก่อสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ได้แก่ ถนน สะพาน ระบบประปา และการบริการรับส่งผู้ป่วย เป็นต้น ผลการสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ชายแดนไทย-กัมพูชา

ถนน	อันดับ 1 รัฐบาล
	อันดับ 2 ร.พ.ช.
	อันดับ 3 ก.ร.ป.กลาง
สะพาน	อันดับ 1 รัฐบาล
	อันดับ 2 กรมทางหลวง
	อันดับ 3 สร้างเองโดยประชาชน

ชายแดนไทย-ลาว

อันดับ 1 ร.พ.ช.	อันดับ 1 ร.พ.ช.
	อันดับ 2 รัฐบาล
	อันดับ 3 สส. และประชาชนสร้างเอง
อันดับ 1 ก.ร.ป.กลาง	อันดับ 1 ก.ร.ป.กลาง
	อันดับ 2 รัฐบาล
	อันดับ 3 สส.

ป่อน้ำ อันดับ 1 ประชาชนสร้างเอง
 อันดับ 2 ร.พ.ช.
 อันดับ 3 รัฐบาล

อันดับ 1 ประชาชนสร้างเอง
 อันดับ 2 ร.พ.ช.
 อันดับ 3 รัฐบาล

ประปา อันดับ 1 UN, UNICEF
หมู่บ้าน อันดับ 2 รัฐบาล
 อันดับ 3 สส.

อันดับ 1 รัฐบาล
 อันดับ 2 ร.พ.ช.
 อันดับ 3 งบอำเภอ

รถรับส่ง -
ผู้ป่วย - (ไม่มี)

ชายแดนไทย-พม่า

ถนน อันดับ 1 รัฐบาล
 อันดับ 2 สร้างเองโดยประชาชน
 อันดับ 3 ทหาร

สะพาน อันดับ 1 รัฐบาล
 อันดับ 2 สร้างเองโดยประชาชน
 อันดับ 3 ทหาร

ป่อน้ำ อันดับ 1 สร้างเองโดยประชาชน
 อันดับ 2 รัฐบาล
 อันดับ 3 กำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน

ประปา อันดับ 1 สร้างเองโดยประชาชน
หมู่บ้าน อันดับ 2 มุลนิธิ
 อันดับ 3 งบอำเภอ

รถรับส่ง อันดับ 1 โรงพยาบาล
ผู้ป่วย อันดับ 2 มุลนิธิ

ชายแดนไทย-มาเลเซีย

อันดับ 1 ร.พ.ช.
 อันดับ 2 รัฐบาล
 อันดับ 3 สส. และประชาชนสร้างเอง

อันดับ 1 รัฐบาล
 อันดับ 2 สส.
 อันดับ 3 ร.พ.ช.

อันดับ 1 สร้างเองโดยประชาชน
 อันดับ 2 ส.ป.ก.
 อันดับ 3 รัฐบาล

อันดับ 1 รัฐบาล
 อันดับ 2 ร.พ.ช. และอำเภอ
 อันดับ 3 กำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน

สรุป จากคำถามที่ชาวบ้านและผู้นำชุมชน ในส่วนของการทราบถึงหน่วยงานที่ก่อสร้าง และให้บริการแก่ชุมชน ทำให้ทราบว่าความเป็นโครงการฯ ได้มีการประชาสัมพันธ์แก่ชาวบ้าน ให้รับรู้ในหมู่บ้าน และชุมชนค่อนข้างน้อย ทั้งนี้จำนวนโครงการก่อสร้างและให้บริการต่างๆ ในหมู่บ้าน แม้จะมีมากพอควร แต่ชาวบ้านคิดและเข้าใจไปว่า เป็นการก่อสร้างและการให้บริการจากหน่วยงานอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า ไม่มีชาวบ้านในหมู่บ้านของโครงการผู้ใดเลยที่ตอบว่า โครงการก่อสร้างและงานบริการในหมู่บ้านของตนเป็นงานในการดำเนินการโดยโครงการฯ หรือผ่านจากโครงการฯ ผู้ที่เป็นเจ้าของโครงการ และให้ความสนับสนุนด้านงบประมาณในการนั้น ๆ ทั้งหมด

ความต้องการของประชาชนตามแนวชายแดน

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชากรตัวอย่าง ในด้านความต้องการพื้นฐานที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งได้แก่

1. ด้านการเมือง การปกครองและการศึกษา ได้แก่ การต้องการมีบัตรประชาชน เอกสารสิทธิเกี่ยวกับที่ดินทำกิน และความปลอดภัย เป็นต้น
2. ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การมีงานทำหน้าแล้ง ราคามาตรฐานของผลผลิต อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพและเงินทุนในการประกอบอาชีพ เป็นต้น
3. ด้านสังคม ได้แก่ อุปกรณ์การศึกษา ความสามัคคีของประชาชนในหมู่บ้าน ความปลอดภัยและอาชญากรรม
4. ด้านสุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ระบบบริการของการสาธารณสุข คุณภาพของน้ำดื่ม

ผลของการสำรวจตามต้องการของประชากรตัวอย่าง สรุปได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หมู่บ้านชายแดนไทย-กัมพูชา

หมู่บ้านชายแดนไทย-กัมพูชา ประมาณครึ่งของประชากรทั้งหมด เป็นประชากรที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่อาศัย และส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องและความต้องการของประชาชน ที่มีความต้องการด้านต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านการเมืองและการปกครอง

อันดับ 1 ต้องการย้ายถิ่นเพื่อไปทำงานต่างจังหวัด

- อันดับ 2 ต้องการมีความรู้เพิ่มเติมทุกด้าน โดยเฉพาะการศึกษาและการวางแผนครอบครัว
- อันดับ 3 ต้องการให้หน่วยงานราชการเข้ามาดูแลด้านความปลอดภัย และอยากมีงานทำใกล้บ้านเพื่อสะดวกในการดูแลครอบครัว

2. ด้านเศรษฐกิจ

- อันดับ 1 ต้องการให้มีผู้นำในการประกอบอาชีพ ต้องการเงินทุนและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ
- อันดับ 2 ต้องการมีเอกสารสิทธิ์เกี่ยวกับที่ดินทำกิน
- อันดับ 3 ต้องการมีงานทำหน้าแล้งและผลผลิตมีราคามาตรฐานและราคาสูงขึ้น

3. ด้านสังคม

- อันดับ 1 ต้องการให้เพื่อนบ้านมีความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- อันดับ 2 ไม่อยากให้มีสิ่งเสพติด การลักขโมย ทะเลาะวิวาทหรืออาชญากรรม
- อันดับ 3 ต้องการให้หน่วยงานราชการเข้ามาดูแล และสนับสนุนความเป็นอยู่

4. ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม

จากการสัมภาษณ์ จะพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการด้านสุขภาพอนามัยเกี่ยวกับเรื่องความรู้การป้องกันโรคต่าง ๆ ต้องการมีสถานบริการ เช่น โรงพยาบาล และสถานอนามัย ต้องการมีสุขภาพแข็งแรง ส่วนในด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นสิ่งสำคัญหนึ่งที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยนั้น จากการสัมภาษณ์ สามารถเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการได้ดังนี้

- อันดับ 1 ต้องการมีถนนดี ไม่มีฝุ่นละออง
 - อันดับ 2 ต้องการมีปริมาณน้ำดื่ม น้ำใช้เพียงพอตลอดปี
 - อันดับ 3 ต้องการแหล่งน้ำ เช่น บ่อน้ำ สระน้ำ เพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภค
- ทั้งนี้ หมู่บ้านในนอกโครงการฯ มีความต้องการด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก

หมู่บ้านแนวชายแดนไทย-ลาว

1. ด้านการเมืองและการปกครอง จากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ ซึ่งเมื่อหมดฤดูการทำนาทำไร่ จึงมีความต้องการที่จะหางานทำเพื่อหารายได้เสริม ผนวกกับสภาพการณ์ของแนวชายแดนไทย ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลเจ้าหน้าที่ การเข้าไปดูแลทำได้ยาก จากการสัมภาษณ์ประชากรตัวอย่าง พอสรุปความต้องการของประชาชนดังต่อไปนี้

- อันดับ 1 ต้องการมีงานทำหน้าแล้ง
- อันดับ 2 ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลความปลอดภัย

อันดับ 3 ต้องการมีงานทำใกล้บ้าน เพื่อสะดวกในการดูแลครอบครัว

2. ด้านเศรษฐกิจ จากการสัมภาษณ์ประชากรตัวอย่าง พบว่า ประชากรมีรายได้อยู่ในระดับต่ำ (ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน) จึงมีความต้องการที่เกี่ยวกับรายได้ และการประกอบอาชีพ ซึ่งจัดเรียงลำดับได้ดังต่อไปนี้

อันดับ 1 ต้องการเงินทุนและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ ต้องการคำแนะนำในการประกอบอาชีพ

อันดับ 2 ต้องการมีงานทำในหน้าแล้ง

อันดับ 3 ต้องการราคาผลผลิตที่มีมาตรฐานและราคาสูง

3. ด้านสังคม

อันดับ 1 ต้องการให้เพื่อนบ้านมีความสามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

อันดับ 2 ไม่อยากให้มีสิ่งเสียดสี การลักขโมย การทะเลาะวิวาทหรืออาชญากรรม

อันดับ 3 ต้องการให้หน่วยงานราชการเข้ามาดูแลความเป็นอยู่

4. ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านแนวชายแดนไทย-ลาว มีลักษณะของปัญหาสุขภาพที่คล้ายกับหมู่บ้านชายแดนไทย-พม่า คือ ส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพอนามัยในเรื่องอาหารและน้ำดื่ม ซึ่งมีความต้องการด้านสุขภาพอนามัยสอดคล้องกับปัญหาที่มี คือ มีความต้องการถนน เพื่อต้องการให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้ามาดูแล ให้คำแนะนำในเรื่องโรค และวิธีป้องกัน สามารถเรียงลำดับความต้องการของประชาชนได้ดังนี้

อันดับ 1 ต้องการมีถนนดี ไม่มีฝุ่นละออง

อันดับ 2 ต้องการมีน้ำประปาใช้ และมีปริมาณเพียงพอตลอดปี

อันดับ 3 ต้องการถนนชลประทานเพื่อใช้ในการเกษตร

หมู่บ้านชายแดนไทย-พม่า

จากการสัมภาษณ์ ปัญหาและความต้องการการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านการปกครอง การเมือง และการศึกษา สามารถเรียงลำดับของความต้องการได้ดังนี้

อันดับ 1 ต้องการย้ายถิ่นเพื่อไปทำงานที่ต่างจังหวัด

อันดับ 2 ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลความปลอดภัย

อันดับ 3 ต้องการให้มีการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกด้านโดยเฉพาะด้านการศึกษาและการวางแผนครอบครัว

2. **ด้านเศรษฐกิจ** ส่วนใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ซึ่งมีลำดับความสำคัญดังนี้

- อันดับ 1 ต้องการเงินทุนและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ ต้องการคำแนะนำในการประกอบอาชีพ
- อันดับ 2 ต้องการมีงานทำหน้าแล้ง
- อันดับ 3 ต้องการมีราคาผลผลิตที่มีมาตรฐานและราคาสูงขึ้น

3. **ด้านสังคม** ความต้องการของประชาชนด้านสังคมนั้น ส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกับหมู่บ้านแนวชายแดนอื่น ๆ เรียงลำดับได้ดังนี้

- อันดับ 1 ต้องการให้เพื่อนมีความสามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- อันดับ 2 ต้องการให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ เข้ามาดูแลในเรื่องความเป็นอยู่
- อันดับ 3 ต้องการอุปกรณ์การศึกษา

4. **ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม**

ในด้านสุขภาพอนามัยของหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-พม่า พบว่า ไม่มีความแตกต่างจากหมู่บ้านแนวชายแดนอื่น ๆ คือ มีความต้องการสถานบริการ สาธารณสุข และการให้บริการในด้านคำแนะนำในการรักษา และป้องกันโรคต่าง ๆ ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีความต้องการเรียงตามลำดับได้ดังนี้

- อันดับ 1 ต้องการมีถนนที่ดี ไม่มีฝุ่นละออง
- อันดับ 2 ต้องการมีระบบน้ำประปาและมีปริมาณที่เพียงพอตลอดปี
- อันดับ 3 ต้องการให้มีป่าอุดมสมบูรณ์ และมีสัตว์ป่าเพียงพอ

หมู่บ้านชายแดนไทย-มาเลเซีย

1. **ด้านการปกครอง การเมืองและการศึกษา**

หมู่บ้านชายแดนไทย-มาเลเซีย ประชากรส่วนใหญ่เป็นประชากรที่มีเชื้อสายไทย-มลายู และนับถือศาสนาอิสลาม และมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าหมู่บ้านแนวชายแดนอื่น ๆ จึงมีความคิดว่าไม่ต้องการให้คนย้ายถิ่นมาอาศัย เพราะจะทำให้ประชากรหนาแน่นเป็นอันดับหนึ่ง และรองลงมาคือ ต้องการให้สนับสนุนด้านการศึกษา และการวางแผนครอบครัว

2. **ด้านเศรษฐกิจ** จากการสัมภาษณ์เรื่องราวได้ ของประชากรที่อาศัยตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย พบว่ามีรายได้เฉลี่ยมากกว่าชายแดนอื่น แต่เมื่อพิจารณาถึงความต้องการของ

ประชาชนด้านเศรษฐกิจ กลับไม่แตกต่างจากหมู่บ้านตามแนวชายแดนอื่นๆ มากนัก พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

- อันดับ 1 ต้องการให้ราคาสินค้าสูงขึ้นและมีมาตรฐาน
- อันดับ 2 ต้องการให้มีผู้มาแนะนำด้านการอาชีพ และสนับสนุนเงินทุนอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ
- อันดับ 3 ต้องการระบบชลประทาน ซึ่งแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย จะมีปัญหาเรื่องน้ำกร่อย

3. ด้านสังคม ปัญหาและความต้องการของประชากรตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีความต้องการดังต่อไปนี้

- อันดับ 1 ต้องการให้เพื่อนบ้านมีความสามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- อันดับ 2 ไม่อยากให้มีสิ่งเสพติด การลักขโมย การทะเลาะวิวาทหรืออาชญากรรม
- อันดับ 3 ต้องการมีไฟฟ้าและระบบการสื่อสารที่ทันสมัย

4. ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีความต้องการด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมคล้าย ๆ กับหมู่บ้านแนวชายแดนอื่น ๆ คือ มีความต้องการสถานบริการสาธารณสุข ระดับต่าง ๆ ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการป้องกันโรค ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ามีปัญหาหลักคือ น้ำดื่มและน้ำใช้ และมีความต้องการเรียงลำดับได้ดังนี้

- อันดับ 1 ต้องการมีถนนและไม่มีฝุ่นละออง
- อันดับ 2 ต้องการมีน้ำประปาและมีปริมาณเพียงพอตลอดปี
- อันดับ 3 ต้องการมีป่าไม้ และสัตว์ป่าที่อุดมสมบูรณ์

อภิปรายโดยสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเพื่อประเมินผลโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ที่ดำเนินการโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2538 ได้พบข้อมูลที่เป็นจุดเด่นโดยสรุปและมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน เป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ เมื่อเทียบกับหมู่บ้านนอกโครงการที่เป็นหมู่บ้านควบคุมที่มีการจัดตั้งมาก่อนแล้ว พบว่า ระดับของการพัฒนาหมู่บ้านทางด้านเศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย และการศึกษา ความเป็นอยู่ ไม่ได้มีความแตกต่างที่ชัดเจนจากหมู่บ้านนอกโครงการฯ จึงอาจสรุปได้ว่า หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ได้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ การอำนวยความสะดวกให้หมู่บ้านได้มีระดับของการเป็นหมู่บ้านในระดับพื้นฐานของความเป็นหมู่บ้านชนบทของไทย โดยทั่ว ๆ ไป (การดำเนินการประเมินผลครั้งนี้ ใช้หมู่บ้านที่อยู่ในระยะห่างจากเขตความเป็นเมือง ใกล้เคียงกันทางด้าน ลักษณะพื้นที่และประชากร ดังนั้น การศึกษาจึงพบว่า ระดับการพัฒนาของทั้งสองประเภทหมู่บ้านมีความคล้ายคลึงกัน มากกว่าแตกต่างกันและแม้แตกต่างกันก็ไม่มากนักจนเห็นได้ชัดเจนในทุกด้าน)

2. โดยสรุปแล้วโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงไปในด้านการพัฒนา เพื่อให้ประชาชนให้มีสภาวะของการกินดีอยู่ดีอยู่พอสมควร โดยทั้งนี้การศึกษาได้พบว่า มีสิ่งที่เป็นดัชนีชี้ไปในทางที่ดีเมื่อมีการเปรียบเทียบระหว่าง 2 ประเภทหมู่บ้านและเมื่อแยกตามแนวชายแดนได้ ในเรื่องของรายได้ประชากรในหมู่บ้านในโครงการมีสูงกว่าในหมู่บ้านนอกโครงการฯ การใช้และติดสารเสพติดน้อยกว่า การที่เด็กไม่ขาดสารอาหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็ก 6-14 ปี การดูแลผู้สูงอายุ การมีแหล่งน้ำกินน้ำใช้ แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาก็ยังบ่งชี้ค่อนข้างชัดเจนในด้านความแตกต่างในระดับสภาวะความเป็นอยู่ในหมู่บ้านในแนวชายแดนทั้ง 4 ได้แก่ ระดับการใช้ที่ต่ำในการใช้หอกระจายข่าวในหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-พม่า และแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย อันอาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาของประชากรในหมู่บ้านนั้น การมีปัญหาล้างน้ำในหมู่บ้านในโครงการในแนวชายแดนไทย-ลาวที่สูง ในขณะที่ในแนวชายแดนไทย-มาเลเซียต่ำสุด ถนนเข้าหมู่บ้านและบ่อน้ำในเขตแนวชายแดนไทย-พม่าไม่ค่อยดี และโครงการประปาที่ยังมีน้อย หมู่บ้านในแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย, ไทย-กัมพูชายังมีความต้องการโรงเรียนอยู่มาก รวมทั้งการรับรู้เรื่องของการบริโภคอาหารที่ได้การรับรองคุณภาพจากองค์การอาหารและยา ซึ่งเป็นผลทำให้ประชากรในหมู่บ้านในโครงการมีการเจ็บป่วยในระบบทางเดินอาหารสูงกว่าในหมู่บ้านนอกโครงการ หมู่บ้านในโครงการแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย, ไทย-ลาว และไทย-พม่า มีการเจ็บป่วยด้วยโรคมาลาเรียมากกว่าหมู่บ้านนอกโครงการ

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงการสรุปความแตกต่างที่เห็นชัดเจนในการศึกษาครั้งนี้ แต่รายละเอียดอื่นๆ ในประเด็นต่างๆ อีกหลายประเด็นที่แสดงความแตกต่างในหมู่บ้าน 2 ประเภท และเขตแนวชายแดนดังจะหาอ่านได้ในรายงานวิจัย จะทำให้เห็นภาพของสภาวะของหมู่บ้านในเขตชายแดนทั้ง 4 ได้ชัดเจนขึ้น

3. การวัดสภาพความเป็นอยู่ของประชากร โดยใช้เกณฑ์ จปฐ. เป็นหลักในการตั้งแบบสอบถาม ทำให้สามารถเข้าถึงสภาพจริงทุกชาวบ้านที่สัมภาษณ์ได้ระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากการวัดการเข้าเกณฑ์ จปฐ. หรือไม่นั้น มีวิธีการที่ละเอียด มีลักษณะบังคับเฉพาะเพื่อการนั้นโดยเฉพาะ ซึ่งมิใช่ลักษณะทางการศึกษาในครั้งนี้ ดังนั้นผลการศึกษาแม้ใช้เกณฑ์วัดตามหลักของ จปฐ. ก็เป็นเพียงได้รับรู้ความรู้สึกและสภาวะต่างๆ ของประชาชนในหมู่บ้านเท่านั้น การศึกษาครั้งนี้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกได้ว่า หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ยังมีสภาพที่อาจเรียกได้ว่ายังไม่เข้าเกณฑ์อยู่หลายประการ เช่น คราวเรือนมีส้วม, คุณภาพของน้ำดื่ม, การเข้าเรียนของเด็กประถมในภาคบังคับ การที่หญิงมีครรภ์ได้รับการหลังคลอดที่ได้คุณภาพ, การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และการใช้วิธีการคุมกำเนิดของสตรีสมรสในวัยเจริญพันธุ์ แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาที่ยังไม่ได้ตามเกณฑ์ จปฐ. ก็เป็นสิ่งที่หมู่บ้านนอกโครงการฯ ยังประสบอยู่เช่นเดียวกัน อนึ่ง การเปรียบเทียบของสองหมู่บ้านดังกล่าว โดยการศึกษาโดยเทคนิคทางปริมาณเช่นนี้ ที่จะทำให้พบความแตกต่างที่ชัดเจนอย่างมากอาจทำได้ยาก เนื่องจากลักษณะหมู่บ้านชนบทไทย ประกอบกับปัจจัยหลายอย่างที่คล้ายกัน เช่น ประชากร การศึกษา รายได้ อาชีพ กลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม สภาพและสภาวะที่มีลักษณะเฉพาะของหมู่บ้าน และวิธีการวัดเกณฑ์ จปฐ. มีลักษณะกฎเกณฑ์กำหนดละเอียดเฉพาะ ซึ่งไม่สามารถนำเอาวิธีการนั้นมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้ครบถ้วนดังได้กล่าวมาแล้ว

4. ปัญหาที่เห็นได้ชัดว่าเป็นปัญหาของหมู่บ้านในโครงการ และไม่ใช่ปัญหาของหมู่บ้านนอกโครงการ ดังปัญหาขาดที่ทำกินที่เป็นผลอันเนื่องมาจาก ที่ทำกิน ที่จัดสรรให้มีสภาพที่ไม่ปลอดภัยในการเข้าไปทำกินหรือยากที่จะรักษาสผลผลิตที่ทำขึ้นในฤดูแล้ง แต่ว่าอีกประการหนึ่งคือปัญหาของการแบ่งสรรที่ทำกินที่ไปซ้ำซ้อนกับที่ที่ผู้อื่นมีกรรมสิทธิ์อยู่แล้ว ซึ่งเป็นปัญหาของการจัดการที่ยังไม่รัดกุมพอ อีกประการหนึ่งคือประชากรที่เคยอาศัยอยู่ในท้องที่ใกล้เคียงบริเวณจัดตั้งเป็นหมู่บ้านในโครงการมีความคิดเห็นว่าการที่มีการแบ่งสรรที่ทำกิน และให้สิทธิการได้รับที่ทำกินให้กับประชากรที่ย้ายมาจากที่ไกลๆ จากถิ่นอื่นก่อนประชากรในถิ่นเดิม ทั้งๆ ที่ควรมีสิทธิ์อันชอบก่อน เพราะเป็นคนท้องที่เก่าแก่อยู่ดีธรรมและการเอาชาวบ้านจากที่หลายแห่งมารวมกันอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การจัดการปกครองให้ความร่วมมือจากทุกครัวเรือนในหมู่บ้านใหม่เป็นการยากขึ้นด้วย

5. โดยทางกายภาพ ลักษณะสภาพของหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน มีข้อได้เปรียบกว่าหมู่บ้านนอกโครงการฯ อยู่หลายประการ การศึกษาพบว่า สภาพถนนภายในหมู่บ้าน การมีโรงเรียนในระดับต่าง ๆ สภาพความคงทนของที่อยู่อาศัย การมีระบบน้ำประปา ทำให้เห็นว่ากิจกรรมการเตรียมพร้อมในการจัดตั้งหมู่บ้านในโครงการฯ ได้รับการดูแลพิจารณาดี อยู่ในระดับพื้นฐานที่เหมาะสม แต่กิจกรรมในการดูแลจัดการให้ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ตัวอย่างเช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาจำนวนคนอ่านออกเขียนได้ การร่วมกันรักษาสาธารณสุขสมบัติ ประชากรมีความปลอดภัยยังมีปัญหาอยู่ ซึ่งในด้านเหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องการผู้นำชุมชน และผู้ดำเนินการให้ต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพให้เข้าถึงประชาชนจนได้

6. ความรู้สึกว่าได้เปรียบในการเป็นหมู่บ้านในโครงการฯ ค่อนข้างชัดเจน และสูงในหมู่บ้านในโครงการฯ อย่างไรก็ตาม มีประชาชนและผู้นำชุมชนในจำนวนสูงพอควร ยังเห็นว่าโครงการฯ ไม่ได้ทำให้หมู่บ้านในโครงการได้เปรียบกว่าโครงการหมู่บ้านทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านนอกโครงการฯ ที่แสดงความเห็นเปรียบเทียบเห็นว่ามีการตัวอย่างที่ให้สัมผัสจำนวนหนึ่งกล่าวว่า การอยู่ในหรือนอกโครงการไม่ได้เปรียบหรือเสียเปรียบหรือไม่ได้เปรียบกว่ากัน มีมากจนน่าสังเกต และควรศึกษาต่อไป

7. ผู้นำชุมชนในหมู่บ้านหลายแห่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านชายแดนไทย-มาเลเซีย ได้กล่าวว่า มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เคยมีความจำเป็น และต้องมีในความเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน แต่ในปัจจุบันนี้อาจไม่จำเป็นแล้ว เช่น หลุมหลบภัยที่ไม่เคยได้ใช้งานเลยเป็นเวลานาน การจัดเวรยามเดินตรวจหมู่บ้าน รวมทั้งการเข้าฝึกรักษาความปลอดภัย เพราะเหตุการณ์โดยทั่วไปในท้องที่สงบเรียบร้อยดี จึงควรมีมาตรการในการจัดการพิจารณาในเรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อรักษาความปลอดภัยด้วยวิธีการอื่น เพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ต่อไป

8. ในขณะนี้อุปกรณ์ที่ทางราชการมอบให้กับผู้นำชุมชนได้ใช้ เช่น วิทยุสื่อสาร ปืน ล้วนอยู่ในสภาพเสื่อมใช้งานไม่ได้เต็มที่ แม้มีการเรียกตรวจซ่อมแซมอยู่บ้าง แต่ก็มีปัญหาเรื่องการส่งคืนให้แก่หมู่บ้านล่าช้า เช่น ในหมู่บ้านชายแดนไทย-กัมพูชา ผู้นำชุมชนจึงเสนอให้มีการเปลี่ยนอุปกรณ์ใหม่ให้เหมาะสมขึ้น อนึ่ง การใช้โทรศัพท์แทนการใช้วิทยุในการสื่อสาร น่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การสื่อสารเป็นไปได้ดีขึ้น ในหลายๆ พื้นที่

9. การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า โครงการพัฒนาต่างๆ หลายโครงการ เช่น โครงการก่อสร้างสาธารณูปโภค ที่มีองค์กรอื่นนำเข้าสู่หมู่บ้าน ปชต. ยังขาดการติดตามควบคุมอย่างมีคุณภาพ และ

ทันการเพื่อให้เกิดความคืบหน้าอย่างน่าเสียดาย ดังที่ปรากฏว่าโครงการประปาที่ล่าช้าไป ได้รับความนิยมนิยมนิยมจากชาวบ้าน อันได้แก่ โครงการประปาหมู่บ้าน โครงการการทำฝายไม่ประสบความสำเร็จ และโครงการทำถนนที่หยุดชะงักในหมู่บ้านแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โครงการขุดบ่อน้ำที่มีทั้งปัญหาช่วงทิ้งงาน และบ่อน้ำที่จัดให้ได้น้ำที่มีคุณภาพต่ำ ล้วนต้องแก้ไข และจำเป็นมีอยู่ในรายงานของผู้นำชุมชน และชาวบ้านมากมาย โครงการ ปชต. ควรจัดให้มีหน่วยงาน หรือองค์กรที่มีความรู้ความสามารถ ติดตามผลทางที่โครงการฯ ริเริ่มทำไว้โดยละเอียดเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง

10. ด้านความมั่นคงปลอดภัยของหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านในโครงการ ปชต. และหมู่บ้านนอกโครงการ ปชต. มีระดับของความมั่นใจไม่แตกต่างกันมากนัก จึงมีความมั่นใจในระบบความปลอดภัยในระดับสูง แต่อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านในหมู่บ้านในโครงการ ปชต. ยังมีความเห็นว่า ยังต้องการทหารช่วย เพราะช่วยได้เร็วกว่า ถ้าหากว่าได้มีการติดตามงานที่ดีกว่านี้ ชาวบ้านเห็นว่าทหารเข้าใจ และเข้ากับชาวบ้านได้ดีกว่าบุคลากรจากหน่วยงานอื่นของรัฐ ในประเด็นนี้นักวิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยทางเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์ระดับลึกต่อไป

11. การประชาสัมพันธ์ของโครงการ ยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ มีชาวบ้านที่ไม่รู้จักโครงการ ปชต. ไม่ทราบถึงผลงานของโครงการ ปชต. ไม่คิดว่าเป็นหมู่บ้าน ปชต. ได้เปรียบอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งน่าเสียดายจึงคิดว่างานด้านประชาสัมพันธ์ของโครงการ ปชต. ควรจัดการให้มีระบบต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ เพื่อให้ประชาชนทั้งหมดมีความรู้ เข้าใจ ให้ความร่วมมือ และมีความรู้สึกใกล้ชิดกับโครงการ ปชต. มากขึ้น การทำงานด้านประชาสัมพันธ์ อาจทำไปได้ควบคู่ไปกับ การติดตามและประเมินผลโครงการ ที่อาจมีการวางแผนกำหนดขอบข่ายกิจกรรมไว้ล่วงหน้าเป็นรายปี จะทำให้ทันต่อเหตุการณ์ และเห็นภาพได้ชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่

12. เนื่องจากโครงการ ปชต. มีลักษณะงานที่กว้างขวาง ครอบคลุมจำนวนประชากรที่แตกต่างกันเป็นจำนวนมาก กิจกรรมหลักที่สำคัญก็เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากเกณฑ์ จปฐ. 32 ด้วย ทั้งรัฐบาลกำหนดที่ตัวติดตามให้เป็นไปตามสถานการณ์อยู่แล้ว ดังนี้โครงการ ปชต. อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนลักษณะขององค์กรที่ดำเนินการนี้ จากระดับที่เคยเป็นเพียงโครงการ ที่อาจมีความจำกัดทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร ความร่วมมือ การจัดลำดับความสำคัญของงาน ให้เป็นหน่วยงานถาวรที่มีอัตราและการทำงาน รวมทั้งการประสานงานที่มีความชัดเจน มีขั้นตอน และผู้ปฏิบัติงานมากกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้จะนำมาซึ่งความสำเร็จ ของผลงานซึ่งน่าจะมีได้มากกว่าที่ดำเนินการอยู่นานถึง 15 ปี โดยจัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ประสบการณ์ ความคุ้นเคยกับท้องถิ่น เข้าติดตาม

ประสานงาน ติดตามงานและประเมินผล เพื่อให้งบประมาณและทรัพยากรที่ทุ่มไปสู่หมู่บ้าน บรรลุประสิทธิผลมากที่สุด

13. ดำเนินการจัดกลุ่มบุคคลในท้องถิ่น ในฐานะของกลุ่มอาสาสมัคร หรือผู้สื่อข่าว หรือผู้สังเกตการณ์ ที่ติดตามดูความก้าวหน้าของโครงการและกิจกรรมของ ปชต. ให้มีการสืบทอด มีการยอมรับ มีผู้รับรู้และเข้าใจมากขึ้น การจัดตั้งกลุ่มกึ่งทางการดังกล่าวได้พบว่า ประสบความสำเร็จแล้วและลักษณะการดำเนินงานไม่ต่างจากด้านดูแล และติดตามงานด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.)

14. เนื่องจากหน่วยของการศึกษาครั้งนี้ มีลักษณะของปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ และมีสภาพซับซ้อนเกินกว่าการศึกษาเชิงปริมาณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะสามารถหาคำตอบให้ชัดเจนได้ และอีกส่วนหนึ่งที่เป็นความเห็นที่สำคัญในหมู่บ้าน ปชต. คือ การย้ายออกจากหมู่บ้าน ชาวบ้านและผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นว่า ความต้องการย้ายถิ่น เป็นเรื่องการขาดโอกาสในการทำงานสร้างรายได้ ความต้องการของชาวบ้าน ความเป็นลักษณะเฉพาะของเขตชายแดน ความลึกซึ้งของกระบวนการทำงานทางสังคม และอื่นๆ จึงเห็นควรมีการศึกษาในเรื่องการย้ายถิ่นเข้าออก ให้เป็นระบบละเอียดมากขึ้นต่อไป ทั้งนี้เพื่อหาสาเหตุและปัจจัยของเรื่องที่ศึกษา ตัวอย่างเช่นเรื่องความต้องการย้ายออก และการย้ายถิ่นออกของประชากรในหมู่บ้าน ปชต. หลาย ๆ อย่างให้ชัดเจน และลึกซึ้งกว่านี้ ตัวอย่างเช่น การโฆษณาการ การมีส่วนร่วมในหมู่บ้าน เป็นต้น

ภาคผนวก

แบบสอบถามเลขที่ □□□

แบบสำรวจข้อมูลระดับครัวเรือน
โครงการประเมินผลหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน
โดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
ร่วมกับ
ฝ่ายยุทธการศูนย์อำนวยการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง ☐
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

สถานภาพของหมู่บ้าน

- ☐ หมู่บ้านในโครงการ ☐
☐ หมู่บ้านเปรียบเทียบ

ชื่อผู้สัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์.....
เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....น. ถึงเวลา.....น. รวมนาที
ผู้ควบคุมงานสนาม วันที่
ชื่อพนักงานลงรหัส วันที่
ชื่อผู้ตรวจรหัส วันที่

หมายเหตุ ข้อมูลสมาชิกในครัวนี้ กรุณาแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง ตรงตามปีทีจัดเก็บข้อมูล เมื่อมีสมาชิกในครอบครัวเพิ่มหรือมีการเกิด ตาย ย้ายที่อยู่ ดังนั้น หน้านี้จึงควรใช้คืนสกรอกข้อมูล

ครัวเรือน หมายถึง ครอบครัวที่อยู่ในบ้านเรือนเดียวกัน ครัวเรือนหนึ่งๆ อาจจะมีหลายครอบครัวก็ได้ กรณีมากกว่า 1 ครอบครัว ให้แยกระบุชื่อหัวหน้าครอบครัวที่ 1 ตามด้วยรายชื่อสมาชิก แล้วต่อด้วย ครอบครัวที่ 2 ระบุนามชื่อหัวหน้าครอบครัว ตามด้วยรายชื่อสมาชิก.....

ให้ผู้สัมภาษณ์บันทึกและหรือวงคำตอบที่ต้องการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์และข้อมูลครัวเรือน

- 1.1 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ☐
- 1.2 เพศ 1. ชาย 2. หญิง ☐
- 1.3 ชื่อหัวหน้าครัวเรือน เพศ 1. ชาย 2. หญิง ☐
- 1.4 สถานภาพสมรส ☐ โสด ☐ คู่ ☐ หม้าย หย่า แยก
- 1.5 ความสัมพันธ์ของผู้ให้สัมภาษณ์กับหัวหน้าครัวเรือน
1. เป็นหัวหน้าครัวเรือน
 2. เป็นคู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือน
 3. เป็นลูกชาย / ลูกสาว
 4. เป็นเขย / สะใภ้
 7. อื่น ๆ (ระบุ)
- 1.6 ท่านเกิดในหมู่บ้านนี้หรือไม่ ☐
- ☐ เกิดในหมู่บ้าน ☐
- ☐ ย้ายมาจาก..... ย้ายมาเพราะอะไร
- ☐ แต่งงาน
- ☐ เรียนหนังสือ
- ☐ มาทำงาน
- ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
- 1.7 ท่านเรียนจบชั้นสูงสุดชั้นใด (วงในช่องที่จบ) ☐☐
1. ชั้นประถมศึกษา 0 1 2 3 4 5 6 7
 2. ชั้นมัธยมศึกษา 1 2 3 4 5 6
 3. ชั้นอุดมศึกษา 1 2 3 4 5 6 7 8 9
 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

1.8 จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนนี้เป็นประจำ

จำนวนสมาชิกทั้งหมด		คน	
ผู้ใหญ่เพศชาย		คน	
ผู้ใหญ่เพศหญิง		คน	
เด็กอายุระหว่าง 7-14 ปี		คน	
เด็กอายุระหว่าง 0-6 ปี		คน	

1.9 ปกติแล้วครัวเรือนของท่านทราบข่าวสารทั่วไปจากที่ไหน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

1. หนังสือพิมพ์ ☐
2. วิทยุ
3. โทรทัศน์
4. อื่น ๆ (ระบุ).....

1.10 ครัวเรือนของท่านทราบข้อมูลข่าวสารในท้องถิ่นจากที่ไหน

1. เพื่อนบ้าน
2. ผู้ใหญ่บ้าน
3. หอกระจายข่าว
4. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

2.1 ท่านประกอบอาชีพอะไร

1. ทำนา ทำไร่ ทำสวน
2. เลี้ยงสัตว์ ประมง
3. รับราชการ
4. พนักงาน/ ลูกจ้าง
5. ค้าขาย
6. นักธุรกิจ
7. ช่างฝีมือ

8. รับจ้าง/ ขายแรงงาน
9. อยู่บ้านเลขๆ/ ทำงานบ้าน
10. อื่น ๆ (ระบุ).....

2.2 รายได้ของครอบครัวต่อเดือน บาท

└─	- จากการขายผลผลิต บาท
	- จากค่าจ้าง /แรงงาน บาท
	- บุตรหรือสมาชิกในครอบครัว บาท
	- รายได้อื่น บาท

2.3 ทรัพย์สินในความครอบครอง

	มี	ไม่มี
1. โตรกทัศน์	☐	☐
2. ตู้เย็น	☐	☐
3. วิทยุเทป	☐	☐
4. หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	☐	☐
5. จักรเย็บผ้า	☐	☐
6. เตารีด	☐	☐
7. เครื่องปั่นไฟ	☐	☐
8. รถไถ	☐	☐
9. รถอีแต๋น	☐	☐
10. รถจักรยานยนต์	☐	☐
11. รถกระบะ	☐	☐
12. รถเก๋ง	☐	☐
13. อื่น ๆ (ระบุ.....)	☐	☐

2.4 ครอบครัวของท่านมีหนี้สินหรือไม่

- ☐ มีเงิน..... บาท เป็นสิ่งของจำนวน..... ☐
- ☐ ไม่มี

2.5 ครอบครัวของท่านมีเงินเก็บออมหรือไม่

- ☐ ไม่มี
- ☐ มี..... บาท

2.6 ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา ท่านมีปัญหาในการประกอบอาชีพหรือไม่

- ☐ ไม่ (ข้ามไปถามข้อ 2.8) ☐
- ☐ มี (ระบุ).....

2.7 ปัญหาในข้อ 2.6 ได้รับการแก้ไขหรือไม่

- ☐ ไม่ได้รับ ☐
- ☐ ได้รับโดย.....

2.8 มีกิจกรรมพิเศษเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัวหรือไม่

- ☐ ไม่มี ☐
- ☐ มี (ระบุ).....

2.9 มีหน่วยงานใดบ้าง ที่เข้ามาช่วยในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ

- ☐ ไม่มี (ให้ข้ามไปถามตอนที่ 3) ☐
- ☐ มี
1.
 2.
 3.
 4.

2.10 ท่านเคยได้รับประโยชน์จากหน่วยงานในข้อ 2.9 หรือไม่

☐ ไม่ได้รับ

☐

☐ ได้รับ (ระบุ)

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านสังคม

3.1 ในครัวเรือนนี้มีเด็กอายุ 7-14 ปี หรือไม่

☐ ไม่มี (ข้ามไปข้อ 3.3)

☐

☐ มี..... คน

เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาครบทุกคนหรือไม่

☐ ครบทุกคน

☐

☐ ไม่ทุกคน (..... คน) เพราะ.....

.....

3.2 เมื่อจบชั้นประถมศึกษาแล้วมีเด็กในครัวเรือนนี้ไม่ได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาหรือไม่

☐ กำลังเรียนชั้นประถม

☐

☐ ไม่มี

☐ มี..... คน

ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพต่าง ๆ ที่หน่วยงานของรัฐ หรือเอกชน จัดขึ้นหรือไม่

☐ ได้รับการฝึกอบรมอาชีพทุกคน

☐

☐ ไม่ได้รับการฝึกอบรมอาชีพเพราะ.....

.....

3.3 ครั้วเรือนนี้คนที่มียอายุ 14-50 ปีบริบูรณ์อ่านออกเขียนได้ทุกคนหรือไม่

☐ อ่านออกเขียนได้ทุกคน ☐

☐ ไม่ได้..... คน เพราะ.....

3.4 ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา คนในครั้วเรือนนี้ได้รับข่าวสารต่อไปนี้ครบทุกเรื่อง อย่างน้อย สัปดาห์ละครั้งหรือไม่

	ได้รับ	ไม่ได้รับ	
ข่าวสารด้านการประกอบอาชีพ	☐	☐	☐
ข่าวสารด้านการตลาด (การซื้อขายผลผลิต)	☐	☐	☐
ข่าวสารด้านอาหารการกิน	☐	☐	☐
ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย	☐	☐	☐
ข่าวสารด้านกฎหมายที่ควรรู้	☐	☐	☐
ข่าวสารบ้านเมือง	☐	☐	☐

3.5 ในรอบปีที่ผ่านมา ในครั้วเรือนนี้มีสมาชิกถูก ปล้น จี้ ฆ่า ลักทรัพย์ หรืออาชญากรรมต่าง ๆ หรือไม่

☐ ไม่มี

☐ มี..... ครั้ง

└─ ปัญหาคลี่คลายไปอย่างไร.....
.....

3.6 มีสมาชิกในครั้วเรือนถูกจับหรือถูกข้อหาทำผิดกฎหมายบ้างหรือไม่

☐ ไม่มี ☐

☐ มี (ระบุ) ครั้ง

3.7 ในรอบปีที่ผ่านมา ในครัวเรือนนี้มีสมาชิกได้รับอุบัติเหตุหรือความเดือนร้อนจาก ปัญหาชายแดนหรือไม่ (เช่น ถูกลูกหลงปืน, รถชน, ถูกขงมีคม, สะเก็ดระเบิด และอื่นๆ)

☐ ไม่มี

☐ มี..... ครั้ง

3.8 ท่านคิดว่าฐานะความเป็นอยู่ของท่านดีขึ้นกว่าเดิมหรือไม่

☐

☐ ดีขึ้นกว่าเดิม

☐ เหมือนเดิม

☐ แย่กว่าเดิม

3.9 ครอบครัวของท่านมีพื้นที่ทำกินเพียงพอหรือไม่

☐

☐ เพียงพอ

☐ ไม่เพียงพอ เพราะ.....

3.10 ท่านมีความรักและหวงแหนหมู่บ้านของท่านมากน้อยเพียงไร

☐

☐ รักและหวงแหนมาก

☐ รักพอสมควร

☐ พร้อมจะย้ายไปอยู่ที่อื่น

3.11 ในหมู่บ้านนี้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือกองทุนอะไรบ้าง

☐ ไม่ทราบ ☐

☐ ทราบ

1.

2.

3.

4.

— ท่านคิดว่ากลุ่มใดบ้างที่ครอบครัวของท่านได้รับประโยชน์มากที่สุดต่อหมู่บ้าน

.....

.....

.....

3.12 ครวเรือนของท่านเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้านอย่างน้อย 1 กลุ่ม หรือไม่

☐ เป็นสมาชิก..... กลุ่ม ☐

☐ ไม่เป็นเพราะ.....

3.13 เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านที่ไม่ได้อยู่ใน/ อยู่ในโครงการป้องกันตนเองชายแดน

ท่านคิดว่า หมู่บ้านของท่านได้เปรียบกว่าหรือไม่

☐ เสียเปรียบ

☐ ไม่ได้เปรียบเสียเปรียบ

☐ ได้เปรียบในด้าน

.....

.....

3.14 สมาชิกในครัวเรือนที่มีสิทธิเลือกตั้งไปเลือกตั้งครั้งสุดท้ายหลังสุดทุกคนหรือไม่

☐ ไปทุกคน ☐

☐ ไปบางคน เพราะ.....

☐ ไม่มีใครไปเลย เพราะ.....

3.15 สมาชิกในครัวเรือนของท่านได้เข้าร่วมการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติและกิจกรรมพัฒนาอื่นๆ หรือไม่ (เช่น การซ่อมแซมถนน, สภาพขุดลอกคูคลอง สระน้ำ)

☐ เข้าร่วม

☐

☐ ไม่เข้าร่วม เพราะ.....

3.16 สมาชิกในครัวเรือนของท่านปฏิบัติศาสนกิจบ่อยเพียงใด

ตัวท่านเอง

ผู้ใหญ่อื่นๆ ในบ้าน

เด็ก

อย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่ค่อยได้ ปฏิบัติ

☐

☐

☐

3.17 สมาชิกในครัวเรือนของท่านเข้าร่วมทำกิจกรรมตามประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม ในท้องถิ่นบ่อยเพียงใด

☐ ทุกครั้งที่มีการกิจกรรม

☐

☐ นานๆ ครั้ง

☐ ไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรม

3.18 ครัวเรือนนี้มีสมาชิกที่ติดสุรา (เหล้า) บ้างหรือไม่

☐ ไม่มี

☐

☐ มี..... คน

3.19 ครัวเรือนนี้มีสมาชิกที่ติดบุหรี่หรือสิ่งเสพติดอื่นๆ บ้างหรือไม่

☐ ไม่มี

☐

☐ มี..... คน

3.20 ครั้วเรือนนี้มีคนสูงอายุ (มากกว่า 60 ปี) หรือไม่

☐ ไม่มี

☐

☐ มี..... คน

ใครเป็นผู้ดูแลด้านอาหารการกินของคนสูงอายุ

☐ ลูก - หลาน

☐

☐ คนสูงอายุดูแลตนเอง

☐ คนอื่น ๆ (ระบุ)

ใครเป็นผู้ดูแลเรื่องเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มของผู้สูงอายุ

☐ ลูก - หลาน

☐

☐ คนสูงอายุดูแลตนเอง

☐ คนอื่น ๆ (ระบุ)

ใครเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุเมื่อเจ็บป่วย

☐ ลูก - หลาน

☐

☐ คนสูงอายุดูแลตนเอง

☐ คนอื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านสถานะแวดล้อม

4.1 ครั้วเรือนมีสภาพถนนถาวรสามารถอาศัยต่อไปได้อีกอย่างน้อย 5 ปี หรือไม่

☐ คงทน

☐

☐ ไม่คงทน

4.2 บริเวณบ้านมีการกำจัดขยะมูลฝอยหรือไม่ (เช่น เเผา ฝัง ทำปุ๋ย)

☐ มี

☐

☐ ไม่มี

4.3 บริเวณบ้านของท่านมีน้ำครำขังเฉอะแฉะ

☐ มี

☐

☐ ไม่มี

4.4 ครวเรือนนี้มีคู่ม่าน้ำ.....ใบ

☐

คู่ม่าน้ำมีฝาปิดมิดชิดทุกใบหรือไม่

☐ ปิดทุกใบ

☐

☐ ปิดบางใบ

☐ ไม่มีฝาปิดเลย

4.5 ครวเรือนของท่านมีความจำเป็นต้องไปขนน้ำมาจากแหล่งน้ำที่อยู่ห่างไกลจากบ้านท่านหรือไม่ ถึงแม้จะมีน้ำประปาก็ต้องถามเพราะต้องการทราบว่าไกลจากแหล่งน้ำเท่าใด

☐ จำเป็น ความบ่อยทุก..... วัน/สัปดาห์

☐

☐ ไม่จำเป็น

4.6 ระยะทางจากบ้านถึงแหล่งน้ำ..... ก.ม.

☐

4.7 บริเวณบ้านมีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงและแมลงหรือไม่

☐ มี

☐

☐ ไม่มี

4.8 บริเวณบ้านมีการเก็บกวาดมูลสัตว์เลี้ยงให้สะอาดเรียบร้อยหรือไม่

☐ มีการเก็บกวาด

☐

☐ ไม่มีการเก็บกวาด

4.9 ภายในบ้านมีการเก็บข้าวของ เสื้อผ้าที่นอนเป็นระเบียบเรียบร้อยหรือไม่

☐ สะอาดเป็นระเบียบ

☐

☐ รกรุงรัง

4.10 มีการเก็บอาหารมิดชิด ป้องกันแมลงได้ต่อมหรือไม่ (มีฝาชีครอบ มีตู้กับข้าว)

☐ เก็บอาหารมิดชิด

☐

☐ ไม่มีการป้องกันอาหาร

4.11 มีการเก็บยาและสารพิษไว้ในที่ปลอดภัย ไกลจากมือเด็กหรือไม่

☐ เก็บไว้ในที่ปลอดภัย

☐

☐ ไม่เก็บในที่ปลอดภัย

4.12 ครวเรือนนี้มีส้วมซึมราดน้ำถูกหลักสุขาภิบาลหรือไม่

☐ ไม่มี

☐

☐ มีอยู่ในบ้านหรือนอกบ้าน

☐ ในบ้าน

☐ นอกบ้าน

└─ ใช้เป็นประจำหรือไม่

☐ ใช่

☐

☐ ไม่ใช่

4.13 ในหมู่บ้านนี้มีประปาหมู่บ้านหรือไม่

☐ มี

☐

☐ ไม่มี

4.14 ครวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มเพียงพอตลอดปีหรือไม่ (น้ำสะอาด หมายถึง น้ำฝน น้ำประปา น้ำบาดาล)

☐ มีเพียงพอ

☐

☐ ไม่เพียงพอ

4.15 คราวเรือนถูกรบกวนจากสิ่งรำคาญที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือไม่ (สิ่งรำคาญ เช่น กลิ่นเหม็น เสียงดัง ควั่น ฝุ่น ที่รำคาญจนเป็นอันตรายต่อสุขภาพ)

☐ ไม่ถูกรบกวน

☐

☐ ถูกรบกวน จาก.....

4.16 ในรอบปีที่ผ่านมามีคนในครัวเรือนนี้ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบ้างหรือไม่ (เช่น การปลูกป่า รักษาไม้ยืนต้น การป้องกันรักษาป่า การรักษาสัตว์ป่า หรือสัตว์น้ำหวงห้าม การป้องกันรักษาดิน ไม้ให้ถูกทำลาย การรวมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ)

☐ เคยเข้าร่วมทำกิจกรรม

☐

☐ ไม่เคย

4.17 ในรอบปีที่ผ่านมามีคนในครัวเรือนนี้ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและ ควบคุมสิ่งแวดล้อมของชุมชนหรือไม่ (เช่น การร่วมกันทำการกำจัดขยะมูลฝอย ทำการป้องกันและควบคุมการเกิดเสียงดัง หรือกลิ่นเหม็น หรือการเกิดฝุ่นควั่น เป็นต้น)

☐ เคยเข้าร่วมทำกิจกรรม

☐

☐ ไม่เคย

1. ถนนเข้าหมู่บ้าน
2. ถนนในหมู่บ้าน
3. สะพานเข้าหมู่บ้าน
4. บ่อน้ำ
5. ประปาหมู่บ้าน
6. บริการ รถรับ-ส่งคนป่วย

มี	ไม่มี	ใครสร้าง	สร้างเมื่อไหร่	ประเภท

ตอนที่ 5 ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย

5.1 ในรอบปีที่ผ่านมา ครวเรือนนี้มีเด็กแรกเกิดหรือไม่

☐ ไม่มี ☐

☐ มี..... คน

└─ น้ำหนักแรกเกิดถึง 3 กิโลกรัมทุกคนหรือไม่

☐ ถึงทุกคน ☐

☐ไม่ถึง คน

5.2 ครวเรือนนี้มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี หรือไม่

☐ ไม่มี ☐

☐ มี..... คน

└─ ได้รับการชั่งน้ำหนักเทียบเกณฑ์ทุก 3 เดือน

☐ ชั่งทุก 3 เดือน ☐

☐ ไม่ได้ชั่ง เพราะ

└─ มีเด็กขาดสารอาหารหรือไม่

☐ ไม่มี []

☐ ขาดระดับ 1 คน

☐ ขาดระดับ 2 คน

☐ ขาดระดับ 3 คน

(ดูจากบัตรสุขภาพประกอบได้)

5.3 ครวเรือนนี้มีเด็กอายุ 6-14 ปีบริบูรณ์หรือไม่

☐ ไม่มี ☐

☐ มี คน

5.4 เด็กตามข้อ 5.3 มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐานทุกคนหรือไม่

☐ มีน้ำหนักตามมาตรฐานทุกคน ☐

☐ มีน้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐาน คน

5.5 มีประชาชนในหลายท้องที่ที่ยังนิยมรับประทานอาหาร สุกๆ ดิบๆ อยู่ คนในครัวเรือนของท่านกินอาหารประเภทดังกล่าวบ้างหรือไม่ (เนื้อสัตว์ ทุกชนิด รวมทั้งกุ้ง หอย ปู ปลา และสัตว์น้ำอื่นๆ)

☐ ไม่กิน ☐

☐ กิน

5.6 คนในครัวเรือนนี้ได้กินอาหารที่ได้ต่อไปนี้บ้างหรือไม่

	กิน	ไม่กิน	
1. น้ำปลา	☐	☐	☐
2. น้ำส้มสายชู	☐	☐	☐
3. ซอส	☐	☐	☐
4. อาหารกระป๋อง	☐	☐	☐
5. น้ำหวานใส่สี	☐	☐	☐
6. นมสด	☐	☐	☐
7. อื่นๆ (ระบุ)	☐	☐	☐

5.7 อาหารที่ท่านได้กินตาม ข้อ 5.6 มีเครื่องหมาย อ.ย. หรือไม่

☐ มีทุกชนิด ☐

☐ มีไม่ทุกชนิด

☐ ไม่มีเครื่องหมาย อ.ย. เลย

5.8 ในรอบปีที่ผ่านมาครัวเรือนนี้มีหญิงตั้งครรภ์หรือไม่

☐ ไม่มี (ข้ามไปข้อ 5.11) ☐

☐ มี คน

5.9 หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (ฝากท้อง) ครบตามนัดหรือไม่

☐ ครบ ☐

☐ ไม่ครบ
ฝากท้องครั้งแรกเมื่อตั้งครรภ์ได้ เดือน ☐

5.10 หญิงตั้งครรภ์ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก หรือไม่

☐ ไม่ได้รับ ☐

☐ ได้รับ ครั้ง

5.11 ในรอบปีที่ผ่านมาครัวเรือนนี้มีหญิงคลอดบุตรหรือไม่

☐ ไม่มี (ข้ามไปข้อ 5.16) ☐

☐ มี คน

5.12 หญิงที่คลอดบุตรได้รับการทำคลอดโดย

☐ หมอ ☐

☐ พยาบาล

☐ ผดุงครรภ์

☐ ผดุงครรภ์โบราณ (หมอดำแย) ที่อบรมแล้ว

☐ อื่น ๆ (ระบุ)

5.13 หญิงหลังคลอดบุตรได้รับการเยี่ยมดูแล 6 สัปดาห์ หลังคลอดจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือไม่

☐ ได้รับ ครั้ง ☐

☐ ไม่ได้รับการเยี่ยมดูแล

5.14 เด็กที่เกิดมามีสุขภาพอนามัยเป็นอย่างไร

- ☐ หลังคลอดแข็งแรงและปัจจุบันมีชีวิตอยู่ ☐
- ☐ หลังคลอดแข็งแรง แต่ขณะนี้เสียชีวิตแล้ว
- ☐ หลังคลอดไม่แข็งแรงแต่ปัจจุบันมีชีวิตอยู่
- ☐ ดาวยขณะคลอด/ หลังคลอด

5.15 เด็กที่เกิดตามข้อ 5.14 ได้รับวัคซีนป้องกันโรคครบตามเกณฑ์หรือไม่

(คอตีบ ไอกรณ บาดทะยัก โปлио หัด วัณโรค และตับอักเสบบี)

- ☐ ไม่ได้รับเลย ☐
- ☐ ได้รับแต่ไม่ครบ เพราะ.....
- ☐ ได้รับครบ

5.16 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ดังต่อไปนี้หรือไม่

	ใช่	ไม่ใช่	
- โรคเอดส์เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่มียารักษา	☐	☐	☐
- โรคเอดส์ติดต่อกันโดยใช้เข็มและกระบอกฉีดยา
ร่วมกัน	☐	☐	☐
- โรคเอดส์ติดต่อกันโดยการร่วมเพศกับผู้ติดเชื้อ
โดยไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย	☐	☐	☐
- โรคเอดส์ติดต่อกันจากแม่ที่มีเชื้อไวรัสเอดส์ไปสู่
ทารกในครรภ์	☐	☐	☐
- การอยู่ร่วมกับผู้เป็นโรคเอดส์ไม่ได้เป็นสิ่งที่
น่ารังเกียจ	☐	☐	☐

5.17 ท่านรู้จักวิธีป้องกันโรคเอดส์ต่อไปนี้หรือไม่

	ใช่	ไม่ใช่
- ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์กับบุคคล
ที่คิดว่ามีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์	☐	☐
- ไม่ฉีดยาเสพติดหรือใช้เข็มฉีดยาร่วมกับผู้อื่น	☐	☐
- หญิงที่เลือกมีเชื้อไวรัสเอดส์ควรหลีกเลี่ยงการตั้งครรภ์	☐	☐

5.18 คราวเรือนนี้มีคู่สมรสที่ภรรยาอายุ 15-44 ปี หรือไม่

- ☐ ไม่มี ☐
- ☐ มี คน

5.19 คู่สมรส ตอบข้อ 5.18 ใช้วิธีคุมกำเนิดทุกคู่หรือไม่

- ☐ ใช้ทุกคู่ ใช้วิธี..... ☐
- ☐ ไม่ใช่ คู่

5.20 คู่สมรส ตอบข้อ 5.18 มีลูกเกิน 2 คน หรือไม่

- ☐ มี 2 คน หรือน้อยกว่า ☐
- ☐ มีเกิน 2 คน คู่

5.21 ในรอบปีที่ผ่านมาคนในบ้านของท่านเคยมีใครเจ็บป่วยร้ายแรงบ้างหรือไม่ ☐

	เคย	ไม่เคย
1. พยาธิใบไม้ดับ	☐	☐
2. โรคเอดส์	☐	☐
3. มาลาเรีย	☐	☐
4. ท้องร่วง	☐	☐
5. ภาวะอาหาร/ ลำไส้อักเสบ	☐	☐
6. วัณโรคปอด	☐	☐
7. อื่นๆ (ระบุ)	☐	☐

ตอนที่ 6 แนวคิดและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชน

ด้านเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

ด้านสังคม

.....

.....

.....

ด้านประชากร

.....

.....

.....

ด้านสภาวะแวดล้อม

.....

.....

.....

ด้านสุขภาพอนามัย

.....

.....

.....

(จบการสัมภาษณ์)

แบบสอบถามเลขที่ □□□

แบบสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน
โครงการประเมินผลหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน
โดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
ร่วมกับ
ฝ่ายยุทธการศูนย์อำนวยการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... ตำแหน่ง..... ระยะเวลาทำงานในชุมชน..... ปี □
(เพศ..... อายุ..... ปี..... การศึกษาสูงสุด.....)
ที่อยู่..... หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... □□
สถานภาพของหมู่บ้าน
☐ หมู่บ้านในโครงการ □
☐ หมู่บ้านเปรียบเทียบ

วันที่สัมภาษณ์..... ผู้สัมภาษณ์.....
เริ่มสัมภาษณ์เวลา..... จบการสัมภาษณ์เวลา..... รวมเวลาสัมภาษณ์..... นาที
ชื่อผู้คุมงานสนาม..... ชื่อผู้ตรวจแบบสอบถาม.....
วันที่.....

ตอนที่ 1 สถานภาพด้านประชากร

- 1.1 จำนวนครัวเรือนทั้งหมด.....ครัวเรือน
- 1.2 จำนวนครอบครัวทั้งหมด.....ครอบครัว
- 1.3 จำนวนประชากรทั้งหมด.....คน
- 1.4 จำนวนประชากรเพศชาย.....คน
- 1.5 จำนวนประชากรเพศหญิง.....คน
- 1.6 จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี.....คน
- 1.7 จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี.....คน
- 1.8 จำนวนหญิงตั้งครรภ์.....คน
- 1.9 ลักษณะการตั้งบ้านเรือน ☐ กระจายตัว ☐ รวมกันเป็นกลุ่ม ☐
- 1.10 การวางผังหมู่บ้าน ☐ มี ☐ ไม่มี ☐
- 1.11 การย้ายถิ่นออกจากหมู่บ้าน ☐ มาก ☐ เล็กน้อย ☐ ไม่มี ☐
- 1.12 ประชาชนในหมู่บ้านนี้มีเชื้อสาย / เชื้อชาติอะไรบ้าง
เชื้อสาย/เชื้อชาติ	อพยพมาจาก
- 1.13 ในหมู่บ้านนี้มีวัฒนธรรมประเพณีที่ปฏิบัติอยู่คือ.....

ตอนที่ 2 การพัฒนาของหมู่บ้าน

- 2.1 มีวัด..... แห่ง (หรือมี / ไม่มี) ☐
- 2.2 โรงเรียนอนุบาล ☐ มี ☐ ไม่มี ☐
- 2.3 โรงเรียนประถม ☐ มี ☐ ไม่มี ☐
- 2.4 โรงเรียนมัธยม ☐ มี ☐ ไม่มี ☐
- 2.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ☐ มี ☐ ไม่มี ☐

- 2.6 สถานีอนามัย ☐ มี ☐ ไม่มี ☐
- ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน ☐ มี ☐ ไม่มี ☐
- 2.7 หอกระจายข่าว ☐ มี ☐ ไม่มี ☐
- 2.8 ประปาหมู่บ้าน ☐ มี ☐ ไม่มี ☐
- 2.9 มีถนนเชื่อมกับถนนทางหลวงสำคัญหรือไม่
- ☐ ไม่มี ☐
- ☐ มีเชื่อมกับถนนทางหลวงสาย.....
- ความยาวของถนนจากหมู่บ้านถึงทางหลวง..... ก.ม. ☐
- 2.10 ระยะทางจากหมู่บ้านถึงตัวอำเภอ.....กิโลเมตร ☐
- 2.11 เส้นทางใน ข้อ 2.9 เป็นทางชนิดใด
- ☐ ลาดยาง ☐
- ☐ ลูกกรัง
- ☐ ทางดิน
- ☐ อื่นๆ ระบุ
- 2.12 มีรถประจำทางวิ่งเข้าออกระหว่างหมู่บ้านกับตัวอำเภอหรือไม่
- ☐ ไม่มี ไปอำเภออย่างไร..... ☐
- ☐ มี
- ค่าโดยสารเที่ยวละ.....บาท

มีรถประจำทางวิ่งวันละ.....เที่ยว

เที่ยวแรกออกจากหมู่บ้านเวลา.....น.

เที่ยวสุดท้ายถึงหมู่บ้านเวลา.....น.
- 2.13 ถนนเชื่อมทางในหมู่บ้านเป็นถนนชนิดใด
- ☐ ลาดยาง ☐
- ☐ ลูกกรัง

☐ ทางดิน

☐ อื่นๆ ระบุ

2.14 มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านหรือไม่

☐ มี

☐

☐ ไม่มี

☐

2.15 ในหมู่บ้านนี้มีสิ่งต่อไปนี้ใช้หรือไม่

	มี	ทางบ้าน	ไม่มี	
ไฟฟ้า				☐
น้ำประปา				☐
โทรศัพท์				☐
วิทยุสื่อสาร				☐

2.16 ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ใช้แหล่งน้ำใดเพื่อการเกษตร
แหล่งน้ำ

1.

☐

2.

☐

3.

☐

2.17 น้ำที่ใช้ในการเกษตรมีปริมาณเพียงพอสำหรับใช้ตลอดฤดูกาลเกษตรหรือไม่

☐ เพียงพอ

☐

☐ ไม่เพียงพอ

☐

└─ การแก้ไข.....

☐

2.18 น้ำที่ใช้เพื่อการเกษตรมีปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำหรือไม่

☐ ไม่มี

☐

☐ มี ระบุ (เค็ม/ กร่อย/ กรด/ ด่าง)

└─ การแก้ไข.....

☐

2.19 ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ ใช้น้ำดื่มจากแหล่งใด
แหล่งน้ำ

1. ☐

2. ☐

3. ☐

2.20 น้ำที่ใช้อดื่มมีปริมาณเพียงพอใช้ตลอดปีหรือไม่

☐ เพียงพอ ☐

☐ ไม่เพียงพอ

└─ การแก้ไข.....

2.21 น้ำที่ใช้อดื่มมีปัญหาเรื่องคุณภาพของน้ำหรือไม่

☐ มี ☐

☐ มี ระบุ (ขุ่น, เฝื่อน, กร่อย, มีกลิ่น, มีสารพิษตกค้าง)

└─ การแก้ไข..... ☐

2.22 ในระแวกนี้มีฝายหรือเขื่อนหรือโครงการชลประทานที่ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ใช้ได้
บ้างหรือไม่

☐ มี คือ..... ☐

☐ ไม่มี

2.23 ในหมู่บ้านนี้มีแหล่งน้ำสาธารณะที่ยังใช้การได้ในลักษณะใดบ้าง

	จำนวนบ่อ	ใช้งานได้	
☐ บ่อปลูก			☐ ☐
☐ บ่อขุด			☐ ☐
☐ บ่อบาดาล/บ่อโยก			☐ ☐

☐ อื่น ๆ ระบุ ☐

2.24 ช่วงที่หมู่บ้านขาดแคลนน้ำมากที่สุดคือ

☐ เดือน..... ถึงเดือน..... ☐

☐ ไม่ขาดแคลนเลย

2.25 อาชีพที่สำคัญของประชาชนในหมู่บ้านมีอะไรบ้าง

1. ☐

2. ☐

3. ☐

2.26 ในหมู่บ้านมีการใช้เครื่องจักรทุนแรงในการเกษตรหรือไม่

	ใช้	ไม่ใช้	มีในหมู่บ้านเอง	เช่าจากนอกหมู่บ้าน	
รถไถใหญ่	☐	☐	☐	☐	☐
รถไถเล็ก/ควายเหล็ก	☐	☐	☐	☐	☐
เครื่องปั่นไฟ	☐	☐	☐	☐	☐
เครื่องสูบน้ำ	☐	☐	☐	☐	☐
เครื่องนวดข้าว	☐	☐	☐	☐	☐
เครื่องสีข้าว	☐	☐	☐	☐	☐
อื่นๆ (ระบุ).....	☐	☐	☐	☐	☐

2.27 เกษตรกรในหมู่บ้านนี้นิยมใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์หรือไม่

☐ ใช้มาก ☐

☐ ใช้น้อย

☐ ไม่ใช้เลย

2.28 เกษตรกรในหมู่บ้านนี้นิยมใช้ปุ๋ยธรรมชาติ (ปุ๋ยหมัก/ ปุ๋ยคอก) หรือไม่

☐ ใช้มาก ☐

☐ ใช้น้อย

☐ ไม่ใช่เลย

2.29 เกษตรกรในหมู่บ้านนิยมใช้ยาฆ่าแมลงหรือไม่

☐ ใช้มาก

☐

☐ ใช้น้อย

☐ ไม่ใช่เลย

2.30 ชาวบ้านขายผลผลิตทางการเกษตรอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐ นำไปขายปลีกด้วยตนเอง

☐

☐ ขายส่งที่ตลาด

☐ พ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อในหมู่บ้าน

☐ นำไปขายให้สหกรณ์ค้าข้าวของหมู่บ้าน

2.31 ชาวบ้านมีกิจกรรมเสริมรายได้อะไรบ้าง ใครเป็นผู้แนะนำ

1. กิจกรรม..... ผู้แนะนำ.....

☐☐

2. กิจกรรม..... ผู้แนะนำ.....

☐☐

3. กิจกรรม..... ผู้แนะนำ.....

☐☐

4. กิจกรรม..... ผู้แนะนำ.....

☐☐

2.32 ขณะนี้มีโครงการพัฒนาอะไรบ้างที่กำลังดำเนินอยู่ในหมู่บ้านนี้

โครงการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.33 โครงการพัฒนาที่เคยมีในอดีตในหมู่บ้านนี้ซึ่งปัจจุบันเสร็จสิ้นไปแล้ว

โครงการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

.....	
.....	
.....	
.....	

2.34 โครงการพัฒนาใดที่เป็นประโยชน์และได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านมากที่สุด

☐ มี

☐ ไม่มี (ข้ามไปข้อ 2.35)

โครงการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

.....	
.....	
.....	
.....	

2.35 ในหมู่บ้านนี้มีเจ้าหน้าที่ด้านการพัฒนาหรือพัฒนากรรับผิดชอบ..... คน
จากหน่วยงานใดบ้าง

1.

2.

3.

2.36 ในความเห็นของท่านชาวบ้านมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิมหรือไม่

☐ ดีขึ้นกว่าเดิม

☐

☐ เหมือนเดิม

☐ แย่กว่าเดิม

2.37 ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้มีพื้นที่ทำกินเพียงพอหรือไม่

☐ เพียงพอ

☐

☐ ไม่เพียงพอ เพราะ.....

2.38 ในภาพรวมท่านคิดว่าชาวบ้านมีความรักและหวงแหนหมู่บ้านของเขามากน้อยเพียงใด

☐ รักและหวงแหนมาก

☐

☐ รักพอสมควร

☐ เฉยๆ พร้อมจะย้ายไปอยู่ที่อื่น

☐

ตอนที่ 3 ระบบป้องกันตนเองของหมู่บ้าน

3.1 ในหมู่บ้านนี้มีที่หลบภัยเมื่อมีการสู้รบหรือไม่

☐ ไม่มี

☐

☐ มี.....ที่

└─พอหรือไม่

☐

☐ พอ

☐ ไม่พอ

3.2 ในหมู่บ้านนี้มีหอกระจายข่าวสำหรับแจ้งให้ไปทั่วหมู่บ้านหรือไม่

☐ ไม่มี

☐

☐ มี

↓

ใช้งานได้ดีหรือไม่

☐ ดี

☐

☐ ไม่ดี เพราะ.....

3.3 ในหมู่บ้านนี้มีวิทยุสื่อสารไว้ใช้งานหรือไม่

	☐ มี..... เครื่อง	☐
	☐ ไม่มี	
	ใช้งานได้ดีหรือไม่	
☐ ดี	☐	
☐ ไม่ดี เพราะ.....		

3.4 ในหมู่บ้านนี้มีอาวุธสำหรับต่อสู้และป้องกันหมู่บ้านอะไรบ้าง

1.	ปืน	กระบอก.....	☐
2.			☐
3.			☐

3.5 อาวุธดังกล่าวเพียงพอสำหรับป้องกันหมู่บ้านหรือไม่

☐ เพียงพอ	☐
☐ ไม่เพียงพอ เพราะ.....	

3.6 มีการฝึกป้องกันภัยในหมู่บ้านหรือไม่

☐ ไม่มี	☐
☐ มี	
↓	
ฝึกทุก.....	วัน สัปดาห์ เดือน
	☐ ☐

ฝึกในลักษณะใดบ้าง ☐☐☐

ฝึกครั้งสุดท้ายเมื่อ ว.ค.ป.

ท่านมีความเห็นเกี่ยวกับการฝึกป้องกันภัยอย่างไร

.....

3.7 ในหมู่บ้านนี้มีการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยและป้องกันหมู่บ้านหรือไม่

☐ ไม่มี ☐

☐ มี

└─ จัดอย่างไร.....

ท่านมีความเห็นต่อการจัดเวรยาม ร.ป.ภ. ในหมู่บ้านอย่างไร

.....

3.8 หมู่บ้านของท่านมีเหตุการณ์ไม่สงบ/ การสู้รบ บ่อยเพียงใด

☐ ไม่ค่อยมี/ นานๆ ครั้ง ☐

☐ ทุก 2-3 เดือน

☐ ทุกเดือน

☐ ทุกสัปดาห์

☐ ไม่มีเลย

3.9 ในภาพรวม ท่านมีความมั่นใจในระบบการป้องกันตนเองของหมู่บ้านของท่าน
มากน้อยเพียงใด

☐ มั่นใจสูง ☐

☐ ค่อนข้างมั่นใจ

☐ ไม่ค่อยมั่นใจ

3.10 เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านที่ไม่อยู่ในโครงการป้องกันตนเองชายแดน แล้วท่าน
คิดว่าหมู่บ้านของท่านได้เปรียบกว่าหรือไม่

- ☐ เสียเปรียบ ☐
- ☐ ไม่ได้เปรียบเสียเปรียบ
- ☐ ได้เปรียบในด้าน
-
-

3.11 ท่านทราบหรือไม่ว่าโครงการป้องกันตนเองชายแดนนี้ หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ

- ☐ ไม่ทราบ ☐
- ☐ ทราบ (ระบุชื่อ)

3.12 ระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านคืออย่างชัดเจนหรือไม่

.....

ตอนที่ 4 แนวคิดและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงความเป็นอยู่ในหมู่บ้าน

ท่านมีแนวคิด/ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของท่านอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

**สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล**

พุทธมณฑล ศาลายา นครปฐม 73170

โทร.441-9964 , 441-9666

โทรสาร :441-9333

E-mail:prvtt@mucc.mahidol.ac.th